

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

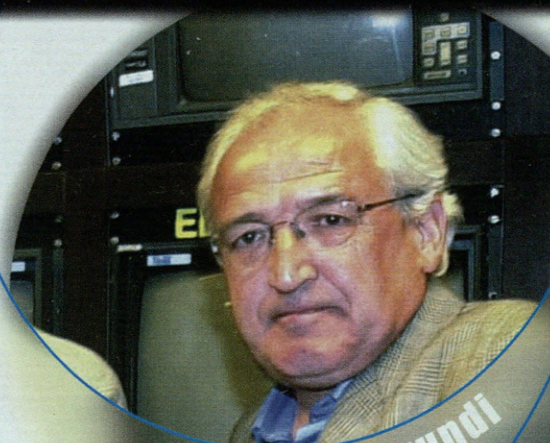

Ibilaldia 2002ri
buruzko guztia

Martin Ibarbia

Anjel Lertxundi

Bingen Zubiria

Edorta Arana

MAIATZEKO
larrun

Ereduak, Audientzia, Hizkuntza

EUSKARAZKO TELEBISTARI NEURRIA HARTZEN

Gemma Zabaleta:

"Kontsulta demokratikoa bada ez diot beldurrik, aurrera"

Denok batera euskal selekzioa aurrera

Ekainak 2
ARBIZU (Nafarroa)

Jai giroan, ikurrinaren igoera,
herri kirolak, sokatira,
haurrentzat jokoak, bertsolariak,
bazkari herrikoia, pilota partiduak,
kontzertua...

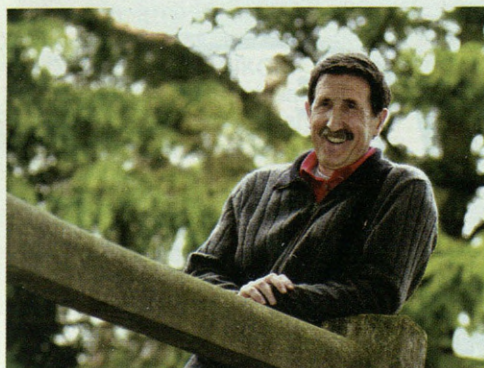
Antolatzailea:

Laguntzailea:

Diseinua: antza S.A.L.

■ Katalanak ere "preocupats" erabileraren kontuarekin 16

■ Joxe Iriarte "Bikila": "Arrisku egoeretako lagunak bizitza osorako dira" 28

■ Saltzeko artea 37

■ Mila albistek baino gehiago esaten duten irudi horiek 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis	4
Asisko Urmeneta	5
Irakurleak Mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Gemma Zabaleta.	9
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Langabeak eta kaleratuak zigortuko ditu erreformak. Daniel Udalaiz	12
--	----

EUSKARA

Katalanak ere "preocupats" erabileraren kontuarekin. Pablo Suberbiola	16
---	----

GIZARTEA

Getxoko karramarroa aurreraka dabil. Igor Mujika	19
Elkarrizketa: Joxe Iriarte, "Bikila". Estitxu Eizagirre eta Ixiar Eizagirre	28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Saltzeko artea. Jon Garaño	37
Mila albistek baino gehiago esaten duten irudi horiek. Pilar Iparragirre	40
Orain dela 30 urte. Pilar Iparragirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: Frantxua Maitia	8
Kultura: Jasone Osoro	36
Azkena: Joxemari Iturralde	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta
Zuzendaria: Pello Zubiria.
Zuzendari ordea: Xabier Letona.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetza: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarte.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	104 euro
Ipar Euskal Herrian	126 euro
Espainia	104 euro
Beste atzerriak	133 euro
Airez	208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

1851 ZENBAKIKO IKATZA

Kezkaturik gaude euskararen aldeko jarrerak saritzeko eta aurkako jarrerak salatzeke erabili dituzuen irizpideekin. Izan ere, izugarritzko arinkeria eta burugabekeria iruditzen zaigu gure kooperatiba salatu eta "ikatz" ematea, are gehiago euskara normalizatzeko plangintza garrantzitsua aurrera daraman enpresa izanik. Euskaltzale bezala, uste dugu gure teilatura harrika egitea dela.

Egia da, bai, gure web orria oraindik ez dagoela euskaraz; baina 2000ko urriaz geroztik Danonan Euskara Plana ari gara garatzen eta hainbat aurrerapauso emanak ditugu euskara gure laneko hizkuntza izan dadin. Bide horretan, Danonako langileok argi erakutsi dugu zein den gure konpromisoa eta gogotsu ahaleginduko gara ezarritako helburuak betetzen.

DANONAKO EUSKARA BATZORDEA

ARGIAREN ERANTZUNA

Urreak eta Ikatzak ez dute norbaiti edo zerbaiti buruzko azterketa orokorrik egiten, eremu desberdinetako oso gauza zehatzak aipatzen dituzte, euskaldunok egunerokotasunean ditugun gabeziak nabarmenduz eta zenbait ekimen eta gertaera txalotuz. 1851 zenbakiko Ikatza atalean adierazitakoa ez da okerra: Danonaren web gunean informazioa gaztelaniz, frantsesez, ingelesez eta portugesez

dago, baina ez euskaraz. Hau esanda, aitortu behar dugu, zenbaitetan interpretazio okerrak egin daitezkeela, nagusiki irakurleak pentsa dezakeelako zehatz den hori orokorra izan daitekeela. Saiatzen gara hori saihesten, baina beharbada ez dugu beti lortzen. Edozein eratan, zuen ekarpenarekin, irakurlea jakinaren gainean dago Danonan euskararen garapenaren alde egiten ari zaretenarekin. Zorionak eta segi aurrera.

Hiruko Txikian

ESTANIS

Azkarate Jimenez. Irene Intxaurrendorekin ezkondua eta lau seme eta bi alaben aita. Gaztaroa, zubia baino pausoa zen garaioak, gerra ekarri zutenei aurre egin behar izan zien armaz. Galtzaileetan ez garaituen multzokoa, Estanis berezia genuen, duintasuna berezkoa zuena. Langilea. Goizero garaiko obrerini urdin mahoizko modari jarraiki, oihalezko poltsa fianneraz bete Pasaiako Luzuriaga fabrikarainoko bidea oinez egin behar izaten zuena. Urteroko legezkotako egun gutxitako oporraldiak lanean igarota gainsaritzat hartzen zituen, etxekoan mila beharren arindura. Erreterriako Galtzarabordako

etxea -zentimetro koadrotan neurtzen zirenak- lagunentzat ostatu, atea ireki eta Jose Antonio Agirre topatuko genuen argazki eder batean, nik garai hartan beste inon ikusi gabea. Sustrai sakoneko sinesmenen jabeak, gure artean bizi izan den azkenera arte jarraitu du berean, Euskal Herri askatu eta sozialista baten arrastoan. Notarioak, inmobiliariak, garajeak, bidai agentziak ia ezagutu ere egin behar izan ez dituzten gurasoak joaten ari zaizkigunean, gizontzean Estanis bezalakoa izan nahi nuke, baina Kubara bakantzetan joateko eta ez halabeharrez semearen ondotik ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

KPI-REN ONDORIOAK

Kontsumo Prezioen Indizeak izugarri egin du gora. Apirilean %1,4 hazi zen eta Espainiako Gobernuaren aurreikuspenak bertan behera geratu dira; izan ere, urte osorako %2 haziko zela aurreikusi zuen. Apirilean jada %2,1eraino iritsi zen. Hala ere, KPI ez da bera bakarrik hazi. Espainiako Gobernuaren politika ekonomikoak eragin du hazkundera. Izan ere, euroak ekarri zuen borobiltzea eta hura aprobetxatuz enpresaburu handiek burututako prezioen igoera kontrolatzeko ez baita gai izan. Inflazioak gizarteko talde behartsu-
netan izan dituen ondorioak dira larrienak: langabe-
tuak, soldata txikiko alargun eta pentsiodunak, gutxiengo soldata jasotzen dutenak edota euren lan hitzarmenetan soldataren berrikuste klausulak ez dituztenak izango dira hazkunderaren ondorioz kaltetu nagusiak. Horiek guztiek, milioika pertso-
nek alegia, erosteko ahalmena galduko dute. Hori guztia politika ekonomiko baten ondorioa da, orain 'neoliberal' deitua, baina politika kapitalista baino ez dena. Espainiako Gobernuaren lan erreforma greba orokorra deitze-
ko arrazoia bada, KPIren hazkundera ez da gutxiago-
rako, hazkundera ekarritako ondorioek milaka lan-
gile eta pentsiodunengan duelako eragina.

◆ DANIEL UDALAITZ

TXIKITUZ DOA BATASUNAREN ILEGALIZAZIOAREN HESIA

MARTXOAREN hasieran ixten hasi zen Batasunaren aurkako ilegalizazioaren hesiak -hilaren 19ko 'El Pais'-en kontatzen da nola txikitzen jarraitzen du eta ekainaren bukaerara-
ko guztiz itxiko bide da, Batasuna legalki des-
agertaraziz. Eusko Legebiltzarra -Batasuna aipa-
tu gabe bada ere- PPK eta PSOEek adostutako Alderdi Legearen aurka agertu da, EAJ, EA, Ezker Batua eta Batasunaren botoekin. Horrez gain, eta ekimen desberdinen artean, zenbait eragile sozial manifestazio handi bat antolatu nahian ari da ekainerako. Ekimena gizarte mugimenduetatik ari omen da bultzatzen eta ez, komunikabideren batean aipatu bezala, EA, AB, Aralar, Zutik eta Batzarretik.

EAJ ETA EA-REN ARTEKO KOALIZIOAK

AZKEN urteotan haustekundeak hurbildu ahala azaleratzen den gaia mahai gainean da jada: errepikatuko al da EAJ-EA koalizioa? EAJk, oro har, hori nahi du. Azken finean, sakonean, EAJk familitik alde egindako kide-
tza du EA. Eak, aldiz, etengabeko koalizioek
ekar diezaioketen arriskuaz jabetuz, bere iza-
rari eutsi nahi dio tinko. Ikusi behar zer gerta-
tzen den datozen hilabeteetan, baina badirudi
koalizioa baino koalizio desberdinak izango
direla PP eta PSOEren indarrak hala aholkatzen
duen lekuetan -Araba esate batera-, eta abertza-
letasuna indartsuagoa den lekuetan bakoitza
bere aldetik joango dela.

TORTURAREN DESAGERPENA ESKATZEKO MANIFESTAZIOA

TORTURATU guztiek salatzen dutenez, torturatzen dituzten bitartean torturak ez sala-
tzeko agindua jasotzen dute, agindua ez bete-
tzekotan berriz ere torturatuak izango diren
mehatxupear. Ez da txantxetako, beraz, tortu-
ra publikoki salatzea, urtea joan eta urtea etorri,
torturatutako askok egiten duen bezala. Azken
zortzi hilabeteetan 75 tortura salaketa jaso dira.
Torturaren desagertzea eskatzeko, torturatuez

MIKEL MARTINEZ

■ Iratxe Sorzabal eta Unai Romanok jasandako torturen ondorioak.

B A H E A

- Isabel San Sebastian kazetariak 'El Mundo' egunkarian idatzia: "Kapikua urte hau amaitu aurretik, Batasuna alderdi politikoen erregistrotik desagertua egongo da, bere egoitzak itxiko dira eta terrorismo etarra demokraziak orain arte eskaini dion santutegi instituzional barik geratuko da: demokraziak aspaldi utzi zion eskuzabal izatearen ariketari, suizidioa bilakatze-
raino gainera. Ordua zen".
- Juan Jose Ibarretxe lehendakaria herri kontsultaz: "Egin behar dugun galdera mota ez,

ARRAKASTA SINBOLIKOA

Milaka pertsonak erantzun zioten Bilbon Elkarrik egindako manifestazio deialdiari. Jendetza baino, dena den, pluralitate politikoa izan zen manifestazioaren ezaugarri nagusia: PPkoak ezik, alderdi politiko guztietako buruzagiak ikusi ziren manifestazioan. ELA eta LABeko ordezkariak ere, besteak beste, han ziren. Iazko irailean hasitako Bake Konferentziari sostengua eman eta euskal eragile guztien arteko elkarriketari tarte irekitzeko egin zen manifestazioa. Hasieran Konferentzia martxoan bukatzekoa zen eta, PSE-EEren kongresua zela eta, ekainera arte atzeratu zen. Orain, Batasunaren ilegalizazioak irailera arte atzera dezake Konferentzia.

osatutako "Torturarik ez ekimena" manifestazioa antolatatu du Bilbon datorren ekainaren 8rako.

LAB-EKO ZUZENDARITZARI EGINDAKO BARNE KRITIKA

LAB-EKO Bizkaiko ehun bat afiliatuk, euskal gizartearen bizi den egoera soziopolitikoaren aurrean sindikatuak emandako erantzuna kritikatu du, 'Deia'k hilaren 14an publiko egin zuen albistearen arabera. Idazkia urte hasieran aurkeztu zitzaion LABeko zuzendaritzari, egindako hausnarketari erantzun bat eskatuz. Bizkaian jorratutako ekimena izan da eta beste lurralde batzuetako zenbait afiliaturen artean antzeko iritzia badira ere, ekimena hartu duten afiliatuek nahiago izan dute Bizkaira mugatu.

PSE-EE PSOE-REN SAREETAN HARRAPATUA

DUELA bi aste Madrilan emandako hitzaldian, Patxi Lopezek Euskal Herrian egindako politikarekin Espainian botoak bilatzea leporatu zion PPri. PSOE k ere, eta beste estilo batekin bada ere, PPren amu beretik egin du kosk, eta jakin badaki Euskal Herrian egindakoak Espainian ere etekina edo galera ekar diezaiokeela. Hortaz, PSE-EE PSOEtik bideratutako politikara guztiz lotua dago. Horregatik, besteak beste, Patxi Lopezek gidatutako zuzendaritza berriak ez du ia maniobra tarterik, beraiek pribatuan aitortzen duten legez. PSE-EEko Euskal Sozialismo Berriko barne korronteko kideak ere antzerako gauzak esaten ditu ARGIAko zenbaki honetan egindako elkarriketan.

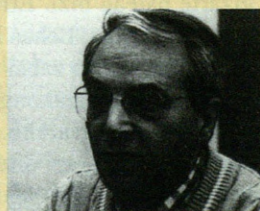
■ Galindo Generala.

IZPIAK

Enrique Rodríguez Galindo general ohiak eta Enrique Dorado guardia zibil ohiak Donostiako Instrukzio Lehen Epaitegian deklaratu beharko dute Adore elkartek narkotrafikoa dela eta bere garaian, jarritako salaketagatik. Rodríguez Galindok ekainaren 12an deklaratu du eta Doradok 27an.

Patxi Lopez PSE-EEko idazkari nagusia Espainiako federazio sozialista desberdinetan arituko da uztailera arte martxoko ezohiko kongresuan hartutakoaren berri emateko. Zuzendaritza berria euskal nazionalismoaren eskuetara ez dela abiatuko zabaltea izango da Lopezen helburu nagusia.

Aureli Argemi Kataluniako CIEMEN elkarteko zuzendariari, hizkuntzei buruzko hitzaldia Nafarroako Unibertsitate Publikoko aretoetan emateko baimena ukatu zion erretoregoak, eta hitzaldia NUPen, baina aretoetarik kanpo eman behar izan zuen. Argemi Udaltzaletan eskutik etorri zen Euskal Herrira.

■ Aureli Argemi.

galdetuko dugun ala ez da batzuei ajola diena, eta horiei moztarria kendu behar diegu".

• Alec Reid, Irlandako bake prozesuan parte hartu zuen apaizak 'El Correo' egunkarian: "Batasunak urtarilaren 27an egin zuen proposamenak badu alde politiko bat eta han Euskal Herriaz duen ikuspegiaz hitz egiten da, baina bakea egiteko printzipio batzuk ere badira. Elkarriketaren bidez izan behar duela dio. ETA ados dagoela uste dut. Indar fisikoa erabiltzen duen mugimendu horrek guztiak dio bide baketsutik joan nahi duela. Eta inork ez die kasurik egin".

Hauteskundeak

Nola ulertu presidentziarako hauteskundeak lehen itzuliko emaitzak? Nola ulertu presidentia bera, botoetatik %20aren azpitik gelditzea? Nola ulertu V. Errepublikako lehen ministroen artean, bere karguan iraupen luzeena ukan ondoren -5 urtez-, kargua %60tik hurbileko adostasunarekin iraganik, presidentziarako bigarren itzuliko boto eskasarekin gelditzea? Nola ulertu abstentzio izugarria eta ezin asmatuzko boto sakabanaketa? Frantsesen aldetiko ezaxolakeria edota boto emale baztertuen nahikeria al da?

Gure demokrazian -eskema klasikoa izaki- lehen-lehenik politika bati atxikimendua ematen zaio, herri gobernatze modu bati konfiantza, funtziona dezakeen gehiengo baten parte hartzea. Horretarako mementorik hoberena, presidentziarako hauteskundeak ziren. Horretarako, aldatua izan zen hauteskundeak egutegia, lehenik presidentziakoak, bigarrenik diputatuak.

BAINA aurren, gauzak ez dira pentsatu bezala joan. Oronen buru, irudi luke, frantsesek ulertu dutela -ongi konprenitu izan balute bezala- egiazko menpekua ez dagoela Eliseoan, Matignonen baizik, hots, lehen ministroaren egoitzan eta Asanblea Nazionalan. Hauteskunde kanpaina batean izan ohi diren eztabaida sozialak, ekonomikoak eta kulturalak ez dira oraingoan izan. Frantsesak bigarren itzuliaren beha egon balira bezalaxe edo legebiltzarreko hauteskundeak beha.

Ez da egiazko bigarren itzulirik izan, kasik Errepublikaren printzipioei buruzko erreferenduma bat baizik, eskuin muturraren, intolerantziaren eta xenofobiaren aurkako erreferenduma bat baizik. Argi da frantsesek nahiago dutela eta aintzez gehiago, libertate, berdintasun eta anaitasunezko gizarte batean bizi. Errepublikar guziek borroka horretan parte hartu dute. Lehen lehenik, Frantziako gazteria jaiki da -mugimendu oso zabal eta eder batean- printzipio premiatuenen defentsarako: gure demokrazia eta Errepublikaren baloreen defentsarako. Alderdi Sozialistak (PS) ere bere indarrak ekarrarazi ditu mobilizazio handi guzietan. Bere lana egin du eta gehiago ere.

Hori dela eta, eskuindarrek ez dute berenganatzen ahal

eskuin muturraren aurka bozkatzeko ahal zen izen bakarrak ukan duen boto kopurua. Orain etorri da hautuen garaia: ezkerrekin erreformak segitzea edo eskuinarekin, atzeratze programatua.

Lionel Jospinek biziki lan ederra kudeatu du 5 urtez. Morala galdua zuen Frantziari eman zion konfiantza berriz ere. Langabezia goi-goian zegoenean langabetuen kopurua gutxitu zuen: 930.000 lan postu sortuz, 35 orduko lan-astea-ri eta gazte enpleguari esker. Hedakuntza sustatu zuen, salerosketaren boterea emendatuz eta diru laguntzaren banatze modu berriak finkatuz. Lan munduan, eskuindarrek ez zuten

bertzerik, flexibilitate eta zaintze indibidual eta kolektiboen murriztea baizik. Ezkerreko gobernuak, aldiz, kanporatzeen aurkako lege zainzaileak bozkatu ditu, aldi berean enpresen dinamika laguntzen zuela. Banaketarako erretreta-jubilazioa- sistemaren aurka lotzea asmatua zuten eskuindarrek. Ezkerrek, aldiz, hortzez eta haginez, belaunaldien arteko solidaritatea dakarren sistema horren defentsa obratu du. Nekazaritza mailan justiziazko neurriak hartuak izan dira, diru laguntzak hobeki banatuak. Demokraziak eskubide berriak ezagutu ditu parekotasun legeri esker, emakumeen eta gizonen arteko lanbidearen berdintasun legeri esker. Solidaritate arau berriak irekiak izan dira, baztertearen aurkako legeri esker eta jende xaharrentzat autonomia diru laguntzarekin. Herri egitura legeak eta udal elkargo legeak bultzatu dituzte etorkizunari begira lurraldeen neurriak. Hots, legealdi biziki aberatsa, aitzinamendu anitzekin,

dudarik gabe, geroak baloratuko duena.

EZKERREKO mugimenduak elkarretaratzen badira (horretarako xedea agertzen duten bezala) ez dituzte galduak legebiltzarreko hauteskundeak. Eskuin muturra baztertean, ezkerrekin batera, eskuin demokratikoa tinko izan ahalko da. Kasu horretan, hautes-barruti anitzetan, bigarren itzulirako hiru hautagai izango dira eta ezin da jakin nor aterako den lehen. Usu ezkerrekoa atera ohi da, baina, ez da errana ere gehiago osoa ukan lezakeela eskuinak edo ezkerrek. Menturaz, gauza nahasien arriskua ororen buru! ●

DANI BALNCO

Frantxua Maitia
PSko Ipar Euskal Herriko eleduna

“Ezkerreko mugimenduak elkarretaratzen badira ez dituzte galduak legebiltzarreko hauteskundeak. Eskuin muturra baztertean, ezkerrekin batera, eskuin demokratikoa tinko izan ahalko da”

G E M M A Z A B A L E T A

Gemma Zabaleta legebiltzarkide da Eusko Legebiltzarrean. PSE-EEren azken Kongresuan Euskal Sozialismo Berria ildoaren hautagaia izan zen. Bere alderdia eta euskal politika zirt edo zart egin beharrean ikusten ditu. Kritiko eta ausart mintzatu zaigu.

“KONTSULTA DEMOKRATIKOA BADA EZ DIOT BELDURRIK, AURRERA”

Patxi Lopezen PSE-EE gauza izan al daiteke PPK ezartzen dion estrategiatik askatu eta politika askeago bat egiteko?

Oso zaila du, PSE-EEren ibilbidea oso lotua delako PSOEn ibilbideari. Azken Kongresuan hiru ildo aurkeztu ziren: Nicolas Redondoren tesien Carlos Totorikaren jarraitzailearena; zeharo inobilista. Patxi Lopezen ildoak, berriz, ez zuen ezer berririk proposatu. Kemenik gabeko eta itxuraren politika da funtsean. Euskal Sozialismo Berriaren ildoak izan zen euskal politikari “turboa” jarri nahi izan ziona, euskal politikaren ekimen aitzindaria, eta gure alderdia PPren estrategiatik aska lezakeen ildo ausarta. Guk, gure ildotik, PSE-EEren esparru erabakitzailea defenditzen dugu, PSOeko idazkaritza federalarekiko PSE-EE alderdi autonomoago bat, alegia. Eta ez bakarrik federalismoa estatuaren lurraldetasunerako eredu izan dadin, baizik eta gure alderdiaren funtzionamendurako eredu ere izan dadin. Gu alderdi federal bat gara eta gure ispilua Kataluniako sozialismoa da. Kataluniako sozialismoa, PSOEn atzetik joan gabe, batzutan, bere abangoardia da. Hau da guk jarrituko nahi dugun eredu.

■ **Nola hurbil liteke PSE-EE Kataluniako sozialismoaren jarrerara?**

Hasteko, PSOEk duen gehiegizko dependentzia hori apurtuz eta euskal sozialismoa terrorismoaren arazoa erabakitzeko jarrean abangoardian jarritz. Bestela, beti

ALBERTO ELOSEGI

■ “Lege batek ezin du ona izan, bere objektiboa alderdi bat legez kanpo uztea bada. Ez da ona demokrazia-
rentzat, ezta biolentziaren amaierarentzat ere”.

egongo gara PSOEn tesien menpe, eta aldi berean, PSOEk PPren estrategiaz baldintzatua segituko du. Estrategia hau oposizioaren alderdi nagusia -PSOE- manio-
bra margenik gabe uztea da.

■ **Azaldu iezaguzu amñi bat gehiago estrategia hori zertan datzan?**

PPrentzat terrorismoaren arazoa kezka izanda ere, bere kezka nagusia oposizioko

alderdi nagusia maniobra margenik gabe uztea da. Bere politika-
ren zutabe nagusia terrorismoa-
ren aurkako politika da. PPren
governuak politika soziala eta
ekonomikoa gauzatzeko arazoak
dituenean, hots, bere politika
okerra dela medio bere burua
higatua ikusten duenean, terroris-
moaren aurkako politika ateratzen
du bere mahukatik. Politika
horrek baina, PSOE paretaren
aurka jartzea du lehenbiziko hel-
burua.

Nire sentsazioa da, PSOEk ez
duela politika egiteko maniobra
margenik Espainiako gizartean,
eta horrelako pertzepzioa trans-
mititzen duen alderdi batek oso
murrituak dauzka gobernatzeko
aukerak. Begi bistan dago,
PSOE gizartean eragiteko ahal-
mena erabat murritua dauka eta
hori PPren begi bistako estrate-
giaren ondorioa da. Betidanik
hauxe pentsatu dut: Espainiako
eskuinak, gobernuaren alternan-
tza lortzeaz gainera, haratago
doan estrategia bat jarri zuen
indarrean PSOE eszenatoki poli-
tikotik ezabatzeke.

■ **Testuinguru honetan, nola ikusten duzu iazko maiatzaren 13ko hauteskundeetako geroztiko euskal politika?**

Maiatzaren 13ko hauteskundeetan
eman ziren emaitzekin egoera soziala apur
bat gozatu zen. Bazirudien etapa berri bat
zabalduko zela, baina, berriz ere, mutur
batekoen zein bestekoek betiko erasoek
politika berezko duen bidetik joatea ozto-
patzen dute zeharo. Hau da, aldian aldian,
argia piztu eta itzaltzen da, erasoaldiek hor

■ Euskal Sozialismo Berriaren ikuspegia

“Gureak dira alderdi sozialistaren baitan aurrera egingo duten tesiak”

Jesus Eiguren PSE-EEko presidenteak, alderdiaren azken Kongresuaz geroztiko etapa euskal sozialismoaren abentura berritzat jo du oraindik orain. Zein da ikusmolde horri buruzko zure iritzia?

Hasteko, hori horrela eta benetakoa izatea nahi nuke. Abenturak arriskua darama berekin, arriskuak politikaren osagaia eta aukera izan behar du funtsean. Politikak -pertsonen bizitzak legez- arriskua behar du, bestela ez du zentzurik. Areago euskal politikaren kasuan, inertziak eta etsiak hartua dago-eta. Zuzendaritza berria euskal politikaren erronkari heltzeko prest dagoela sinetsi nahi nuke, bizi ditugun gatazka eta arazoa konpontzeko benetako arriskua eta abentura hartzeko prest. Alabaina, beldur naiz ez dela horrela.

■ **Patxi Lopezen zuzendaritza berriak kontuan hartzen al ditu Euskal Sozialismo Berriaren ildoaren tesiak?**

Orain arte ez dugu aparteko harremanik izan. Zuzendaritzari maniobra margin bat eman behar zaio nola jokatzeko duen ikusteko. Ez dugu ezegonkortasuna ekar lezakeen inongo jarrera hartu nahi.

Baina, alderdi sozialistaren baitan aurrera egingo duten tesiak gureak direla konfiantza osoa daukat. Euskadin sozialismoa indartu dezaketen tesi bakarrak gureak dira, eta hori horrela da, euskal ezkerre honek ez dituelako euskal nazionalismoaren identitate ezaugarriak zalantzan jartzen. Euskal nazionalismoaren hainbat ezaugarri euskaldun guztion eta euskaldun guztiontzako ezaugarriak dira. Guk proposatzen dugun sozialismo berriaren bidetik, ezaugarri horiek guztiak, marko juridiko malgua eta dinamikoa den Autonomiaren baitan -agortezina eta itxia izan behar ez duen markoan- garatu eta errespetatu daitezkeela uste dugu. Euskal ezkerre honek eroso izango den marko bat aurkitu nahi du euskaldunon gehiengoarentzat, euskaldun bakarrik sentitzen direnak barne. Nire uste xumean, planteamendu hau da gizartearen aurrera egin dezakeen bakarra.

□ **“Gure apustua indarkeriaren arazoari irtenbide elkarrizketatua ematea da”**

■ **Zein da Kongresuaren ondoko zure egoera eta orobat Euskal Sozialismo Berriarena? Asmatu al zenuten zuen hautagaitza aurkeztean?**

Bateon batek ez zela gure mementoa esan zuen, gure aukera ez zegokiola Kongresuari, hau da, tronpatu ginela esan zuen. Baina gu ez ginen Kongresuaz tronpatu, aitzitik, esan genituen gauzak esateko unea zen, eta da. Guk esaten duguna esateko ezin gaitezke uzteko garai hobeago baten zain egon. Gure apustua indarkeriaren arazoari irtenbide elkarrizketatua ematea da, hori esateko unea da, ezin dugu garai hobeagoak etorriko diren zain egon. Hain da garrantzitsua horrela planteatzea eta arazoari irtenbide bat aurkitzea! Ezin gaitezke aldeko zenbat jende dugun ezagutzeko zain egon arazoari aurre egiteko. Prin-

tzipioen eta baloreen defentsa balore eta printzipioei beraiei atxikia dago, eta ez du dependitzen batek dituen aldekoen zenbatekoaz. Batek askatasuna defendi dezake, eta aldeko lau baino ez izan berekin, baina askatasunaren defentsak ez du balorerik galtzen horregatik.

■ **Zu zeu eta zure ildoaren tesiak Kongresutik indartuak atera zinetela esan al daiteke? Zu nola sentitzen zara?**

Ni oso libre sentitzen naiz. Neure ibilbidea nahiz alderdiaren ibilbidea hil ala biziko unean da. Ordua da, hainbestetan esaten duguna -eta hain gutxitan betetzen duguna- praktikan ezartzeko. PSE-EE anitza da oso eta bere barne sentsibiltate guztiei bide emateko sendotu behar dugu. Zentzu horretan, guretzat irabazi bera baino inportanteago da zertarako irabazi. Irabazi duenak ez badu bere politika egiteko margenik edo kemenik, irabazteak ez du deusetarako balio; botereaz jabetzeko ez bada behintzat. Alderdiek helburu zehatzak izan behar dituzte gizartearekiko betekizunean. Uneon baina, zoritxarrez, alderdiek botere egitura mantentzeko garrantzia gehiago ematen diote gizartearen eskakizunak erantzuteari baino ●

jarraitzen dute, ez, agian, iazko maiatzaren aurretik bezala, baina PPK planteatu duen Alderdi Politikoen Legeak orduko eszenatokira eramango gaitu. PP orduko egoera hartara itzultzeko bere politika burutzen ari da eta lortzeko bidean dago. ETaren biolentziak eta PPren politikak elkar elikatzen dute, beren estrategiak dinamika belikoa- ren aldekoak dira, iazko maiatzaren aurreko egoerara itzultzearen aldekoak.

■ **Zer iritziz duzu Alderdi Politikoen Legeaz?**

Alderdi Politikoen Lege berri batek alderdi demokratiko guztien sostengua eta beren arteko adostasunaren ondorioa izan beharko luke, hori izan beharko luke

bere lehen objektiboa. IU, EAJ, EA, CIUren aldetiko zuhurtzia ikusita -azken honen zuhurtzia gutxiagorekin-, ezin izango da lege on bat gauzatu. Lege batek ezin du ona izan, bere objektiboa alderdi politiko bat legez kanpo uztea bada. Ez da ona demokraziarentzat, ezta biolentziaren arazoarekin bukatzeko ere.

Objektiboak -edota erronka demokratikoak- ez luke Batasuna legeen harresietatik at utzi beharko, harresietan barrena (legearen markoan) joka dezala posible egin baizik. Lege berriak euskal arazoari irtenbide bat bilatu beharko lioke marko juridikoen baitan, eta ez alderdi bat klan-destinitatera bultzatu, hau da, indarkeria

praktikatzen dutenen eremura bultzatu. Legearen objektiboak alderdi horren baitako aniztasuna indartu behar luke, jendea demokraziaren markotik urrundu beharrean, jende gehiago ekarri beharko luke.

■ **Bestalde, zein iritziz duzu autodeterminazio kontzeptuaz? Eskubide edo errebindikazio bat al da zuretzat?**

Gaia biziki minbera da. Batzuentzat eskubide bat da eta beste batzuentzat errebindikazio bat. Edozein modura, terminoa desdramatizatu beharra dago; has- teko osasungarria delako. Adibidez, esaten da ezin dela prezio bat ordaindu bakearengatik eta guk 30 urte daramatza-

ALBERTO ELOSEGI

■ “PPk, agintea lortzeaz gain, haratago doan estrategia jarri zuen indarrean PSOE eszenatoki politikotik ezabatzeko”.

gu prezio hori ordaintzen pertsonen biziaren truke. Hori drama bat da! Beraz, gaineratiko guztia desdramatizatu beharra dago. Marko juridikoek dinamikoak eta malguak izan behar dute, eta ez dira. Hori ere dramatiko da. Marko hauek irtenbide bat eman behar dute, Irlandako gatazkan eman duten bezala, kasu. Gaia desdramatizatu ondoren, nik ez diot beldurrik edozein kontsulta demokratikori. Bai ordea, berme demokratikorik gabeko kontsulta bati. Kontsulta demokratikoa bada, aurrera.

■ **Zein izan beharko litzateke galdera orduan?**

Galdera ez da klabe nazionalistan egin behar, ezta ez-nazionalistan ere, klabe demokratikoan baizik. Kontsulta baten ostean ezin da galtzailerik eta irabazlerik izan, kontsulta horretatik euskal gizartearen sentipen orokorra atera behar da.

Beraz, nik euskal politika auzitan jartzen duen galdera hau egingo nuke: *“Hemen dagoen gatazkak jatorri politikoa al dauka, bai edo ez?”*. Hori da euskal gizarteari egin behar zaion lehen galdera. Ondoren, ikusiko dugu ea euskal gizarteak oraingo marko juridikoa berresten duen

□ **“Hemen dagoen gatazkak jatorri politikoa dauka, bai edo ez? Horra kontsulta egiteko-tan egin beharreko galdera”**

edo ez. Galdeketa hori demokratikoa da. Sistema batek hiritarrekiko duen identifikatze maila ezagutzeko prest izan behar du. Hartara, gizarteak egungo marko juridikoa berresten badu, ez da jatorrizko gatazka politiko bat izango, eta alderantziz bada, gatazka konpontzeko abiapuntua jarriko da. Nora joateko bidea ez dugu ezagutzen oraindik, baina, alderdi politi-

koen arteko adostasunen bidez, eman beharreko pausu demokratikoak argituko dira, inolako beldurrik gabe, baita bideak independentziara eramaten bagaitu ere.

■ **Zu zeu bide hori jorratzeko prest al zaude?**

Jakina, baina honelako galdera bat egiteko ezin da biolentziaz izan. Biolentzia dagoen bitartean ezin zaio halako galdera bati erantzun, erabat baldintzatuta geundeke. Gakoa hori dago. Eta gako hori ETA

banda terroristak dauka. Niretzat hori da irtenbide bakarra. Eta guztiz konbentzita nago, orain edo beranduago, bide horretatik joan beharko dugula. Nik irtenbide horretan sinesten dut, baina, beste hauxe ere jakina da: PPk gobernatzen duen bitartean ezin izango dugu aukera hori gauzatu ●

◆ **MIKEL ASURMENDI**

Bizkaiko Foru Aldundia

Gure ARTEAN euskaraz!

Bizkaiko Foru Aldundia
 Kultura Salla

Diputación Foral de Bizkaia
 Departamento de Cultura

Espainiako Gobernuak gauzatu nahi duen prestazio sozialen erreforma orokorrak langabeei eta kaleratuei erasotzen die batik bat. Sindikatuek greba orokorra iragarri dute datorren ekainerako, baldin Gobernuak proiektua baztertzen ez badu.

LANGABEAK ETA KALERATUAK ZIGORTUKO DITU ERREFORMAK

■ Administrazioak berak aitortutakoaren arabera, INEM erakundeak enplegu eskaintza gutxi jasotzen du. Gainera, soldata eta baldintza kaskarrekoak dira.

Milaka lagun hartzen ditu bete-betean Espainiako Gobernuak landu duen langabeziaren erreformak, baina, nolanahi ere, hiru giza talde hauek bereziki: diruren bat jasotzen duten langabeak, epaiz bidegabeko kaleratzea aitortu dieten kaleratuak eta Andaluziako nahiz Extremadurako laborantzako sailetan jorñalean lan egiten dutenak, zeini, pixkanaka-pixkanaka, PER izeneko saria kentzea aurreikusten baita. Espainia guztian daude langabeak eta kaleratuak, hots, lehen bi giza taldeetako kideak; laborantzan jorñalean dihardutenak, ordea, Andaluzian eta Extremaduran bakarrik ageri dira. Sindikatuek hiru giza talde horiei dagozkien neurriak arbuaiatu dituzte gehien: kolektibo horien eskubideen murriztea ikusten dute erreformaren letran. Eta, funtsean, arrazoi horrexegatik deitu dute grebara Espainiako CCOO eta UGT sindikatuek. Sindikatu abertzaleak, bestalde, greba orokorra bultzatzeko prest agertu dira, baina betiere gehiengo sindikal abertzalea baldin bada Euskal Herrian, mobilizazio sendo eta orokor horren antolatzaile.

Espainiako Gobernuak "Langabeziako laguntzak aldatzeko neurriak eta Enplegu Oinarrizko Legea" izeneko dokumentuaren barruan aurkeztu zituen sindikatuek arbuaiatutako neurri horiek, eta, Gobernuak dioenez, lanpostu bila saiatzeko akuilu izateko balio dezakete. Testua bere horretan indarrean jarritz gero, ordea, langabeek baldintza zorrotzagoak izango dituzte diru saria kobratzeko; enpresek, aldiz, gutxiago ordainduko dute kaleratzeagatik. Sindikatuek sei neurri hauek baztertzen dituzte, bereziki: tramitazioko soldaten eta kalera-tuentzako laguntzen deuseztatzea, laguntza emateko langabetuari eskatuko

ALBERTO ELOSEGI

zaizkion kondizioak, laguntza kentzeko kontuan hartuko zaizkionak, PER sistemaren desagertze pixkanakakoa eta sistema kontributibo berria.

LAGUNTZA JASOTZEN SEGITZEKO BALDINTZAK.

Espainiako Gobernuak prestatu duen erreforman, aldatuta ageri dira langabeek laguntza jasotzeko bete beharreko baldintzak. Egungo egunean, langabeak erabakitzen du "enplegu eskaintza egokia" zer den. Testuaren arabera, enplegu zerbitzu publikoek deliberatuko lukete alderdi hori, aurreantzean. Bestela esanda, Espainiako Gobernuak berriro definitu du kontzeptu hori. Orain arte ez bezala, ohiko lanbidearekin ikuskizun duten eskaintzak ez ezik, egokiak izango dira, hala-ber, beste edozein ogibiderek zerikusia dutenak, baldin langilearen formazioa eta gaitasun fisikoak bat bada- toz eskakizunekin. Horrez gainera, langileak hartu egin beharko du lanpostua, nahiz eta jardun osokoa edo partzialekoa izan, kontratu mugagabekoa edo aldi batekoa eta langabe sariz beherako solda- takoa izan edo bizitoki- tik 50 km inguruko ere- mukoa izan (azken kasu honetan, gehienez hiru orduko desplazamendua eskatzen duena eta sol- dataren %20ko gastuan sartzen dena izan behar- ko du lanpostuak).

Hiru hilabeteko laguntza galduko luke langabeak "egokitzen" jotako eskaintzen lehen ukoaren ondorioz; sei hilabetekoa galduko luke bigarren uko- aren ondorioz; eta laguntza bera, hiru-

INIGO AZKONA

■ Maiatzaren 1ean asko izan ziren kalera irten ziren langileak.

garrenaren ondorioz. Berez, langabe- ziako laguntzaren bat jasotzen duten 900.000 langaberi aplikatuko litzaizkie- ke neurri horiek, eta, hortaz, enplegu zerbitzuek eskainitako ia edozer hartu beharko lukete, nahitaez. Administra-

te langile berriak kontratatzeko.

TRAMITAZIOKO SOLDATEN DEUSEZTATZEA. Behin enpresak kale- ratuta, kontratuaren deuseztatzea bidega- bea ote den jakiteko auzitegira jotzen duen

langileak pairatuko du neu- rri hori, batik bat. Enpresa- buruak aspaldian ari dira eskatzen tramitazioko sol- datak kentzeko, epaia iritsi arte soldatak pagatzen jar- duteak kostu handia supo- satzen diela argudiatuz

(gaur egun, hiruzpalau hilabeteren buruan ematen dute epaia). Egungo egunean, enpresak 60 egun pagatu behar izaten diz- kio langileari, nahitaez. Epaia atzeratzen bada, estatuak ordaintzen du gainerako aldia, estatuak hartzen du bere gain epai-

□ Oraingo prestazio sozialak mantentzearen alde ez ezik, hobetzearen alde ere egin beharko lukete sindikatuek

zioak berak aitortzen duenez, oso enple- gu eskaintza gutxi jasotzen omen du INEM erakundeak (%15 bakarrik), eta soldata eta baldintza kaskarrekoak iza- ten omen dira, gainera, zeren enpresek beste bide batzuk baliatzen omen dituz-

www.kaixo.com

■ Kaleratzea merkatu nahi dute eta langabeen lepotik aurreztu

Oraingo erreformaren bidez, zeinen alderdi nagusiak jaso baititugu jada hona arteko lerroetan, Espainiako Gobernuak, enpresaburuen eskabideei jarraiki, kaleratzea merkatu nahi du, eta, aldi berean, langabeen lepotik aurreztu, etengabe babes soziala kenduz. Esan dezagun, bestalde, Europako babes sozial apalena dela gurea, izatez. Erreforma berriaren jomuga ez da langabeen babes soziala hobetzea, okertzea baizik.

Oraingo erreformak enpresaburuak asebeteko ditu, zeren kaleratze bidegabeen kasuko "tramitaziozko soldatak" kenduta, merkeagoa izango da kaleratzea. Hau da, enpresaburuek gutxiago pagatu beharko dute kaleratzeagatik eta orain baino are aiseago kaleratzeko modua izango dute. Erreformak, gainera, itxuragabetu egiten ditu kaleratzeagatik kalte-ordain laboralak: langilearen irabaziei metatuta geratzen dira, langabe saria eskuratzeko bidea are gehiago murrizteko.

ALBERTO ELOSEGI

Langabeentzako prestazio sozialak ondo apalak dira orain ere, baina gutxi horren kontura aurreztu nahi du estatuak, hala ere. Alde horretatik, gogoan izatekoa da INEM erakundeak superabita daukala, gaur egun. Esate baterako, 3.000 milioi

euroko superabita zeukan 2001eko urtarrila eta azaroa bitartean. Espainiako Gobernuak beste partida batzuetara nahi bezala aldatzen duen dirutza itzela, bien bitartean babes sozialeko zulo nabarmenak estali gabe utzita.

Europako babes sozialak alderatuz gero, Espainiako Gobernuarena da apalenetakoa. Oro har, laburragoak dira prestazioaldiak, eta prestazioak berak eskasagoak. Horrez gainera, ez datoz batere bat lan merkatuko baldintzak eta prestazioak lortzeko eskatzen direnak. Horregatik, sindikatuak uste dute, behin behar eta, erreformak oraingoan ere lanik gabe dauden pertsonak erasotzen dituela (1.649.046 lagun martxoan), horrek dakartzan ondorio guztiekin ●

leen jardunaren atzerapena.

Tramitazio garaiko ordainaldi horiek kenduz gero, dirua aurreztuko lukete, hala enpresek, nola administrazioak. Sindikatuen kalkuluen arabera, 480,81 milioi euroko gastua izan zuen alde horietako bakoitzak, 2001. urtean. Eta, zenbat lagunek pairatuko lukete neurri hori? Espainia osoari gagozkiola, batez beste 100.000 eta 200.000 lagun bitarteko giza taldeari erasan dio, azken bost urteetan, kaleratze bidegabeen gorabeherak. Gobernuaren erreformak aurreikusten duenez, kaleratu egunaren bihamuneari hasiko lirateke langabe saria kobratzen hamabi hilabeteko kotizazioa frogazaketen langileak (kotizazio epe laburragoa izanez gero, ez dago saria jasotzeko eskubiderik), eta horixe izango litzateke, nolabait, tramitaziozko soldaten kopentsazioa.

PER SISTEMAREN DESAGERTZE PIXKANAKAKOA. Espainiako

Gobernuaren erreforman, PER sistema edo Andaluziako eta Extremadurako nekazaritzako erregimen berezia pixkanaka desagertzea ere aurreikusten da. Horrela, oraingo erreforma indarrean jarritik gero, aurreko hiru urteetan onuradun izandako jornalariak bakarrik babestuko litzuzke erregimen bereziak. Hau da, sistemaz kanpo geratuko lirate-

□ Espainiako Gobernuak prestatu duen erreforman, aldatuta ageri dira langabeek laguntza jasotzeko bete beharreko baldintzak

ke, bai zigortuak, bai jornalari berriak, eta, jakina, hortik aurrera eginez gero PER sistema pixkanaka desagertuko litzateke. Sistema horretan, 230.000 onuradun daude gaur egun; urtearen buruan 35 gizaluri egiaztatu ahal izan dituztenak, hain zuzen, eta sei hilabeteko laguntza jasotzen dute. Ondoz ondo, 4.724 euro eta 2.363 euro gordin daude izendaturik, 60 urtez gorakoentzat eta

52 urtez beherakoentzat.

Betiere Espainiako Gobernuaren oraingo erreformaren arabera, bada, PER sistema desagertu egingo litzateke pixkanaka. Alabaina, beste sistema kontributibo bat sortuko luke aldi berean, eta sistema horrek hartuko litzuzke, denbora jakin batean, hala Andaluziako eta Extremadurako PER sistemaz kanpoko laborantzako langile behin-behinekoak, nola Espainiako Estatuko beste jornalari guztiak (200.000 lagun). Langile horiek langabeziaren partea kotizatzen hasiko lirateke, eta langabe-saria jasotzeko eskubidea izango lukete, aurreko sei urteetan urtebeteko kuota osatuz gero. Sindikatuen iritziz, oso zaila da baldintza horiek betetzera iristea.

LANGABEZIKO SUBSIDIO HOBEA ESKAKIZUN. Langabeentzako prestazio sozialei dagokienez, sindikatuak behin eta berriro eskatu

INIGO AZKONA

■ Sindikatu abertzaleak greba orokorra egiteko prest azaldu dira, baldin eta eurak badira Euskal Herriko grebaren antolatzaileak.

dute, lehengoan mantentzeko ez ezik, hobetuz joateko, baina, dena dela, orain arte ez dute ezer askorik egin eskabide horren alde. Kapitulu honetan sartzen dira, besteak beste, 52 urtez gorako milaka eta milaka langabe, zeinek, gutxienez 15 urtez kotizatu ondoren, langabeziako laguntza kobratzeko eskubidea baitute. Laguntza horren arrazoia? Adin horretan beste lanpostu bat eskuratzea ia ezinezkoa izatea. Enpresa publikoetan, herri guztiaren diruari esker, aurretiko erretiroa ematen diete langileei, bai adin horretan, bai gaztea-

go direla ere, eta, gainera, soldata osoa ordaintzen diete, harik eta erretiratzeko adinera iritsi arte. Enpresa pribatuetak langileek, ordea, adin horretan langabe bihurtzen badira eta, betiere, gutxienez 15 urtez kotizatu badute, langabeziako laguntza horretan eskubidea bakarrik dute.

Eta, zenbatekoa izaten da langabe sari hori? Herritar gehienok ez dakigu horren berri. Egoera horretara iritsi diren milaka lagunek bakarrik dakite kontu hori. Bada, oraingoz, Lanbide arteko Gutxieneko Soldata (LGS) baino apalagoa da 52

urtez gorakoentzako laguntza. Horrela, 442,40 eurokoa izango da hileko 2002ko LGS. 52 urtez gorakoentzako langabe saria, aldiz, 331,65 eurokoa; ez gehiago, ez gutxiago. Zer egin dezake guraso batek laguntza horrekin? Ezkongaien ere zer egin dezakete hain laguntza kaskarra-ekin? Sindikatuek ondo aprobetxatu beharko lituzkete oraingo egoera eta negoziazioak, baita iragarri greba orokorra ere, egungo prestazio sozialak mantentzeko ez ezik, hobekuntza nabarmenak lortzeko ●

◆ DANIEL UDALAITZ

B I L B O

Maiatzaren 30etik ekainaren 9ra, Arenalean

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

**Bizi
irakurriz!**

"La normalicació del català" entzungo zenuten agian noizbait. Terminoa bera ere Katalunian asmatua da. Zertan da "normalizazio" hori? Eta, katalanaren erabilera? Azken urteotan gero eta gehiago ari da azaleratzen horren inguruko kezka, euskaldunontzat ere aski ezaguna dena.

KATALANAK ERE "PREOCUPATS" ERABILERAREN KONTUAREKIN

Azken hogeita bost urteotan katalanak aurrerapauso handiak eman ditu, maila askotan. 8 bat milioi hiztunek osatzen duten komunitate horren kasua aipatzen da, sarri, prozesu eredugarri gisa. Hainbat esparrutan nabarmen egin dute aurrera. Hezkuntzan, esaterako, "immersió"

ereduaren alde egin zuten hasieratik eta hezkuntza jasotzen duen orok ikasten du katalana. Administrazioan ere, esaterako, apustu garbia egin dute beren "llengua propia"ren alde, eta barneko ohiko lan-hizkuntza erreal gisa darabilte hein handi batean.

Baina, noski, dena ez da administrazioa eta dena ez da erakunde publiko. Aditu askoren susmoa da eremu informalean katalanak ez duela aurrera egin, eta are atzera ere egin duela zenbait lekutan/girotan. Eta susmo hauek kezka dira kasu askotan. Konkretuki, katalanaren erabilerekin daude kezkatuak gero eta aditu gehiago. Iazko udazkenean jardunaldi monografiko batzuk antolatu zituen hango Grup de Sociolingüística-k erabilerearen inguruan. "BAT" aldizkariko 41. zenbakian dituzue bertako iritzi eta ekarpen nagusiak. Hona hemen aukeraketa bat, gure "lehengusuek" darabiltzaten kezkek gurera pixka bat hurbildu asmoz.

Katalanaren erabilera aurrera edo atzera egin du azken 25 urteotan? Objektiboki erantzutea zaila da, eta hau da adituek adierazitako kezketako bat: ez da erabilerearen neurketa zuzenik egiten Katalunian -maila orokorrean, behintzat-, eta beraz, inkesta handietan gehien-gehiena "erabilera aitortuak" dira, horrek egoera "erreal" aztertzeke suposatzen duen mugarekin.

Egunerokoan katalana erabiltzeko aldagai nagusia norberaren lehen hiz-

kuntza edo hizkuntza nagusia katalana edo gaztelania izatea da, beste leku askotan bezala. "Identitat i usos lingüístics a Catalunya" ikerketan ikus dezakegu azken 25 urte hauetan, katalana "hizkuntza nagusi"tzat duten biztanleen proportzioa ia ez dela mugitu: 1975ean %48 inguru zen eta gaur egun %52 da "zein deritzozu dela zure hizkuntza?" ("Quina considera que és la seva llengua?") galderari "katalana" erantzuten diona.

NOLAKO ELEBIDUNAK? Eta non da katalana ikasi duen jende guztia? Desberdina da, nonbait, katalana "ere" jakitea, eta norbere burua "elebiduntzat" jotzea. Horretan eman da aldaketa nagusia: urte hauetan "bere hizkuntza" bezala "biak" aitortzen dutenen proportzioak egin du gora (ia %10 inguru da egun). Ondorioz, bere hizkuntza "gaztelania" (soilik) dutenen proportzioak egin du behera. Baina, katalanaren erabilerei begira erronka nagusia, esan bezala, bere hizkuntzatzat "katalana" dutenen proportzioa areagotzea da, eta hau areagotu ez denez, kezka sortzen da emandako aurrerapausoen inguruan.

Horretaz gain, urte hauetan nagusiki irakaskuntza bidez biztanleria "katalandu" izanak beste eragin kezkarri batzuk ere sortu ditu. Ikusi dugunez, hainbat jende katalana ikasi du (gaur egun kataluniarren %75 da hitz egiteko gai, eta ulertzeko %95!), baina katalana hizkuntza nagusitzat dutenen proportzioa ia ez da mugitu. Eta ondorioz, erakunde publikoetan eta aurrerapausoak emanagatik, zer gertatzen da gero eremu informalean, harreman ez-instituzionalizatuetan, jendeartekoetan? Ba, labur esanda, gaztelania hizkuntza nagusitzat dutenek ia erabat gaztelaniaz egiten dutela eta "elebidun" direnek ere gehienbat gaztela-

■ Bartzelonako Ramblak.

Euskara sailaren babeslea:

Bergarako Udala

Bergarako Udala,
euskarazko komunikabideen alde

niaz egiten dutela. Eta horrek badakar katalana esparru formal, instituzional eta antzerakoekin gero eta gehiago lotzeko arrisku bat, lagunarteko eta giro informaletako funtzioa gehienbat gaztelaniak beteta (J. Torres eta X. Vila-ren lanetik).

Ondorioz, euskararen kasuan gehienbat gazteen artean ezagutu izan dugun eta kezka sortzen duen fenomeno hori gertatzen da nolabait Katalunian biztanleri orokorrarekin: lehen baino askoz gehiagok dakite katalana, baina hauetako asko "elebidun ez praktikatzaileak" dira, eta ondorioz, egunerokoan nagusiki katalanez bizi direnen proportzioa -eta beraz, erabilera- ez da ia aldatzen.

NORANTZ JO. Erabilera nondik areagotu, hortaz? Askok laburtuz, bi norabide nagusi aipatzen dituzte adituek: katalanez aritzeko ohitura dutenengan elkarriketetan besteak gaztelaniaz hasi arren katalanari eusteko ohitura indartuz (jakinik "ia denek" ulertzen dutela) eta, bestalde, erraztasunik eta ohiturarik gabeko "katalan" guzti horientzat beren gaitasuna eta motibazioa areagotzeko bideak sortuta.

Zentzu horretan, hainbat ekarpen interesgarri biltzen da aipatu artikuluetan. Albert Bastardas irakasleak, esaterako, aipatzen du ahalegina egin behar dela jatorriz katalan ez diren horiekiko dituzten "kategorizazio kognitiboak" aldatzeko, barneratua baitago, gizarte katalanean, hauei gaztelaniaz egiteko ohitura.

Albert Branchadell-ek gizarte liberean hizkuntza politikaren interbentzio mugak non behar duten aztertzen du eta proposatzen du erabilera ohiturak aldatzeko mezuak lantzea eta zabaltzea. J.M. Terricabrak hausnartzen du hizkuntza hautatzeko askatasunaren mitoaren inguruan, agerian utziz "askatasun" hau zenbaterainokoa izaten den. Eta Miquel Strubell irakasleak, azkenik, hizkuntza hautuan eragiteko psikologia aplikatuan ezagun diren hainbat estrategien egokitzapena egiten du.

Horrela ba, ikus daiteke nola, komunitatearen dimentsioan, gizarte mailako ezagutzan, hizkuntzen arteko distantzian eta beste zenbait kontutan katalanengandik "urruti" senti bagaitezke ere, gaur egun erabileraren inguruan dituzten kezkek funtsean nahiko "gertuko" zaizkigula guri ere ●

◆ PABLO SUBERBIOLA

Arturo Campion

Arturoren kaiera

EUSKAL UNIBERTSITATEA XEDE

Euskal Unibertsitatea sortzeko baldintzak daudela iritzita eta Euskal Herriak bere unibertsitatea behar duela aldarrikatzeko asmoz, UEUK, Euskal Irakasleen Elkarteak, Euskal Adarrak, Euskal Unibertsitate Barrutiaren Aldeko Taldeak eta

Uniekimenak kanpaina abiatu dute. Sortzen-Ikasbatuaz eta Ikastolen Konfederazioak atxikimendua agertu dute. "Euskal Herriak Euskal Unibertsitatea lelopean, aldeko 80.000 sinadura bildu nahi dituzte.

EUSKARAREN EGUNA URZAINKIN

Zaraitzu eta Erronkariko Euskara Zerbitzuak eta Kebenko elkarteak "Euskaren Eguna" antolatu dute heldu den larunbaterako (hilak 25). Aurtengoan Urzainkin izango da eta ura izango da jaiaren ardatza. Eguna osoan ekitaldi andana izango da: bazkaria, kontzertuak, dantza...

12 HERRIKO ETXE EUSKARAZ ARITUKO DIRA

Urtarrilean abiatu zuen Euskal Konfederazioak "Euskara Herriko Etxeetan" kanpaina. Dagoeneko 12 herriko etxek eman diote atxikimendua dagoeneko: Senpere, Azkaine, Irulegi, Aldude, Ibarla, Liginaga, Aloze, Ozaze, Muskildi, Ezpeleta, Heleta eta Azkaratek. 50 udalek agertu dute kanpainarekiko interesa, horrexegatik antolatzaileek 12 herriko etxetik gora atxikiko direla aurreikusten dute. Euskal Konfederazioak itzulpen zerbitzu bat eratzeke asmoa du udalei laguntzeko.

IOSU ETXANIZ

■ Ezpeletako Udalak baiezkoka eman dio kanpainari.

DEBA IBARREKO EUSKALKIA MAHAI GAINERA

"Deba Ibarretik Euskal Herrira" liburua argitaratu du Deba ibarreko Badihar-dugu euskara elkarteak. Euskalkia noiz eta nola erabili behar den hausnartzen du liburua lehen zatian. Bigarren zatian Deba ibarreko euskalkiaren ezaugarriak eta hiztegi bat biltzen dira.

Urrea

ALBERTO ELOSEGI

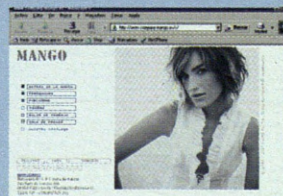
■ EHE, AEK, AES, Oinarriak plataforma eta Euskal Konfederazioak antolatuta, giza katea egin zen pasa den maiatzaren 11n. Irun, Hendaia eta Endarlatsatik abiatutako 2.000 pertsona Behobian bildu ziren, "Euskararen ofizialtasuna erein" lelopean.

Ikatz

■ Denda ugari ditu Mango arropa denden kateak Euskal Herrian. Ezin esan ordea, saltzen dituzten produktuen etiketek euskararen arrastorik dutenik. Saltzaileek ere askotan ez dakite euskaraz eta euren katalogoetan ez dago euskal hitzik. www.mango.es web gunea ere erdara hutsean dago.

uda honetan ere,

aek-n
onana

cursos cours
euskara ikastaroak
www.aeknet.net

ikastaro trinkoak
barnetegiak

izena eman / matricúlate / inscriis-toi

aek ere ibilaldiarekin

ibilaldia

euskal herriko alfabetatze euskalduntze koordinakundea

aek

GETXOKO KARRAMARROA AURRERAKA DABIL

NICO AZKONA

■ Datorren urtean 40 urte beteko dituen San Nikolas ikastolan 900 haur ari dira ikasten.

Getxoko San Nikolas ikastolak 39 urte bete ditu aurretan. Beraz, datorren urtean izango du zer ospatua. Ordura arte itxaron gabe ordea, igande honetan Ibilaldia 2002ko protagonista izango da; ospakizuna eta lana.

Haurtzaindegiaekin hasi eta DBHra arteko 900 ikasle biltzen ditu San Nikolasek. 600 familiak Ibilaldia 2002k eskolako bi eraikinekin duten aurrekontuari aurre egiteko balioko duelakoan dira.

Ibilaldiaren antolatzaileek milaka herritar-iaz, 120.000 lagun bildu ziren Bilboko Abusun- espero dituzte igandean Getxon egingo den Ibilaldian. Urte osoan eginiko lanak bere fruituak eman ditzan, egitarau zabala prestatu dute antolatzaileek. Izan ere, denetarik da zazpi kilometro eta erdiko luzera duen eta sei gune ezberdinetan banatua dagoen ibilbidean. Algortako San Nikolas plazan gonbidatuei harrera egin ostean, 10:00etan irekiko da ofizialki 2002ko Ibilaldiko ibilbidea. Bertan, Getxoko eta San Nikolas ikastolako argazkien erakusketa, txistu kontzertua eta herri bazkaria egingo dira, besteak beste. Gainera, 11:30ean, antzerkigintzan euskara bultzatzeagatik aitzindariak izan diren pertsona eta taldeak omenduko ditu Bizkaiko Ikastolen Elkarteak. Hain justu, Daniel Landart, Agustin Zubikarai, Jean Louis Davant, Pierre Paul Berzaitz, Battista Urruti, Jones Casanove eta Pantxo Irigarai. Antzerki taldeei dagokienez, berriez, Kukubiltxo, Maskarada, Txo,

Intxixu, Goaz, Antxieta, Taupada, Ekekei, Txontxongilo eta Xirristi-Mirristi.

Getxoko Andramarin -Getxo zaharra bezala ere ezagutzen da gune hau- herri kirolez, pilota partidez, fanfarrez eta Txan Magoaren fantasiaz gozatzeko aukera izango da. Trikitilari eta txistulariak ere ariko dira gune honetan.

Altzerrotan egingo diren ekitaldiei txalapartaren txakun hotsak emango die hasiera, 10:00etan. Gero, egunean zehar, dantzari eta bertsolarien emanaldiak, antzerkia eta folk musikako kontzertuak egingo dira.

Gazteei begira eginiko egitaraua osatu dute antolatzaileek hondartzan kokatua dagoen Arrigunaga gunean. Skatean ibili, surfa egin, ur motorren erakustaldia ikusi eta Izenik Ez, Ehiztari Beltzak, Zurkaitz, Ken Zazpi eta Berri Txarrak taldeek eskainiko duten kontzertuaz gozatzeko aukera izango da Arrigunagan.

Portu Zaharrean, besteak beste, 3.500 pertsonentzako marmitakoa prestatuko

du Geugaz Jan Bizkaiko elkarte gastro-
nomikoak. Gainera, umeei zuzenduriko
tailerrak, puzgarriak eta jolasak eta Kiki,
Koko eta Flash pailazoen emanaldiak
izango dira. Gune honetan euskal kanten
erakustaldia egingo du Euskal Kantuza-
leen Elkartek eta Afrikako doinuak
Getxoraino ekarriko ditu Las Hijas del
Sol taldeak.

Azkenik, saharauiar kanpalekua
egongo da Ereagako hondartzan. Urte
osoan ikastolaz-ikastola bilduriko mate-
rialak -boligrafoak, gomak...- emango dio
bertan Ikastolen Elkarteko kide batek
Sahara herriko ordezkari bati.

Hamabost pertsonen -guraso, ikasto-
lako profesional eta ikasle ohiak- osatu-
tako lan taldea arduratu da Ibilaldi aurre-
ko ekitaldiak eta eguneko egitaraua
antolatzeaz. Talde honetako partaide izan
da Gotzon Muneta, eta, bere esanetan,
"euskara herritarra da eta, ondorioz,
egin dugun ibilbidea ere guztiz herrita-
rra da. Izan ere, euskarak baserrietan
bai baina kalean ere egon behar duela
uste dugu". Horrenbestez, Ibilaldi egun
aurretik antolatu dituzten ekitaldien
artean, Ibilarte izeneko nabarmendu du
Munetak. Ibilarte izeneko arte salmenta
erakusketan azken berrogeita hamar
urteetako hirurogeita hamar artista baino
gehiagoren obrak elkartu dituzte, tartean,
Oteiza, Basterretxea eta Txillidarenak.
Gotzon Munetaren arabera, "Ibilarte ere

■ Ibilaldi eguna aurretik ekitaldi asko burutu dira, horien artean Ibilarte.

horren -euskarak leku guztietan egon
behar duenaren- adierazle da, herri kiro-
lez gain, horrelako ekitaldiak ere euska-
raz egin daitezkeela erakutsi baitugu".
Ibilaldiari begira egin diren beste ekital-
dien artean, Lehenengo Pilota-Ibilaldi
txapelketa nabarmendu du Munetak. San
Nikolas ikastolari lotua dagoen Mikel
Etxegia pilotari ohiak antolatu du txapel-
keta hau, eta, bertan, Xala, Lasa eta Olai-

zola lehenaren moduko pilotariek hartu
dute parte. Gainera, urte osoan zehar
antzerki emanaldiak, bertsolariak, kon-
zertuak... egin dira Ibilaldi aurreko eki-
taldi gisa.

Ibilaldiari begira antolatu diren eki-
taldietan "baliabide propioak" erabili
direla nabarmendu du Gotzon Munetak.
Esaterako, igandean Ibilaldian parte har-
tuko duten surflarien artean, San Nikolas

■ Ibilaldiko ekitaldien artean, surflariak arituko dira, tartean, Kepa Acero San Nikolas ikastolako ikasle ohiak.

ikastolan ikasi zuen Kepa Acero suflari ezaguna arituko da; Ibilaldiko kantua San Nikolas ikastolako ikasle ohi Jone Etxaindiak eta Gaizka Elosegik sortu dute... Horrenbestez, *"gauza duin eta serioak ikastolako baliabideekin egiteko gauza izan garela erakutsi nahi izan dugu"*, Munetaren hitzetan.

Ibilaldia aurrera atera dadin, bi mila eta bostehun lagun inguru ibiliko dira igandean lan eta lan. Antolatzaileek, Getxora garraio publikoaz joateko deia egin dute. Ildo honetan, Bilboko metroak Ibilaldiko ibilidean zehar bost geltoki dituela jakinarazi dute.

KARRAMARROAREN KONPAINIA.

Karramarroa da 2002ko Ibilaldia- ren logoa eta "Lotu barik" leloa. Bilboko A+L Comunicación enpresako langile Adolfo Lasarte arduratu da aurtengo logoa egiteaz. Bere helburua, aukera ezberdinak eskaintzen zituen irudi dinamikoak egitea zen. Horrenbestez, karramarro bat marraztu zuen. Izan ere, karramarroak logo ezberdinak egiteko aukera eskaintzen du, eta, gainera, kostaldearekin -kasu honetan Getxorekin- identifikatzen da. Karramarroak eskaintzen dituen aukera guztiez baliatuko dira Ibilaldiko antolatzaileak igandean, eta, horrela, gune bakoitzean dauden ekitaldi nagusien arabera egokituko dute karramarroa. Adibidez, gune batean jateko aukera bada, karramarroa platera batekin azalduko da, kirol ekitaldiak badira, baloi bat izango du alboan eta gune horretako ekitaldi garrantzitsuenak kontzertuak badira, esku-artean gitarra bat duela azalduko da 2002ko Ibilaldiko logoa.

Leloari dagokionez, bi esanahi ditu "Lotu barik" esaldiak. Getxoko hizkeran gelditu gabe esan nahi du eta horrenbestez, *"ikastolen mugimendua ez dela gelditzen"* adieraziko dute antolatzaileek. Euskara batuan lotu gabe esan nahi du, eta, horrela, ikastolek atea zabalik dituztela, *"hezkuntza modelo irekia eskaintzen dutela"* jakinaraziko dute.

SAN NIKOLAS IKASTOLA.

2002ko Ibilaldia antolatzeaz arduratu den Getxoko San Nikolas ikastolak iragan luzea du, 40 urte beteko baititu datorren urtean. Hain justu, Hego Euskal Herrian frankismoa bizi-bizirik zela eratu zuten bederatzi familiak San Nikolas Irakaskuntza Zentroa. Bertan ikasten hasi ziren

■ Iaz Abusuko (Bilbo) ikastolaren azpiegitura osatzeko egin zen Ibilaldia 2001.

hamabi ikasleak gela bakarrean biltzen ziren, irakasle bakarra -Begoña Abaitua-baitzegoen orduan San Nikolasen. Urteak pasa ahala, San Nikolas Irakaskuntza Zentroa indartu egin zen, eta, horrela, 1968. urtean zortzi ikasgela betetzen zituzten berrehun eta bi ikasleek ikasten zuten San Nikolasen. Ikasle kopurua gehitzean, egoitza berri baten bila hasi ziren Getxoko ikastolako arduradunak. Lehenik, Getxoko Alangoeta kaleko etxe batean kokatu ziren eta Bidebarri kaleko lokal batean gero.

1969. urtera arte Irakaskuntza Libreko Zentroa zen San Nikolas. Ondorioz, euskaraz ikasten zuten bertako ikasleek baina azterketak gaztelaniaz egin behar izaten zituzten. 1969ko ekainaren 11n Lehen Irakaskuntza Zentro ez ofizial izendatu zuten.

Urtebetera, irakaskuntza zentro koo-

peratiba gisa erregistratu zen orduan 338 ikasle zituen San Nikolas ikastetxea. Ikasle kopurua gehitzearekin bat ikastolako eskaintzak ere handitzen joan ziren. Esaterako, 1970-71 ikasturtean, Algortako Hezetasuna auzoan lur sail bat erosi zuten San Nikolas ikastolako arduradunek, horrela, ordura arte egoitza ezberdinetan egoten ziren ikasle, irakasle eta gurasoak eraikin berean biltzeko asmoz. Horrenbestez, hemezortzi ikasgelaz, liburutegiaz, gimnasioaz, jolastokiaz eta administrazio bulegoaz osaturiko eraikuntza eraiki zuten.

60ko hamarkadan sorturiko egitasmoa, apurka-apurka, indartzen zihoan eta urtetik urtera ikasle gehiagok ikasten zuten San Nikolasen.

1976-77 ikasturtean BBBko taldea sortu zen. Urtebete beranduago, bi urteko haurrei zuzenduriko haurtzaindegia eratu

■ Algorta, Andra Mari, Areeta, Neguri eta Erromo

Bizkaiko ipar-mendebaldean dago kokatua Getxo eta 85.000 biztanle ditu. Bost herrigunek osatzen dute Getxo: Algorta (herriburua), Andra Mari, Areeta, Neguri eta Erromok.

XIX. mendearen erdialdera arte baserritarak ziren nagusi Getxon. 1870 urte ingurura, ordea, Areeta auzoa sortu zen Getxon. Dirudunek uda pasatzera joateko etxeak, bainuetxeak, kasinoa, hotelak... eraiki zituzten Areetan. Horrenbestez,

XIX. mendearen amaiera aldera, Bilboko goi burgesia hasi zen bizitzen Getxon, Algorta inguruko hondartzak egokitu eta udako etxez eta luxuzko eraikuntzez osaturiko auzoa osatzeko. 1903. urtean Neguri elkarte sortu zuten bertan etxea zuten aberatsek. XIX. mendearen erdialdetik aurrera aberatsen bizileku ziren auzoen inguruetan langile auzoak sortu ziren. Horrela, Getxoko populazioa, pixkana-pixkana, hazten joan zen ●

zen. Ikastolak jada hartua zuen martxa geldiezin zen eta 1981-82 ikasturtean, 1.490 ikasle zeuden San Nikolas ikastolan ikasten.

Azken hogeitau urteetan zerbitzu eskaintza handitu egin du San Nikolas ikastolak. Orain, esaterako, autobusa, jantokia eta haurtzaindegia eskaintzeaz gain, ikastetxez kanpoko ekintzak bultzatzen ditu San Nikolasek: esku pilota, futbola, bertsoolaritza, musika...

Ikastolako arduradunek jakinarazi dutenez, "azken urteotan, gure zentroaren inbertsio politikaren ezaugarria zuhurtzia izan da. Honen arrazoia, hasierako ziurgabetasuna zen, gure ikastola publikoa izatea posible baitzen baina sare pribatuan egotea erabaki genuen, irakaskuntza lehiakorrek mantentzeko gure ahaleginean". Sare pribatuan gelditzeko erabakia 1993. urtean hartu zuten.

Egun, bi eraikin ditu San Nikolasek. Bata Haur Hezkuntzarako eta bestea Lehen Hezkuntzarako eta DBH-rako. Guztira, 600 familiatako 900 ikasle inguruk ikasten du San Nikolas ikastolan.

Azken urte hauetan obra garrantzitsuak egin dira San Nikolasen. Egun, 1,2 milioi euro baino gehiagoko kredituari egin behar dio aurre Algortako ikastolak eta igandean Ibilaldian aterako den dirutzaren zati bat kreditu hau

ordaintzeko izango da.

Teknologia berrien alorrean ere asko indartu da San Nikolas, Gotzon Munetaren arabera, "gela informatiko garrantzitsua baitugu".

Gainera, Mundilab egitasmoan sartua dagoen Getxoko ikastetxe bakarra da San Nikolas. Egitasmo honetan herri ezberdinetako ikastetxeek hartzen dute parte eta integrazioa eta elkartasuna moduko baloreak zabaltzea du helburu. Horretarako, teknologia berriak erabiltzen dituzte.

San Nikolas ikastolako arduradunek orain duten helburu nagusia, hezkuntza eskaintza sendotzea da, horrela, kalitatezko euskal aukera lehiakorra eskaintzeko.

San Nikolas ikastolak beste bi bider egin du Ibilaldia antolatzeko eskaera: 1998an eta 1999an. Ikastolako arduradunek adierazi dutenez, "Ibilaldi baten antolakuntza eskatzeko gure erabaki hau hartu badugu, gure zentroan burutzen ari garen plangintzak Bizkaiko Ikastolen

■ 1984. urtean Getxotik gertu, Berangon egin zen ikastolen aldeko Ibilaldia.

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Bizkaiko Foru Aldundia

tipi-tapa euskararen alde 2002ko Ibilaldian ere

INIGO AZKONA

■ San Nikolas ikastolako ikasleak bi eraikinetan daude banatuta, batean Haur Hezkuntzakoak daude eta bestean Lehen Hezkuntza eta DBHkoak.

Federakundearen eta Bizkaiko Ikastolen laguntza merezi duela uste dugulako da. Plangintza hori burutu ahal izateko onartu den kuoten gehikuntza ahalegin handia da kooperatibakideentzat, apustu garbia egin dugularik ikastola modura irauteko gure proiektuaren etorkizunaren alde". Izan ere, LOGSeren eskakizunak bete eta bere irakaskuntza euskaraz eskaintzen zuten ikastetxeekiko lehiakorrak izateko, 1997. urtean San Nikolaseko arduradunek ikastolaren berritze eta handitze plangintza egin zuten.

San Nikolas ikastolako zuzendari Josu Elortegiren arabera, Ibilaldia antolatzean bi helburu nagusi lortu nahi dituzte San Nikolas ikastolako arduradunek: "Alde batetik, Ibilaldia antolatu duten ikastola guztiek izan dutena, ekonomikoa, gure proiektua aurrera eramateko behar dugun diru iturri bat izatea. Beste aldetik, ikastola osatzen dugun guztion, guraso, ikasle, irakasle, ikasle ohi, kooperatibista ohi, eta beste lagun askoren kohesioa bilatzea, Ibilaldia ez ezik Ikastolak dituen beste proiektu askori ere ekiten ezinbestekoa dena".

IRAKASKUNTZAN A EREDUA

NAGUSI. Getxon, guztira, 21 ikastetxe daude: 11 publiko eta 10 pribatu. Getxoko Udalak emaniko datuen arabera, ikasleen %56,4 ikastetxe publikoetan ari da ikasten eta gainerakoak pribatuetan. Ikasle gehien dituen zentroa San Nikolas ikastola da (ikasleen %10,3). Jarraian, Julio Caro Baroja institutua (ikasleen

ereduan (euskaraz). B ereduan, berriz, %16k ikasten du.

Datuak zehaztuz, 2000-2001 ikasturtean, Haur Hezkuntza eta Lehen Hezkuntza ikasi zuten ikasleen artean D eredua zen nagusi (%46,4 eta %45,7, hurrenez hurren). DBHn eta Batxillergoan, berriz, A eredua da nagusi. Lanbide Heziketan, ikasleen %2k baino ez zuen D ereduan ikasi eta gainontzeko ikasleak (%98) A ereduan zebiltzan 2000-2001 ikasturtean.

□ Ibilaldia antolatzean bi helburu nagusi lortu nahi dira, batetik ekonomikoa eta bestetik ikastola osatzen duten eta osatu dutenen artean kohesioa

%9,69ekin) eta Aixerrota institutua (%9,55ekin) daude.

Ereduetako dagokienez datu kezgarriak dira Getxon. Izan ere, Getxoko ikasleen %45,3k A ereduan (gaztelania hutsean) ikasten du, eta, soilik %38, 6k D

GETXON ERDALDUN ZAHARRAK ERDIA BAINO GEHIAGO.

XIX. mendearen bukaera aldera hasi zen euskara galtzen Getxon. Hala ere, azken urteetan euskaldunen kopuruak hazkunde nabarmena izan du bertan. Getxoko Udalako Euskara sailak utziriko datuen arabera, 1996. urtean Getxoko biztanleen erdia baino gehiago (%57,9) erdaldun elebakarrak ziren, beraz, gehiengoak ez zekien euskaraz hitz egiten. Euskaldunak, biztanleen %19,3 ziren eta elebidun hartzaileak, berriz, %22,8.

Hala ere, 1981 eta 1996 urteen artean

Euskararen alde.

Ikastolen alde.

Munduko abantaila guztiak...

VISA BBK PARTAIDE oso txartel berezia da. Baina VISA BBK txartelen abantaila guztiak ditu: mundu osoko milioika saltegitan erosi ahal izango duzu eta zeure dirua erabilgarri izango duzu milaka kutxazain automatikotan. Gainera, bidaiak txartel honekin ordaintzen badituzu, BBK-k doan eskaintzen dizu istripu-asegurua eta ibilbide barruko laguntza aseguru.

... eta euskara zein ikastolentzako gure laguntza

Hauxe da gure laguntza: BBK-k urtero emango die IKASTOLEN ELKARTEari eta PARTAIDERi 1.000 pezeta txartelaren titular bakoitzeko eta beste 250 pezeta txartelaren onuradun bakoitzeko. Eta hauxe zurea: txartelaren bidez ordaintzen dituzun erosketen portzentaia jakin bat IKASTOLEN ELKARTEA eta PARTAIDERentzat izango da.

Eskuratu Orain
BBKren edozein bulegotan

www.bbk.es

bbk =

erdaldun elebarkarren beherakada handia izan zen (%69,8tik %57,9ra).

Gainera, azken urteetan euskaldunen kopuruak nabarmen egin du gora Getxon. 1981ean Getxoko biztanleen %10 zen euskalduna eta 1996an %19,3. Horrenbestez, 1981 eta 1996 urteen artean, euskarak %35eko hazkundera izan zuen Getxon.

1996ko datuen arabera, biztanleko euskaldun gehien dituen auzoa Andra Mari da (%26,5). Algortan, berriz, herriarren %22,5 da euskalduna. Algorta da, ordea, Getxon biztanle gehien dituen auzoa, beraz, bertan bizi dira Getxoko euskaldun gehienak (1996. urtean 8.027 lagun), hain justu, Getxoko euskaldunen erdia baino gehiago. Areeta eta Neguri auzoetan, aldiz, euskaldunen portzentajea txikia da.

Urteei dagokionez, 20 urte baino gutxiago-

koen artean euskaldunak erdaldun elebarrak baino gehiago dira. Izan ere, azken urteetan erdaldun elebarkarren portzentajeak behera egin du Getxon.

Ama hizkuntzari dagokionez, 1996ko erroldako datuak kontuan hartuz, Getxoko biztanleen erdia baino gehiago (%56,9) erdaldun zaharrak dira. Euskaldunei dagokionez, gehienak euskaldun berriak dira. Getxotarren %11 dira euskaldun berriak eta euskaldunen %57. Euskaldun zaharren konpurua, berriz, oso txikia da Getxon, biztanleen %5,1.

Hizkuntza bilakaerari dagokionez, adinak behera egin ahala erdaldun elebarkarren beherakadarekin batera, euskaldun berriek gora egin dute. Izan ere, euskaldun berrien hazkundera areagotu egiten da 30 urte baino gutxiago dituztenen artean.

Etorkizunari begira, Getxon eginiko azterketa baten arabera, euskaldunen kopurua bikoiztu egin daiteke datozen urteetan. Horrela, datu itxaropentsuenek 2006 urte ingururako Getxoko biztanleriaren %50 euskalduna izan daitekeela aurreikusten dute. Azterketa hau Begira izeneko tresna informatikoaren bidez egin dute.

1996. urtean eginiko azterketaren arabera, euskaldun zaharrak dira etxean euskara gehien erabiltzen dutenak. Euskaldun zaharren artean %35,6k nagusiki euskara erabiltzen du etxean eta %31k gaztelaniaz hitz egiten du. Jatorrizko ele-

■ "UK" euskarazko hilabetekariak 3.000 aleko tirada du Uribe Kostan.

bidunen artean, berriz, gehienek (%56k) bi hizkuntzak -euskara eta gaztelania- erabiltzen dituzte etxean. Gainerako taldeetan, gaztelania da nagusi. Beste datu

1996ko erroldako datuak kontuan hartuz, Getxoko biztanleen erdia baino gehiago (%56,9) erdaldun zaharrak dira

esanguratsu bat, etxeko euskaldunen dentsitatea edozein izanda ere, Getxoko biztanleek etxean nagusiki gaztelania erabiltzen dutela da.

EUSKARA TALDEAK ETA "UK" HILABETEKARIA. Getxon euskara pixkanaka-pixkanaka normalizatu dadin talde ezberdinak ari dira lanean. Euskalgintza elkartearen artean Bizarra Lepoan, Boluntzarreta eta Algortako Bertso Eskola aipa daitezke.

Bizarra Lepoan euskara elkarteak

euskara bultzatzea du helburu. Horretarako, euskal giroa berpiztea ezinbestekoztat jotzen du, eta, ondorioz, euskarazko kultur ekintzak bultzatzen ditu, besteak beste.

Boluntzarretak, besteak beste, "UK"

euskarazko herri aldizkaria argitaratzen du hilabetero. "UK" hilabetekariak 3.000 aleko tirada du eta Uribe Kostan banatzen da. Algortako Bertso Eskolak, berriz, bertsozaletasuna bultzatzea du helburu. Azken urteetan bertso eskolaz kanpoko ekitaldi ugari bultzatu ditu Getxoko Udalarekin elkarlanean.

Aipagarria da ere, Getxon euskararen erabilera bultzatzeko helburua duen Egizu programa dagoela martxan. Egizu izeneko egitasmoa euskara dakitenei edo ikasten ari direnei zuzendua dago eta hitzaldi, tailer, ikastaro, kontzertuak... antolatzen ditu

euskaraz hitz egiteko. Egizu egitasmoaren bultzatzaileak Getxoko Udala, Getxoko Euskaltegiak eta Bizarra Lepoan euskara elkarteak dira.

1.518 GETXOTAR EUSKARA IKASTEN. Getxon euskarak izan duen bilakaeran zer esan handia izan dute euskalduntze eta alfabetatze taldeek. 2000-2001 ikasturtean, 1.518 ikasle aritu ziren euskara ikasten Getxon dauden hiru euskaltegien. Ikasle gehien AEKren Lauaxeta euskaltegian aritu ziren (744 lagun). 538 ikasle aritu ziren Getxoko udal euskaltegian euskara ikasten eta 236 lagun Jose Antonio Agirre euskaltegi federatu gabeen.

Euskaltegietan euskara ikasten aritu diren ikasleen bilakaerari dagokionez, 1994. urteaz geroztik ikasleen kopuruak gora egin du eta azken bost ikasturteetan 1.500 ikasleen bueltan ibili da.

Ikasmailei dagokionez, ikasle gehienak lehenengo 6 urratsetan daude. Maila ertainetan geroz eta ikasle gutxiago dago eta goiko mailetan, berriz, urtetik urtera ikasle gehiago dago.

◆ IGOR MUJICA

NIK BETHIZAN DUT
ZER ESANIK

J'AI TOUJOURS
BEAUCOUP A
RACONTER

SIEMPRE HE TENIDO
MUCHO QUE
CONTAR

HOBETO EZAGUTZEKO
TO KNOW
MYSELF AND
THE OTHERS
PARA CONOCERME
A MI MISMA
Y A LOS DEMAS

HITZ EGINEZ,
NIRE BIZITZA
MARGOTUKO DIZUT

HABLANDO
PUEDO PINTARTE
MI VIDA

PENTSAMENTUEI
AHOTSA
EMATEKO
É PARA PENSAR
ALTO
ES PARA PENSAR
EN ALTO

2001 HIZKUNTZEN URTE EUROPARRA. ESANAK ESAN, EUSKARA
2001 AÑO EUROPEO DE LAS LENGUAS. DIGAS LO QUE DIGAS, EUSKARA

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

HADE

Joxe Iriarte "Bikila"

"Arrisku egoeretako lagunak bizitza osorako dira"

P E R F I L A

Abebe Bikila korrikalariaren ondoan hasi omen zuen lasterketa bat, oso gertu bukatu ez bazuten ere. Bizitza osoa pasatu du korrika Joxe Iriartek: manifestazio ondorenetan, erbestera jo zuenean... Baina helmugarako karrera iraupen luzeko maratokia dela argi dauka. Bidean pelotoitik ihesaldiak egiten ditu, baina lagunei ura ematen ere badaki. Hankak lurrean mantentzea da, paradoxikoki, korrikalari honen sekretua.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre / Argazkiak: Alberto Elozegi

Borrokaren gorrian" liburuan kontatzen dituzu gazte garaiak. Frankismoan hazteak zer esan nahi du?

Nik joera dut garai haiek garai epikoak, benetako militantzia baten garaiak,

eta batez ere gauzak oso argi genituen garaiak balira bezala gogoratzeko. Epikaren ezaugarri bat da hori: gauzak zuri edo beltz izatea. Ona oso ona da, eta gaiztoa oso gaiztoa. Gero bizitzak erakusten dizu grisa hor dagoela eta onak ez

garela hain onak. Diktadura batek sinplifikazio hori dakar. Diktadura bortitza da, ez du uzten tarterik eta militantzia politiko batean abiatzen denak, nahiz eta oso bakezale eta moderatua izan, kristorenak eta bost ikusi beharko ditu. Bestalde lagunak gogoratzen ditut. Arrisku egoeratan ezagutzen dituzun lagunak bizitza osorako lagunak izaten dira, eta kamardak badira, gehiago. Militantzia politikoa askotan etsai gogorak sortzen ditu baina baita lagun minak ere.

■ **Kontatu gazte garaiko pasadizoren bat...**

Franco garaian ikurriña bat atera nuen Urbian (Aizkorri mendi magaleko ordekan), Aberri Egunean. Nire lehen "balentria" izan zen. Nire iniziatiba propioa, ez nuen erakundearekin ere kontatu. Zirt-zart egin nuen, eta kito. Baina

pasadizo hura ere gazi-geza izan zen.

Ikurriña bat lortu nuen. Baina ikurriña hura ez zen oso-oso. Alde batetik hiru koloreak josiak zituen, baina beste aldetik gorria bakarrik zen. Ikurriña atera nuen, eta sekulako liskarra sortu zen.

Batzuek "Gora ETA!" oihuka hasi ziren, besteak "Gora alderdia!"... Ni "Batasuna, batasuna!" oihuka hasi nintzen. Liskarra gainditu zuen euforik, "Gora Euskadi askatuta!"

lemak. Ikurriña motxilan sartuta itzuli nintzen etxera, pentsatuz egunen batean elizako kanpandorrearen puntan eskegi-ko genuela. Saiakera asko egin genituen, baina poliziak harrapatu gintuen. Ikurriña ez zidaten harrapatu, amak zuhur jokatu zuen, eta etxea miatzera etortzera-ko desagerrarazi zuen.

■ **Garai hartatik hona militantziaren zentzua aldatu al da?**

Gaur egun politikak beste zentzu eta indar ezberdin bat du. Diktaduran politikak erlijioa bezala bizitzen da. Hortara sartzen bazara, hortarako bakarrik bizi zara. Gaur egunean, zorionez, askoz gauza ezberdin gehiago ditugu egiteko eta bizitzeko. Niretzat politikak garrantzia handia izaten jarraitzen du, baina egun beste era batera bizi dut eta zaletasunei lehen baino denbora gehiago eskaintzen diet.

Gaur egun ere badaude muturreko militantzia bizi dutenak, baina sozialki, bere orokorrean hartuta, bai aldatu dela.

Gaur egun batzuk militantziaren profesionalak dira, hortik bizi dira kobratzen dutelako. Mendebaldean desakralizatu egin da politika, eta normala da gainera.

■ **Militantzia profesionalizatzea onerako da?**

Oro har onerako da militantzia profesionalizatzea, pertsona gauza asko delako bere osotasunean. Eta zorte handia da gauza gehiago egiteko aukerak izatea. Gainera ezin zitekeen

bestela izan, politikak gaur egunean ez duelako lehen betetzen zuen eginkizuna betetzen. Bere garaian esaten genuen dena zela politika, eta egia da. Poesia ziztrin bat egiteko zentsura edo politika baten errepresioa sentitzen zenuen zure gainean. Mendira joateko ere, sekulako arazoak zeuden Pirinio inguruan ibiltzeko. Zer esanik ez sindikalismoaren aldarrikapenetan.

■ **Zer da, bada, politika gaur egun?**

Nire ustez egun politika da gizartea aldatzeko bide bat gehiago, beste bideen artean. Ezin da ukatu bere balioa, gizartea aldatzeko egitura politikoak aldatu behar direlako. Baina era berean, ez dut uste gizartea politikaren bidez bakarrik aldatu daitekeenik. Sarri gainera beste aldaketa batzuk ematen dira politikoen aurretik. Egundak oso desprestigiatua dago, batez ere gazteen artean. Ez zaie horretarako arrazoirik falta. Politikaren inguruan dagoen ustelkeria, gauza bat esan eta bestea egitea eguneroko

"Profesionaltasunari buelta eman behar zaio, eta berriro borondatezko lanari heldu behar genioke"

BERE HITZETAN

“Okerrena ez da egunero munduan zehar gertatzen diren arazoei ezin erantzuteak sortzen duen ezintasuna eta amorrua. Okerrena, mila aurpegi dituen arazoari erantzuterakoan dugun bakartasunaren sentsazioa da, internazionalismoaren eskasia hain zuzen.”

Euskaldunon Egunkaria, 2000-01-06

“ETari gaizki egin duela esatea posible da, baina helburu gisa konponbidea jarrita.”

Euskaldunon Egunkaria, 2000-10-22

“Erradikala izatea, injustizia guztien aurkakotasuna eta gizarte aldaketa xedetzat hartzearen sinonimoa da. Horrek gehienetan, instituzioetan baino gehiago, lantegietan, herrigintzan aritzea eta kalean borrokatzera garamatza.”

Euskaldunon Egunkaria, 2001-07-24

“Iraultzaileak pazientzia behar du.”

Argia, 1999-10-24

“Giro nagusiari darion zinismo horrek azkenean kutsatu egiten gaitu.”

Euskaldunon Egunkaria, 2000-04-01

- **Jaio:** Errenterian, 1945. urtean.
- **Zutik alderdi politikoko militantea eta Batasunako Gipuzkoako batzarkidea.**
- **Militantzia:**
 - +ETA: 1964an sartu zen, eta 1970ean ETA VI-koekin geratu.
 - +CCOO: sindikatuko partaide izan zen 1964an.
 - +1966an atxilotu zuten lehen aldiz. 1969an bizitza klandestinoa hasi behar izan zuen, eta 1976ko amnistia legearekin itzuli zen.
 - +LKI: sortu zutenetako bat. 1990ean LKI eta EMK batuta sortu zuten Zutik.
- **Argitalpenak:** Bost liburu hauek kaleratu ditu: “Borrokalaren gorrian”, “Ekaitz aroa”, “¿Los obreros tienen patria?”, “Satorra lagun zahar horri”, eta “Orereta, herri borrokalari baten historia”. Ehunka artikulu argitaratu ditu prentsan: “Egin”en, “Euskaldunon Egunkaria”n, “Gara”n, “Argia”n, “Hika”n, “Viento Sur”ren...

**“Oro har onerako da
militantzia
profesionalizatzea,
pertsona gauza asko
baita osotasunean”**

gauza bihurtu da... Baina ez dut uste pasotismoa edo politikaren kontra egotea denik irtenbidea. Beste politika mota bat egiteko beharra aldarrikatzen dut. Ezker abertzalearen ikuspuntutik, eta gauden egoeran egonda, politika berritzaile hori nola egin da benetako gako.

■ **Zein lirateke politika berritzaile horren gakoak?**

Bai moduz eta bai helburuz izan behar luke berritzailea politikak. Noski dela errazagoa esaten, eta oso zaila gauzatzen. Egun garbi dut zer ez den egin behar. Profesionaltasunari buelta eman behar zaio, eta berriro borondatezko lanari heldu behar genioke. Bai alderdi eta bai gizarte mugimenduetan boluntariorotasunak izan behar luke oinarri.

Bestalde, mundu honetan sekulako aldaketak eman dira teknologian azken hamar urtetan: Internet, produkzio moduak... Ekonomia ere, sekulako fabrika handiak izatetik sare gisan antolatutako enpresa txikietara pasatu da. Baina politika egituratzen duten partiduak oso atzeratuta daude zentzu horretan: oso egitura pisutsuak izaten jarraitzen dute, hipertrofiatuak eta gainera oso bertikalak.

■ **Alderdi bertikalak ez al dira, ordea, eraginkorragoak?**

Bertikaltasunak baditu, bai, bere alde onak. Esaterako, koordinazioa eta helburu bateratuak izatea. Baina nire ustez askoz ere deszentralizatuagoak eta sare moduan antolatuak izan behar lukete. Horretarako aukera ematen dute Internetek eta teknologia berriek. Politika egiteko modu berri hori ari da pixkanaka gauzatzen globalizazioaren aurkako mugimenduan. "Eltxo multzoa"ren antolaketa sistema deitu diete batzuk. Hortik

**“Ez dut uste gizartea
politikaren bidez
bakarrik aldatu
daitekeenik”**

ikusten da aniztasunaren barruan posible dela helburu zehatz bate-ratuak gauzatzea. Modu eragin-korrean, gainera. Garai batean eraginkortasuna zentralizazioa-rekin lotuta zegoen. Baina gaur egunean milaka pertsona koordinatzen eta kontzentratzen dira manifestazio berean, modu des-zenalizatu baina oso eraginkor batean.

■ Zer beste faktore aldatuko zenituzke egungo ildotik?

Beste oinarria da aniztasuna. Garai batean homogeneousari ematen zitzaion garrantzia. Talde politikoa zenbat eta homogeneousoago, hobe. Homogeneousoa ez bakarrik politika egiteko moduan, baita pentsamenduan ere. Gaur egunean ere helburu bateratuei eutsi behar diegun arren, aldi berean aniztasuna arazo baino gehiago bertute gisa ikusi behar genuke. Egun alderdi denek toleratzen dute heterodoxia eta disidentzia puntu bat, baina maiteago dute uniformetasuna. Nik uste dut alderantziz izan behar duela: aniztasunaren barruan bilatu behar da batzen gaituen helburua.

Eta gero dago helburu eta bitartekoen kontua. Errealitatea gordina da, eta sarri bitartekoek egiten dute helburua. Ni ez nago batere ados prozedura horrekin. Ikusi ditugu iraultza handiak usteltzen: Errusiakoa, Ekialdeko erregimenen

**“Alderdi politikoak
deszentralizatu eta
sare moduan antolatu
behar lirateke”**

porrota... Hor ikusten da gizakia helburu duten ideologiek ezin dutela gizakia zapaldu. Ezin da pentsatu gizakia alderdi,

BERTSOA

Doinua: Esne saltzailearena

**Normala da haserak
indarrez hartzea,
normala pausoz pauso
martxa mantsotzea,
normala da jaztea
nork bere etxea,
normala beltza zena
zuri geratzea,
baina zein tristea den
difuminatzea!**

Aitor Mendiluze

estatu edo dena delakoaren
esklabo bihurtuta gizaki berri bat
sortuko denik. Che Guevarak
arrazoi zuen zioenean gizaki
berri hori ekinean ari garen
artean egin behar dela. Borroka-
tzeko moduak ere izan behar
duela askatzailea. Gurean dago-
en eztabaida oso argia da. Ni ez
naiz bakezale inozoa. Historiak
eta eskarmentuak erakutsi dit,
bai aldaketa aurrerakoiak, zein
injustiziaren desagertzea borro-
karen eskutik datoztela. Baita
ere, borroka horren intentsitatea,
gehienetan boteretsuek, aldaketa
nahi ez dutenek jartzen dutela
(beste kontua da, helburuak eta
bitartekoen artean zer nolako

lotura izan behar den). Boterean dagoenak ez du gogo onez berea uzten (oroit Salvador Allenderi gertatu zitziona). Baina, egia da ere, iraunpen luzeko gatazketan, heltzen dela eguna, non bakea lortzea premiazko larritasuna den. Hori gertatzen da egun, gure herrian.

Niretzat bitarteko eta helburuen arteko harremana funtsezkoa da. Militantzia politikoak eta iraultzan hainbeste urte irauteak ez luke mereziko, gero ikusten baduzu zure ideologiaren aurkako hori bera bihurtu zarela.

■ Zer borroka mota planteatuko zenuke?

Ni ez naiz bakezalea. Diktadura

“Aniztasunaren barruan bilatu behar da batzen gaituen helburua”

**“Jendearen
miresmena eta
onarpena lortzen
duten borroka motak
behar ditugu”**

garaian borroka armatua erabili nuen. Greba orokorrak bultzatu ditut, barrikadak... Gose greba bezalako metodo baketsuak ere erabili ditut. Artikuluen bidez hitza erabili dut... Eta gaur egun desobedientziaren bidea hautatzen dut. Garaian garaiko borroka bultzatu behar dugu, gizartearen bilakaeraren arabera. Jendearen miresmena eta onarpena lortzen duten borroka motak behar ditugu. Niretzat intsumisioen mugimendua erradikalagoa da, autonomia estatutua aldatzeko eskatzen duena baino. Intsumisioak armadaren existentziari muzin egiten diolako. Eta jende askok txalotu du intsumisioa. Demoak ere oso erradikalak dira. Eta bi kasu hauek erradikalismo zibila erabiltzen dute, inori minik

**A R G A Z K I
Z A H A R R A**

**1964ko lasterketa batean. Abebe
Bikila zuen bere idolo, eta hortik ezizena.**

egiten ez diona. Biolentzian hainbeste urte dirauen herri bat asetu egiten da, eta aldaketak eskatzen ditu. Neke fisiko, intelektual eta politiko bat dago, aldaketa eskatzen duena.

■ Politika profesionalizatu bada, gizarteak parte hartzeko aukera gutxiago ditu, edo urrunago daude?

Urruntasun hori badago. Nire ustez politikak galdu egin du gizartea mobilizatzeko zuen gaitasuna. Baina hori ez da politikarekin bakarrik gertatzen, baita beste gauza askorekin ere. Fenomeno hori lotuta dago neoliberalismoak eta kapitalismoak lortu duten pertsonaren etxeratzearekin eta indibidualtasunarekin. Garai batean umeok gure kasa jolasten genuen, eta egun umeek jolas dezaten dinamizatzailerak, eta espezialistak kontratatzen dira. Kirolarekin gauza bera, edozer kirol egiteko ordaindu egin behar duzu. Profesionalizatzea gauza guztietan eman da. Herriaren desmobilitazioaren aldetik txarra da profesionalizazioa, baina beste gauza batzuetarako ona. Maila altua baitago.

Ni harritzen nau gazteriaren maila

BIZITZAREN PASARTEA

Bigarren umea jaiotzear zela, etxetik abiatu ginen Zumarragako ospitalera. Andreak esan zidan "ez dago presarik, baina hala lasaiago egongo gara. Goizaldera edo etorriko da umea..." Ikusi nuen andrea urduri xamar zegoela. Baina jarraitzeko lasai esaten zidan, aise iritsiko ginela... Andrea ginekologoa izanik, ez nion kontra egingo! Andoain eta Villabona tartean esan zidan: "Gelditu kotxea hor bazterrean, badator eta!". Kotxea aparkatu nuen, eta andreak lasaitasun osoz eman zizkidan instrukzioak. Kotxean jaio zitzaigun alaba. Horrela atera zaigu, sorgin samarra! Oso esperientzia polita izan zen.

kulturalak. Gaur egun ematen duzu hitzaldi bat neoliberalismoari buruz, eta hitzaldia entzuten ari diren gazteek ez dute izango zeuk duzun esperientzia politikoa, baina filosofia eta ekonomia arloan zu baino askoz jantziago daude.

■ **Batasuna barruko talde txiki bateko partaide zara. Nola uztartzen dituzu bi taldeak?**

Bietan lana egiteak, askotan eskizofrenia sortzen dit, baina baita esperientzia interesgarriak izateko aukera. Alde horretatik ikusita, pribilegiatua naiz. Gertatzen da, askotan zubi lan hori, ezinezkoa dela, aldeak urruntzean (eta egun, asko ari dira urruntzen) zubiak behera egiten baitu. Hori da egun, nire zalanza nagusia, epe motzera begira, bederen.

Nire burua eta bihotza zatituta daude. Alde batetik jarraitzen dut sinesten ezker abertzaleak batasuna behar duela. Ez zaizkit gustatzen joera zatitzaileak. Baina bestalde garbi dut gaurko egoeran zenbait gauzak azaldu egin beharra duela. Eta ezin baditugu denek bateratuta azaldu, bada hori horrela dela ikusten dugunok eskubide osoa dugu gauzak adierazteko. Aberri Egunean guk esan nahi izan genuen, orain arte indarrean egon diren bi estrategiak, alegia, autonomia estatutuarena eta borroka armatuarena agortuta daudela. Eta bestetik, bi aldeek hitz egin beharra dutela. Horrek ez du esan nahi, adierazpen horrekin bat egiten ez dutenekin lanik egingo ez dugunik. Baina aldi berean garrantzitsua da egun batzutan geure mezu propioa adieraztea.

■ **Ezker abertzalea sekula baino zati-tuago dago...**

Bakoitzak bere bidea egin behar du. Egoera aldatzen bada ezker abertzalea berriro elkartuko den? Hori nahi nuke nik, baina gaur egun ez da posible. Ahalegina egin behar da ezberdintasunek sortzen

"Batasunaren ilegalizazioaren aurrean elkartu beharra dugu"

duten gogortasuna eta sektakeria baztertzeko. Badakit zatiketak gertatzen direnean anaia izandakoa etsai bihurtzen dela askotan, baina esperientziaz badakigu hori epeltzen joaten dela eta adiskidetze prozesuak sortzen direla. Baina egun arazo honez gain badugu beste bat: egoera politi-

koa asko gogortu da, estatuaren errepresioa Batasunaren kontra zuzendua dago batez ere... horrek egoera asko konplikatzen du. Oso garbi izan behar dugu, errepresioa Batasunaren kontra badoa, gizarte osoaren kontra doala. Talde politiko bati ahotsa kentzen bazaio, demokrazia eta herri hori gaixo geratzen baita. Solidariotasun pertsonal eta militantearen beharra dago. Ezin dugu onartu estatu batek, hala nahi duelako, disidentzia politikoa era horretan zapaltzea. Beste gauzetan elkartzen ez garenok kasu honetan elkartu beharra dugu ●

ARGIA

ren eskutik

VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

Mallabiako Udal Pilotalekuan - maiatzaren 24ean - 22:00etan

 euskadi irratia
  euskadi gaztea
  radio euskadi
  radio vitoria

E Z P A

PRINTZA

EZER EZ DEZAKE KULTURAK

Jose Luis Padron kulturak duen botereaz mintzo zen "Euskaldunon Egunkaria"n: "(...) Lehiatila honetatik bertatik zer dezake kulturak galdetu zuen zorrotz eta erantzun zorrotzago Jabier Muguruzak joan den astez, nire erantzuna da ezertxo ere ez, ikus kultur pertsonalitatei oro har eskaintzen zaien arreta, gertaeren bertsioan ez hitzik ez marrarik ez kolorerik ez notarik benetan aldatu nahi ez duten idazle, poeta, historialari, irakasle, margolari, kantarienganako kontsiderazioa, ikus horiek zer leku hartzen duten kristal iluneko MoviStar kultur departamentuetan, kulturak ez du koberturarik, ezin du lagundu ez bakarrik faxismoaren aurka, besteak beste, ezta langabeziaren, sindikatoek baimendu lan kontratu lotsagarrien, udaletan bedeinkatu etxebizitzaren goragoko salneurrien, babesgabatasunaren, frustrazioaren edota etorkizun hurbilean etor daitezkeen (etorriko dira eta berandu izanen da) ondorio gaiztoen aurka ere, ez, ezer ez dezake kulturak, ez bada zibilizazioaren amaieraren inguruko jardunaldiak antolatu purrustadaz eta auto-satisfakzioez baina ez beterik ditugun Jauregi liluragarrietan, eta orain memoria siniskeriako beldur sortu-berria denez geroztik seguruago nago ezetz, are seguruago Jexux Artze bezalako jende egiaz ona hiltzen hasi denetik, ttakun ttakun, txalapartari bat galtzen dutenean, sakelako telefonoak isiltzen dituzte loreak txoriak eta zuhaitzak, kuttun".

HAUR TXIKIENTZAKO LIBURU GIDA

PELLO Añorga eta Nerea Alzolaren gidaritzapean, Mondragon Unibertsitateko Humanitate Fakultateko Haur Mintegiko talde batek "Haur Txikientzako Liburu-gida"ren hirugarren alea osatu berri du. Oraingoan, 1995-1999 urteen bitarteko lanak aztertu dituzte. Guztira, 208 liburu arakatu dituzte, euskarazkoak zein gaztelaniazkoak, sei urte bitarteko hurrei zuzenduak.

ZINEMALDIK MENDE ERDIA

DONOSTIAKO Nazioarteko Zinemaldiak berrogeita hamar urte bete ditu. 1953. urtean ekin zion bere ibilbideari, eta beraz, aurtengo irailaren 19tik 28ra bitartean egingo den jaialdiak ardatz nagusitzat izango du mende erdi hori. Izan ere, "50eko 50ak" izeneko zikloa eskainiko dute, non 50eko hamarkadako film hoberenak eskainiko

■ Donostiako Zinemaldiko lehen kartela.

diren. Horrez gain, Michael Powell zinemagile britainiarrari eta Volker Schlöndorff alemaniarrari ziklo bana eskainiko zaie.

OTAMENDI, ARABAKO TXAPELDUN

ASIER Otamendi gailendu zen hilaren 11n Gasteizen jokatu zen Arabako Bertsolari Txapelketako finalean. "Azken urteotako finalik orekatuena" jokatu zela esan zuen Otamendik. Horrez gain, nabarmentzekoa da lehen aldiz antolatu dela aurtun Arabako Txapelketa, San Prudentzio saria izena alde batera utzirik. Txapelketak bi ezaugarri izan ditu: batetik, bertsozale multzo handiak gerturatu direla saioetara. Eta bestetik, parte hartu duten bertsolariek Arabako erroldan izena emanda izan behar zutela, eta honek orain arte San Prudentzio sarian parte hartu izan duten Arabakoak ez diren hainbat bertsolari lehiatik kanpo utzi ditu.

H I T Z B I T A N

- Ruben Sánchezek zera zioen "Zabalik"en: "Garai batean gasteiztarra eta euskalduna zena euskaldun berria zen berez. Orain, 'ikastolakumeak' gero eta gehiago dira".
- Montxo Armendarizek "Nabarra" aldizkarian adierazitakoa da honakoa: "Gaur egun zinemagintzak duen arazorik handienetakoa da ekoizpena oso zaila dela, batik bat arrazoi ekonomikoengatik, oso zaila baita proiektu errentagarriak egitea".
- Miriam Ocariz moda diseinatzailearen ustez, "(Euskal Herriko modan) baliabide gutxi

L A K

DAN BLANCO

OHITURA SORTZEKO

Iaz EAEn eskaini ziren 1.880 antzerki emanaldietatik, %58 Eusko Jaurlaritzak, Bizkaiko eta Gipuzkoako Diputazioak sortutako Antzokien Sarean eskaini ziren. Kalitatezko programa egonkorra eskaini eta ikusleari antzerkira joateko ohitura sortzeko xedea du Sarean-ek. Horregatik Arabara zabaltzeko asmoa du aurten. Aguraingo antzokiak eta Gasteizko Principal-ek egitarau honen baitan sartzeko asmoa dute. Bestalde, Gipuzkoan, Zumarragako, Andoaingo, Azpeitiko eta Eibarko Unibertsitateko antzokiak Sarean sartuko dira. Eta Bizkaian, Zallan, Leioan eta Mungian antzoki berriak egingo dituzte. Gainera, herrietatik dabilzan taldeen birak kudeatzeko bulego tekniko bat sortuko du.

ITZULPEN-LEHIAKETEN PREZIOAK

KOLDO Bigurik Sustatu.com-en argitaratutako gutun batean Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarte Administrazioetik egiten diren zenbait itzulpen-lehiaketekin “*kezkatuta*” dagoela adierazi zuen. Gutunean idatzitakoaren arabera, itzulpen-lehiaketa horietako batzuetan “*ipintzen diren gehienezko prezioak oso urruti daude Elkarteak bazkideei gomendatzen dizkien tarifetatik*”. Honek itzultzaileen lanaren kalitatean eragina duela zioen Bigurik.

OBRA BERRIAK ETA BERRITUAK

LAU akuarela eta bost olio berrituko ditu Bilboko Arte Eder Museoak datozen hilabetee-tan. “Zaindu” izeneko programaren baitan, pinakotekako bederatzi lan berrituko dituzte eta bide batez, hauetan erabilitako teknikak ikertu.

Horrez gain, Museoak erosi berri ditu bere bilduma pribatuko artista garaikideei zuzenduriko arloa indartzeko asmoz, Juan Jose Akerreta, Txomin Badiola, Pello Irazu, Jesus Mari Lazkano eta Dario Urzayren obrak, besteak beste.

■ Bilboko Arte Eder Museoa.

dago, apenas dagoen produkzioak egiteko tailerrik eta oso modagile gutxi. (...) Edozein gauza behar denean kanpora joan behar da eta horrek asko zailtzen du lana”. Hitzok “Diseinuz” aldizkariak plazaratu zituen.

• Gorka Arresek “Gara”n: “Poesia argitaratzea ez da erraza, ekonomikoki errentagarritasunik ematen ez duelako”.

• Karmelo Bernaolak “Deia”n adierazitakoa da hau: “Sormena ez da ikasten: edo sormena eta fantasia dituzu, edo ezaugarri horiek ez dira kutsatzen diren zerbait”.

MONIKA DEL VALLE

■ Xabi Puerta.

IZENAK

Xabi Puertak Pausoka produkzio etxean zortzi urtez aritu ondoren, bertako lana utzi egin du. Madrileko Bocaboca enpresara doa, eta bertan edukien zuzendari estrategikoa izango da.

Juan Mari Irigoienek “Letra txikiaz bada ere” izeneko poesia lana aurkeztu zuen lehengo astean Elkarlaneanen eskutik.

Théâtre Des Chimères taldeak “T.O.C” bere azken lana estreinatu zuen Hendaiaren joan den astean. Antzerki obrak obsesioak eta konpulsioak lantzen ditu.

Alfredo Kraus Bilboko Musika Elkarteak sustatuta, “L’Elisir d’Amore” opera estreinatu berri dute Barakaldoko Antzokian hainbat kantari liriko gaztek.

Jabier Muguruzak eskuratu du 2001. urtean euskaraz argitaratutako disko hobere-naren saria, Espainiako Musikaren Arte eta Zientzia-ren Akademiaren eskutik.

ALBERTO ELOSEGI

■ Jabier Muguruza.

Gaztea eta emakumea

Artikulu honi eman diodan lerro-buru berbera erabili zuen kazetari batek "Tentazioak" liburuaren prentsaurrekoa egin eta hurrengo egunean argitaratu zuen notizian. Lau urte pasa dira ordutik baina, oraindik ere, emakumea eta gaztea izaten jarraitzen dut askorentzat; emakumea eta gaztea batez ere. Eta ez pentsa honi kontra egingo diodanik. Izan ere, gazte izatea bertute handia da egungo gizartean eta gustatzen zait kanpotik oraindik ere Jasone Osoro idazle gazte bezala ikustea. Edozein modutan, urteekin sendatzen den gaixotasuna da hori, gazte izatea alegia. Emakume izatea ere azpimarratu zuen kazetariak, eta honen aurrean ere ez naiz iraultzan sartuko. Emakumea naiz, bai. Ez dut harro nagoe-nik esango baina ezta gizonezkoa izatea gustatuko zitzaidanik ere. Halaxe jaio nintzen eta halaxe jarraituko dut hiltzen naizen arte; gustura asko gainera.

HONEZKERO batek baino gehiagok pentsatuko zuen ea zertara datorren gaztetasunari eta emakume izateari buruzko berbeta hau. Ba ez dira debaldeko hitzak, badute beren zentzua eta logika. Izan ere, gizakiak, gizaki denetik, zaletasun bitxia izan du: etiketak jartzea, hain zuzen. Gizonak eta emakumeak daude. Zerua eta lurra. Ura eta sua. Beltza eta zuria. Pertsonak eta animaliak. Aberatsak eta pobreak. Abeslariak eta aktoreak. Jefeak eta langileak. Zataarrak eta ederrak. Argalak eta lodiak. Idazleak eta idazle gazteak. Idazleak eta emakume idazleak.

Hara, eman dezagun 50 urte dituen gizonezko batek bere estreinako liburua plazaratu duela. Egunkariak idazlearen izena eta lanaren izenburua azpimarratuko lituzkete. Agian, sarreran edo, jaioteguna aipatuko luke norbaitek, baina inork ez luke nabarmenduko gizonezkoa denik, betaurrekoak dituenik edo burusoiltzen hasia denik.

Badakit emakume gutxi dagoela euskal literaturan,

baita gazte izateak ere xarma berezia ematen diola ize-nari. Baina exotikoak frutak dira, edo loreak, edo arrai-nak. Emakumeak etxekoandre izan gaitezke, injine-ruak, medikuak, edo idazleak. Gazteak estudiantek izan daitezke, etxekoandreak, injineruak, medikuak edo idazleak. Baina ez dezagun dena zaku berean sar. Gauzak orokortzen hasten garenean badirudi balioa galtzen dutela. Badirudi meritu bakarra hori dela, gaztea izatea, soinekoa janzea edo beti bufanda gorria jantzita ateratzea kalera. Badirudi etiketa zintzilik ateratzen garela kalera, merkatu-
ra. Badirudi marketing hutsa garela. Tertulietan ondo gertatzen den koadrila. Zutabeak itxuratzen dituzten "codigo de barras" xelebrea.

ALBERTO ELOSEGI

Jasone Osoro
Idazlea

"Badirudi meritu bakarra hori dela, gaztea izatea, soinekoa janzea edo beti bufanda gorria jantzita ateratzea kalera. Badirudi etiketa zintzilik ateratzen garela kalera, merkatura. Badirudi marketing hutsa garela"

ASKOTAN galdetzen digute ea idazletzat daukagun gure burua. Eta guk zalantzaz beteta, herabe, beldurrez bezala erantzuten dugu... "bueno, idazle, idazle..." edo, "idazle bai, idazle ona edo ez...". Baina inork ez digu galdetzen idazle gazteak garen. Badirudi askoz errazagoa dela idazlegazte esatea, horrela, dena arrapaladan, idazle soilik baino.

Ixiar Rozas, Unai Elorriaga, Etxeberria anaiak, Harkaitz Cano, Fernando Morillo, Asier Serrano, Julen Gabiria, Kirmen Uribe.... Idazlegazte asko dago euskal literaturan. Bakoitzak bere estiloa dauka, bere kontatzeko modua. Istorio propioak komunikatu nahi dituzte eta

horietako bakoitzak bere izaera eranstean dio. Literatura, euskal literatura, idazlez beteta dago. Ez dugu labe-lik behar. Letren unibertsoan badago tokiak guztientzat. Bakoitzak bere txokoa aurkitu behar du, etiketatik at egongo dena. Edo, asko jota, bakoitzari bere narrazio, poema eta eleberriek ezarriko dio kode berezi bat. Batzuk urrezko letretan idatzia ikusiko dute historian beren izena. Askok ez dira sekula plazaratuko. Baina etiketatik at, sortzaileak gara, edo ameslariak. Edo, besterik gabe, bizitza egunez egun disfrutatuz pasa nahi dugun tunante edo zalapartariak. Guk disfrutatuz eta, noski, ahal dugun neurrian, irakurleei disfrutaraziz ●

PUBLIZITATEA

Donostiako Publizitate Jaialdia burutzen ari den honetan, publizitatearen jakitunek askotan hausnartu duten alor bat arakatzea otu zaigu. Egun egiten diren publizitate saiakera askok honek artearekin duen muga lausotzen dute. Non bukatzen da publizitatea eta hasten da artea?

SALTZEKO ARTEA

Publizitatea gizarte esparru desberdinetan sartu dela nabaria da. Arazo batekin aurkitzen dira ordea publizistak: hiritarrek euren mezuak saihesteko gero eta esfortzu handiagoa egiten dutela. Hau horrela dela ikusirik, publizistak aspaldian hasi

ko egin izan baziren ere, gaur museoetan modernismoaren errepresentazio gisa daude. Toulouse-Lautrec, Orazi, Cheret, Mucha eta abarren lanetaz ari gara. Eta hauek publizitate bezala jaio ziren.

Terminoak aldatuz, pop bezala eza gutzen den arte korronteak, adibidez,

te irakasleak publizitatea artea ez dela argudiatzen laguntzen duten ideiak ematen ditu. "Batetik, publizitatearen izaera mugatua da. Egin, plazaratu eta gutxira oroimenean galtzen da. Bestetik, iragarki batzuen atzetik ideia onak egon daitezkeen arren, gehienek ikuskizunera jotzen

■ Ezkerretik eskuinera, Cheret, Mucha eta Warhol-en obrak, eta "Gladiator" filmaren lehen uneetako bat.

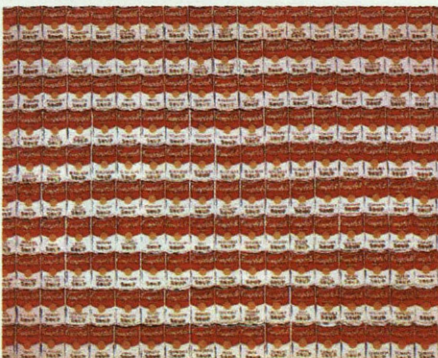
ziren publizitatea mimoz tratatzen, egin diren iragarki batzuk arte kontsideratzera iritsi diren arte.

Artea eta publizitatearen arteko lotura ez da gaurkoa. XIX. eta XX. mendeetako kartelisten lanak ikustea besterik ez dugu. Hauek eginiko obrak, behin saltze-

publizitate mezuak erabili izan zituela artea egiteko argudia daiteke, eta horren lekuko esanguratsu dira, nola ez, besteak beste, Andy Warholen Campbell zopak.

Hau guztia ikusirik, esan al daiteke publizitatea artea dela? Alvaro Gurrea Euskal Herriko unibertsitateko publizita-

dute. Arteak ikusgarritasuna ere bilatu izan duela esan daiteke, baina hori bai, ideia/sentipen baten pean". Ildo honetatik, ikuslearen ikuspegitik ere zerbait esan daiteke. Ikusleak, hartzaileak, zerbait jaso behar du, artelanak sentiarazi egin behar du. Gaur egungo arteak, artea-

■ Goian, Toulouse-Lautrec eta Andy Warhol-en Campbell's zopen obrak eta "Matrix" filmaren kartel bat.

ALBERTO ELOSEGI

■ Enara Goikoetxea.

ren eboluzio logikoari jarraituz, abstrak-tura jotzen du. Honek, ikusleari obra ez analitikoa ez razioanala den ikuspegi batetik jasotzea eskatzen dio. Publizitateak kontrakoa eskatzen du, funtzionala izan behar baita gauza guztien gainetik.

Iker Ayestaran diseinatzaile eta ilustratzailearen aburuz, "kontua da ikustea artea barnetik irteten den zerbait dela. Nolabait artistaren arima azaleraztzen duena. Horrela ikusita, artea egiten ezin da irakatsi; bai ordea medioa ezagutzen, espresio teknikoak erabiltzen, perspektiba dominatzen, koloreak ezagutzen, formen esangura, eta abar. Azken finean, irakatsi daitekeela artea dominatzen, baina ez bakoitzaren barnean zer dagoen eta hau nola plazaratu behar den".

Publizitatean lan egiten dutenek edertasunaren aldeko apustua egin dutela esan daiteke. Patxi Fernandez Donostia-ko Arista publizitate agentziako publizistaren esanetan, "Ederra kontsideratzen da erakargarri eta erakargarria denak saltzen du maiz. Logikoa ikusten da publizitatean produktu batek izan ditzakeen alde negatiboak alde batera uztea, estrategia publizitarioan oso errotua dagoen zerbait baita". Gurreak dioen bezala, "publizitatearekin kritikoenak direnek ere ezin dute publizitatearen edertasuna ukatu. Kontua da ederra denak ez duela zertan artea izan behar".

Hiritarren aldetik publizitatearekiko gaitzespen bat dagoela ikusirik, publizitarioek, Patxi Fernandezaren esanetan, ezinbesteko bi puntu hartzen dituzte batez ere kontuan horren kontra: "Hartzailearen mementoko gustu edota beharrak ezagutzea eta publizitarioek atentzioa deitzeko duten gaitasuna. Bietan lehenengoak, hartzailea ondo ezagutzea eskatzen du. Eta ez hori bakarrik, baita horren arabera publizitatea diseinatzea. Bigarren baldintzak sormena eskatzen

du, baina baita ikusgarritasuna. Publizitateak atentzioa deitzeko erabiltzen dituen bi arma nagusiak".

Ikusgarritasunaren bilatze honetan, telebistarako egiten diren spotek, adibidez, herri bereko luzemetraiek izan ohi ez dituzten medioak izaten dituzte, haue-tan punta-puntako teknikoek lan egiteaz gain. Esperanza Luffiegok, Sarobe zine

ALBERTO ELOSEGI

■ Esperanza Luffiego.

eskolako koordinatzaileak, publizitate lanek izaten dituzten aurrekontuak izugarriak izaten direla dio, spotak inpaktua lortzeko asmoarekin egiten baitira maiz. Entzute handiko profesionalak lan egiteaz gain, zinema formatoan, argiztapen zein erroda-jeko azken teknologiarekin egiten da lan. "Horrez gain, plano bakoitza digitalki ukitua izaten da, bestelako produkzioetan aurrekontu kontuengatik egin ezin dena".

Iñigo Galatas La Compañía komunikazio agentziaren arduradunaren esanetan, gerora beren esparruetan aintzat hartuak izan diren erre-izadore, idazle zein artista askok publizitatean lan egin dute: "Batziek independizatu artean publizitatean egin dute lan; beste batziek berri-iz, gutxienez, publizitatea egite-iz gauzak zehazten edota mezua publikoarentzat erakargarria edo ulergarria egiten ikasi

□ "Publizitatearekin kritikoenak direnek ere ezin dute publizitatearen edertasuna ukatu. Kontua da ederra denak ez duela zertan artea izan behar"
PATXI FERNANDEZ

dutela aitortzen dute".

Segundotan konkrezio lan izugarria egiten da mezua era egokian kontatzeko. Telebistako iragarkietan edukien sintesia eta irudien inpaktua sumatzen da. Mezu konkretuak dira, "zinemak izan dezakeen tonu kontenplatorik gabe", dio Esperanza Luffiegok.

ZINEMA ETA PUBLIZITATEA.

Iragarkiek, filmeek bezala, sarrera, garapen eta amaiera bat izaten dute maiz, nahiz eta hau segundo gutxi batzuetan izan. Mezua gainera ulergarria egiten dute. Enara Goikoetxea muntatzaileari zine eta publizitate lengoaien arteko desberdintasunaz galdetzean honek erantzun azkarra ematen du: "Desberdintasunik nabariena denbora da eta derrigorrezkoa den baldintza honek onura izuga-

ALBERTO ELOSEGI

■ Iker Ayestaran.

rriak ekarri dizkio zinemagintzari. Baina den dena ere ez da goraipatzekoa izan, izan ere zorabiatzeko erritmo eta abiaduraren bidea hartu baita batzuetan". Gainera, publizitateak narrazioa hain itxia ez izatea ekarri du, Luffiegoren ustez, eta diskurtsoa sentipen emozionalarekin eratzea. Adibide garbia da zentzu honetan "Gladiator" filmaren hasiera.

"Muntaiaren aldetik, zinema klasikoak ezarritako arau santu batzuk puskatzen lagundu du publizitateak. Raccorda zein eje saltoa askotan puskatu izan dira publizitatean", gaineratzen du Enara Goikoetxea muntatzaileak.

Gaur egungo ikusleak duen ikus-entzunezko lengoaiaren ezagupena kontuan hartzekoa da. Hau da, egungo publikoak ez dituela orain dela urte batzuetako publikoak beharrezkoak zituen azalpenen beharrik. Publizitateak irakatsitako lezioa da hau zinema nahiz telebistari: "Ikusleak erraz egin dezake zappinga. Hori ikusirik telebistan batez ere, emiti-

tzzen den mezuak mementoro inpresionatzea bilatzen da. Hau publizitateak beti egin izan duen zerbait da eta hortaz, beste medioek publizitatera jo dute hori egiterako orduan", dio Luffiegok.

PUBLIZITATEA ITURBURU.

Paradoxikoki orain publizitatea da beste medioen iturri. Baina ezin da ahaztu publizitateak beste euskarri, espresio, forma edota aitzina arrakastatsuak izan ziren formulak jotzeko joera beti izan duela. Ikustea besterik ez "Matrix"en edota "Reservoir Dogs"en estetika behin baino gehiagotan errepikatu izan direla anuntzioetan, inongo lotsarik gabe. "Atentzioa deitu zidan Renoiren 'La Regla del juego' ren sekuentzia bat gaztak iragartzen zituen spot batean ikustea. Ume batzuek eskeleto batzuekin egiten dute jolas, gainera Renoirrek erabilitako musika berarekin. Horrelako adibideak hamaika daude", esaten du Urnietako zine eskolako koordinatzaileak.

Publizitatean ohikoa baita aurrez arrakastatsua izandakoa aldaera txiki batzuekin errepikatzea. Publizitarioek euren inspirazio iturriak liburu, film edota telebista programetan oso errotuak dituztela nabaria da. Publizistak beti izan behar ditu begiak irekita informazioa jasotzeko. Dena da publizitarioarentzat iturri eta gainera, ikusten duena

berezirik ez izatea erraz gerta daitekeen zerbait da. Publizitarioen sormenak roll garrantzitsua jokatu beharko luke puntu honetan, izan ere, bere zeregina, gehiago saltzeko xedearekin produktu hori besteengandik bereiziko den produktu bilakatzea baita. Deigarria egitea. Publizitatearen lana informatzea eta konbentzitzea baita, baina, era berean, pertsuaditu eta seduzitzea. "Beste esparru batzuetan fun-

Ohiko publizitatea egiten dutenek zera uste dute: publizitateak jendea amets egin arazi behar duela eta inolaz ere ez pentsarazi.

tzionatu izan duten formulak hartzen badira, publizitaterako egokiak direlako izaten da. Hau da, publiko objektibo bati 'Matrix' moduko filmak gustatzen bazaizkio, hobe izango da hauen atentzioa lortzeko 'Matrix' moduko anuntzioak egitea", Galatasen esanetan.

Publizitatean lan egiten duten diseinatzaileek hau oso kontuan izaten dute. Ezarritako lege honetatik, gainera, ezin da ihes egin, gainetik dauden baime-nik gabe. Iker Ayestaranek argi dauka: "Diseinatzailearen berezko estiloak mezuaren menpe egon behar du. Batzuetan, gure estilo pertsonala konposizio horretan inposatzeko nahia edo beharra izaten dugu egokiena izan ez arren".

Kontuan izan behar da, bisualki gero eta sofistikatuagoa den gizarteari produktu bat saltzea, gero eta zailagoa bihurtu dela. Iragarkien munduak, bizitzaren ikuspegi berezi bat eskaintzen du askotan, eta modu honetan ikuspegi hori

duten ikusleen enpatia lortzen saiatzen da. "Hau dela eta estetika, musika, eta produktu baten itxura produktuak berak baino garrantzi handiagoa lortzera iritsi da", Enara Goikotxearen aburuz.

Publizitateak arrunta den guztiari bizkarra ematen diola esaten da. Ez dagoela itsusi, inperfekzio, maltzurkeri, sufri-mendu edo heriotzarentzako lekurik.

Ohiko publizitatea egiten duten publizitarioek Toscanik dioen bezala, zera uste dute: publizitateak jendea amets egin arazi behar duela eta inolaz ere pentsarazi. Pentsaraztea beste gauza batzuen esparrua kontsideratzen delako. "Publizitatea umekeriaren esparruan gelditu da. Gaur egun, mugarik gabeko bortizkeria gure bizitzako esparru gehienetan sartua dagoenean, publizitateak berean darrai, edertasunaren kultuan. Adibideak jarritz, zinean Tarantinoren edozein film dugula edota literaturan Baudelaireren sufrimenduari buruzko poemak; publizitateak berri-z, orokorrean, familia zoriontsuak, produktu zoragarriak, emakume eta gizon ederrak, eta abar azaltzen jarraitzen du bitartean".

Iñigo Galatasek beste iritzi bat dauka. Publizitatea aztertzen hasi zene-tik, orain dela 125 urte, publizitatea gizarteko beste joera artistikoetatik ez dela asko aldentzen ikusi dela uste du berak. Komunikabideek eta publizitateak gune desberdinetan sartzeko dituzten bideak aldatu egin dira, akaso pertsonek bizitzan gehiegi sartu diren punturaino. "Baina publizitatea, gizarte bera bezala, aldatzen doa. Publizitate argiago batetik, esplizituago batetik, publizitate poetikoago batera goaz. Ildo honetan ulertzen dira BMW edo Audiren azken anuntzioak. Hau da, autoa bera erakutsi edota bere kondizio teknikoetaz hitz egin beharrean, autoa izateak zer sentsazio sorrarazi dezakeen igortzen dela".

Dena den, ikusmira futurista batekin hemendik milaka urtera biziko diren antropologoak, gaurko publizitatearen bidez gaurko mundua nolakoa den azaltzeko trikimailua izango dutela pentsatzen dutenak, erabat oker dira, Alvaro Gurrearen hitzetan. Izan ere, "publizitatean agertzen zaigun mundua gure eguneroko munduarekin zerikusi gutxi duen mundua da" ●

◆ JON GARAÑO

■ Patxi Fernandez.

■ Iñigo Galatas.

ikusuntu desberdinetatik ikusten jakin behar du. Publizitatea gizartearen atzetik doa eta ezin zaio honi aurreratu. "Bere mezua gizartera egokitzen jakin behar du eta horretarako arte eta entseguko film bat ikusteaz gain, 'Gran Hermano' ikusi beharko luke publizitatea egiten duenak zerk funtzionatzen duen eta zerk ez jakiteko", dio Galatasek.

Produktu jakin bat bere konpetentzia-ko beste produktuekin alderatuta, ezer

Lehen argazkia atera zenetik hamaika gauza aldatu dira argazkilaritzan. Fotokazetaritzak pisu ikaragarria hartu du, asko eta asko dira argazkien bidez ezagutzen ditugun gerrak, eta nahiz eta urteak pasa irudi horiek gure oroimenetan jarraituko dute betirako.

MILA ALBISTEK BAINO GEHIAGO ESATEN DUTEN IRUDI HORIEK

■ Juantxo Egaña: "Arturo Delgadoren irudi guztietan argazkilariaren konpromisoa nabarmentzen da.

Material eta tresna ezberdin ugari, joera franko, makina bat aldaketa izan ditu argazkigintzak sortu zenetik gaur arte. Eta zer esanik ez erreportari grafiko-en lanak ezagutu dituen mudantzaz, Krimen Gerra edo Txinako opioarena iruditari jasotzeko 300 kiloko ekipoa mando gainean karreatu behar zutenetik gaur egun darabiltzaten kamera arinetera. Baina bestela, zer nolako aldeak daude orduko argazkilarien eta oraingoen artean? Horixe saiatu gara aztertzen, halabeharrez era oso laburrean jakina.

HASERAN, NIEPCE IZAN ZEN.

XIX. mendearen hasieran sortu zen argazkigintza. 1822an lortu zuen Nicéphore Niepce kamera ilunarekin metalezko orri baten gainean ezarritako objektu baten lehen irudia, heliografatua deitu zena, 1839an bere jarraitzaile eta lankide Jacques Daguerrek argazkilaritza asmatzearen ospe osoa eskuratuko bazuen ere, jada Niepce hilik, irudia betirako finkatzea lortzerakoan.

Isugarritzko arrakasta ezagutu zuen

Daguerren asmakuntzak, eta berehala izan zen haren berri Hego Euskal Herrian ere, 1839an bertan, argazkilaritzaren nondik norakoak agertuz Daguerrek frantsesez idatzitako liburuaren gaztelarazko lehen bertsioetako bat Eugenio de Ochoa uretxuarrak egin baitzuen.

Hala ere, Euskal Herriak ezagutu zituen lehen dagerrotipariak, 1843 eta 1845 bitartean Iruñea, Donostia eta Gasteizen lanean aritu zen Mr. Constant frantsesa edota 1848an, herriz herri Nafarroan barrena ibili zen Schmidt suitziarra bezalako kanpotarrak izan ziren. Jende

aberatsa guztia, dagerrotipoak egin ahal izatea oso garestia zelako. Argazkigintza merketzeko aukera William Henry Fox Talbotek emango zuen, lehenengo, negatibo batetik irudiak gehitzeko era asmatzean, baina benetan popularizatuko zuena Adolphe Disderik izango zen, 1854an plaka bakar batekin sei argazki ateratzeko era asmatu eta carte-de-visite delakoak (erretratuak eginiko txartelak) patentatu zituen.

Bitartean, harantz honantz ibili ohi zen dagerrotipari asko, 300 kiloko ekipoa mando gainean karreatuz, animalia urduri jarri eta bere plaka, lente eta kubetak hautsiko ote zirenen beldur. Beste batzuk, ordea, Donostia, Iruñea edo Baiona bezalako hiriak aukeratu zituzten bere bizilekua finkatzeko. Hauek, ordaintzeko adina diru zeukatenei erretratuak eginez eta dagerrotipoak egin ahal izateko behar zen materiala salduz ateratzen zuten bizimodua. Eta kanpokoen egin ahala ikusirik, bertakoak ere hasi ziren animatzen. Iruñean lekututako Pedro Alliet eta Miguel Sanz y Benito ditugu horren lehenengo adibideetakoak.

□ **"Bereziki kanpotik etorritako argazkilariak nabarmendu ziren 1936ko Gerran, Robert Capa eta horiek. Kamera hobeagoak ekarri zituzten"**
JUANTXO EGAÑA

■ Eulalia Abaitua Allende Salazar izan zen argazkiak espresioarekin ateratzen saiatu zen lehenetarikoa.

EULALIA ABAITUA. Publio López Mondéjarrek "150 años de fotografía en España" liburuan dioenez, Krimeako Gerrak (1853-1855) eman zion benetako hasiera prentsa argazkilaritzari. Baina ordurako aitzindariak izanak ziren eta bazeuden kalean bi aldizkari grafiko, 1842an sortutako "The Illustrated London News" eta haren arrakasta ikusirik Frantzia sortu zen "L'Illustration". Euskal Herrian, berriz, 1891 arte itxaron beharko zen Carlos Shomberge Bilbon sortu zuen "Novedades Fotográficas" ikusi ahal izateko. Gurean urte batzuk lehenago izan zuten erreportari grafikoek bere lana egiteko aukera tamala, hirugarren Gerra Karlis-taren garaian, eta baita egin ere. Historikoa ak dira, kasu, 1874an Bilboren setioa zela eta Charles Monneyk egin zuen argazki multzoa, José de Lejarretak 1873an Durangoko kaleetan eginikoa, Ladizlas Kornarzewski poloniarrek Santa Kruz apaiza eta berei egin zizkien argazkiak edota Otero eta Agirrek iruditan jasotako Donostia eta Durango bonbardaketenak.

XIX. mendean, beste argazkilaritza mota bat eginez, bage-nuen Bizkaian erreportari grafiko on bat, emakumezkoa gainera: 1853an Bilbon sortu zen Eulalia Abaitua Allende Salazar. Honela deskribatzen du Alberto Schommer-ek haren lan batzuk jasotzen dituen "Gure

benetako irudi-biltzailea dogu".

1936 ETA GERRAKO ARGAZKIGINTZA. Nolanahi ere, 1936ko Gerra arte itxaron behar izan omen zen benetako gerrako argazkigintza ezagutzeko, Juantxo Egaña argazkilariak dioenez. "Bereziki kanpotik etorritako argazkilariak nabarmendu zire 1936ko Gerran, Robert Capa eta horiek. Kamera hobeagoak ekarri zituzten, eta hor hasi zen benetan 'gerrako argazkigintza'. Ordura arte gerrako iruditan ia ez ziren hildakoak ikusten; salbuespen gisa Monneyren lana aipatuko genuke. Izan ere, Mon-

■ Elizondon ateratako hildako ume baten argazkia, Felix Menarena.

aurreko Andrak" liburuan:

"Eulalia bere herria maite eta horren irudia emoten ahalegintzen zen ikusle sentibera dogu. Hori horrela, baserriko emakumeak, ekuzleak, sardina-saltzaileak, esnedunak eta ditugai, eta baita ama-umeak eta antzirudiak bere. Itsas-aldeak, arrantzu-tresnak, azoketako jende arrunta eta horrelakoak bazter ixten, elizbirez eta jaiez ahaztu gabe. (...) Artea arte soil denez, argijokoa eta aurrez atondutako ikusgaiak helburu ez ebazan emakume hau garregun Magnum argazki-artekaritzako argazkilari onenetakoa litzatekeen bene-

■ Gerra Zibilaren argazkirik ezagunenetarikoa, R. Caparena.

neyk Bilboko defentsaren irudiak jaso zituen, eta gero Frantziako aldizkarietan grabatu moduan erreproduzitu ziren: bada berak ateratako argazkian lotan dauden soldaduak, grabatuan hilak egongo balira bezala azaldu zituzten".

Gerrako argazkigintzak Bigarren Mundu Gerran, Koreakoan eta bereziki Vietnamgoan izan zuen bere jarraipenik

URDUÑA

ERDI AROKO HIRIA, GEROARI BEGIRAKO HIRIA

Bizkaiko hiri bakarra, hirigune historikoa, XII. Mendeko harresiak

Maiatzaren 7tik - Irailaren 1ra

hiria eta memoria

la ciudad y la memoria

ERAKUSKETA

Andra Mari Parrokia (Urduña)
Tel: 658 741488 (talde adostuak)
e-mail: expo@ciudaddeorduna.com
Ordutegia:

Astelehenetik Larunbata arte: 10etatik - 19ak arte
Igandeetan: 14etatik - 20ak arte

URDUNAKO
UDALA

FORU PLAZA 1 - Tel: 945 383003 • FAX: 945 383445

■ Argazki Press martxan

Argazki Pressek, Euskal Herrian sortutako lehen argazki agentziak, 2002ko urtarrilaren lehen hasi zuen bere martxa. Bere helburua, Euskal Herrian zehar dagoen prentsa idatzi guztiari zerbitzuak eskaintzea da. Hamairu argazkilari dauzkate kontraturik Hegoaldean, eta denborarekin Iparraldean ere gauza bera egiteko asmoa dute. *"Baina gutxienez urtebete behar du enpresa bezala nola asentatzen garen jakiteko"*, dio Juan Karlos Elorzak, agentzia berri honen zuzendariak.

Dagoeneko lana badute, "Euskaldunon Egunkaria" eta "Gara" dauzkatelako eguneroko bezeroen artean. Hortik aurrera poliki-poliki ari omen dira harremanak sortzen instituzioekin,

ikastolekin, herrietako aldizkariarekin... Horrez gain artxibo zabal bat ere ba

ALBERTO ELOSEGI

omen dute, argazki solteak behar dituenarentzat. Agentzia honen zerbitzuak

kontratatzek baditu nahiko onura, bere zuzendariak dioenaren arabera: Argazki Pressek zerbitzu integrala eskaintzen duenez, bezero dituzten komunikabideek ez omen dute jada argazkilari propioen beharrik. Beraiekin lanean ari diren argazkilariak kontratua, gizarte segurantz eta Argazki Pressek bakoitzari jarritako ekipo osoa ei dute.

Agentziak banatzen dituen argazki guztiek fitxa bat daramate, azalduz, besteak beste, nork egin dituen. *"Eskubide guztiak Argazki Pressenak dira -argitzen du zuzendariak-, baina argazkiek beren egileen izena ere badaramate. Gero komunikabide bakoitzaren esku dago nola sinatzen duen, jakina. Nik ezagutzen ditudan guztietan, bakarrik agentziaren izenarekin sinatzea da ohikoena"* ●

■ Kutzak antolatu zuen "Fotokazetaritzaren mende oso bat Gipuzkoan" erakusketako argazkietako bat da honakoa.

bikainena. *"Baina jada Golkoko Gerran buelta ematen diote horri, irudien gainera kontrola ezarri. Reuters, AP eta horrelako agentzia handiek, argazkigintzaren multinazionalak, gerra irudien gainera erabateko kontrola izan dute. Eta Afganistango inbasiokoan, beraiek nahi ez zuten ezer ez dugu ikusterik izan"*.

ARTURO DELGADO. 1936ko Gerra bukatutakoan, Francoren garai iluna etorri zen, eta beste hamaika gauza bezala, prentsa argazkigintzak aro triste bat ezagutu zuen gurean. Juantxo Egañak azaltzen duenez, gerra ondorengo eskasagatik, garatu gabeko materiala erabili ohi zuten erreportariak, eta argazkigintza

dokumental hutsa baino ez zen ia egiten gainera. Nolanahi ere, 60ko hamarkadan Arturo Delgado bezalako salbuespenak ere izan ziren horregatik. *"Aro berri bati hasiera eman ziola esango nuke. Haren estropadetako argazkiak ikusi eta berehala ohartzen zara ordura arte beste inork egin ez zuena egiten zuela. Izan ere, ordura arte, prentsa argazkiak mugimendu gabekoak ziren. Arturo Delgadoren irudi guztietan, ordea, argazkilariaren konpromisoa nabarmentzen da"*.

Handik aurrerako lana epaitzerakoan, 68ko Maiatzari eta geroztikako giroari ere atxekitzen die Egañak 70-80ko hamarkadetan eman zen prentsa argazkilaritza bizi eta konprometitua.

GAUR EGUN. Egungo prentsa argazkigintzaz galdetzen diogunean, ordea, iluntzen zaigu berriro: *"Erabateko gainbeheran dago, nik uste. Izan ere, gaur egun, argazkiari diseinua gailendu zaio komunikabideetan. Eta horrez gain, argazkilariak kontrolpean gaude, argazki agentzia handien kontrola eta komunikabideena dauzkagu. Argazkilaria ez da libre bere lana egiterakoan. Sarritan argazkigintzaz deus ez dakien kazetariak erabakitzen du zein izango den kaleratuko den argazkia, eta nola"*.

Euskal Herrian argazkilari asko ari omen da lanean lan kontraturik gabe, argazkigintzarako beharrezkoa den ekipo guztia eta kotxea beraiek jarritz, eta argitaratzen dizkioten argazkiak banan bana kobratzen.

Gauzak horrela, Bruselan legeztatua dagoen Euskal Herriko Informatzaile Grafikoen Elkarteak sortu dute, prentsa argazkilaria aintzat hartua izan dadin, bere eskubide profesionalak errespetatuak izan daitezten, argitaratzen diren argazki guztiak egilearen izenarekin ager daitezten... Eta Juantxo Egaña fundatzaile, sustatzaile eta zuzendaritza batzordeko partaide duen elkarte horrek Euskal Herria osoko prentsa argazkilariak biltzen ditu ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

Vietnameko gudaren ondorioak pil-pilean ziren oraindik, eta maiatzeko ale hartan komunismoa izan zuen hizpide "Larresoro"k artikulu batean.

Yankees, go home!

■ Garai hartan Vietnamek Napalm bonben ondorio latzak pairatzen zituen.

Vietnam izan da munduko armada garaikide indartsuenari garaitzea lortu duen bakarra. Garaipen hori lortzeko, ordea, bereak eta bost jasan behar izan zituen bertako herriak. Eta estatubatuarrak jaurtikitako Napalm bomba eta bestelakoen

eraginpean jarraitzen zuen oraindik 1972an, Jose Luis Alvarez Enparantzak, "Larresoro" izengoitiz, "Bada garaia" idazlana plazaratzen zuenean.

SARI LAZGARRIA

"Apirilaren haseraz geroztik Viet-Nam-dikako berriak nagusitu dira berriro aldizkariaren lehenengo orrialdeez", aurreratzen zuen "Larresorok", ez ordea horretarako egon zen arrazoa azaldu gabe: "Odolaren eta deihadarren sari lazgarria ordainduz, viet-namdarrek berriz lortu dute mundua beretaz oroitzea. Bonbaketak inoiz baino urrunago joan bide dira dinamita-ketaz eta zigor-hedaduraz: 850 hegazkin-mordo Iparraldera atzo joanak!".

"Lagun amerikarrak" bere indarrak metatzen jarraitzen zuen Ho Chi Minhen jarraitzaileen lurraldean, beraz. Eta begibistakoak ziren horren ondorioak, baina hainbeste urtetan gauza beretsua errepikatzen ari zenez, "Larresorok" zioenez, jada ez zen deigarria gertatzen egoera tamalgarri hura bizitzea egokitu ez zitzaizaien artean.

"Gizona edozein egoeratan ohitzen omen da. Eta Viet-Nam-go kasoan hau gauza nabarmena da (Gauza bera gertatzen ari zaigu Ulster-i buruz). Alegia: Nahiz hango egoera benetan izugarria

izan, ohitu egin gara; eta zuzenbideak han zer eskatuko ote lukean ez dute batzuek garbi ikusten. Areago: zenbaitek (gutxi, nik uste) komunisten jokoa egin bildurrez, hilkintzak eta bonbaketak gora joatean txalo jotzen du! Pozoinke-ta nagusitu da gutzaz, beraz. 'Intoxication', alegia".

KOMUNISTEN GARAIPENA

BALIZKO

Arazo larri hari, nola edo hala aurre egin behar zitzaion, "Larresoro"ren uste-tan. Eta hona hemen hori egiteko proposatzen zuen bidea. "Pozoinke-ta-kasu horietan, oso ona izaten da, ene ustez, problema itzulera jartzea. Zenbait korapilo askatzeko, oso jokabide argi-emaile

zeruko ARGIA		NON ZER	
BAZA GARAIA	3	BAZA GARAIA	3
BAZTEROIA	3	BAZTEROIA	3
BAZTEROIA	3	BAZTEROIA	3
BAZTEROIA	3	BAZTEROIA	3
BAZTEROIA	3	BAZTEROIA	3
BAZTEROIA	3	BAZTEROIA	3
BAZTEROIA	3	BAZTEROIA	3
BAZTEROIA	3	BAZTEROIA	3
BAZTEROIA	3	BAZTEROIA	3

Joan Inazio Goikoetxea, «Gaztelu»

"Orize"ren poema eta olerkiak bildu dituen idazlea

izaten zait hau; eta oso gogoko dut nik bederen. Washington-ek, Nixonek esan berri duenez, ez du inolaz ere ontzat hartuko Viet-Nam-en komunistak nagusitzea. Bego. Irakurleak dakikeanez, Itali-barruan dagoen erresuma askatu ttiki-ttiki bat da San Marino. Eta San Marinon, jakina denez, komunistak dira nagusi. San Marino-ko gobernuak, beraz, Viet-Kongen alde egotea normala da. Nixonek eskubiderik baldin badu komunistak han nagusitzera 'inolaz ere ez

■ Ipar aldeko haizeak

R.C., 1972-V-28

B i diska berri. Ospital-Karrere bikoteak kantatzen du "Lepo-an hartu ta segi aurrera" alde batetik, eta Beñat Sarasola, Joannes Borda eta hauekin bat egiten duen xuberotar gazte taldeak "Ez du saldu arima" beste aldetik. Huna berrikitan, Monzonen bi kantu eder eta kartsurekin atera den diska berria. Manex Pagolak, bi kitarra jole baiones gaztek laguntzen diotela, eskaintzen dauzkigu, berak pentsatu lau kantu berri beste diska pollit batetan. Herriaren eta langileen problemetarik abiatzen baldin bada, "munduko bidetan" ere ibiltzen zauku hemen Manex (...) ●

■ Mondragoeko kooperatibetan euskerarik ez

M. (Mondragoe), 1972-V-28

Orainsu, Mondragoeko kooperatibetan beren Batzar Nagusiak ospatu dituzte. Guztiok dakigunez, herri honetako kooperatibak Euskal Herriko aurreratuenak dira. 4.000 langile bazkide gisa, eta 5.000 miloiren salmenta gutxi gorabehera. Guztiak bazkide direlarik, estruktura demokratikoagoa lortu nahi dute; hori dela eta, langile guztiek hitza eta botoa daukate. Batzordea berek aukeratzen dute; Batzar Nagusia goi mailako agintaritzak da. Batzar Nagusia egiten denean, egitura demokratiko honetan, langileek berek nahi duten erara eta modura joka dezaketela pentsa daiteke. Badirudi euskera mintza ditekela Batzar Nagusiotan, izan ere ez baita euskera etxe zokoan egoteko egin. Baina ez da honela. Batzar Nagusi guztietan euskeraz hitzik ez (barkatu!

Batean hiruzpalau esaera esan ziren); igaz gehiago, aurtun gutxiago. Ez da hori bakarrik. Batzar Nagusian, bazkideetako bat euskeraz hasi zenean, talde batek txistu jo zion. Batzordeak, demokratikoki agertu nahi duenez gero, zergatik ez du euskeraz hitzegiten? Hor ez da aurpegi demokratiko bat ageri; azalez demokratiko, zeren eta demokrazia langilearen nahiak hobeto betetzeko bada, hor ez da honelako nahirik betetzen ez asetzen. Arrasateko kooperatibek ez dute azaldu, oraingoz behintzat, herriaren hizkuntzaren alde daudela, herritar demokraziaren alde daudela. Euskal Herri osoak, euskal langile guztiak, langile kooperatiben erantzun zintzo bat espero du. Euskal kooperatiba badira, saia daitezela euskaldunago izaten! ●

uzteko', San Marinok ere baluke (zergatik ez?) gauzak bestaldera 'inolaz ere' ez onartzeko. Zer falta du? Indarra. Nixon-en jokabidea onartzea, beraz, indarraren nagusikeria onartzea da; eta fazismo-mota guztien kakoa onartzea".

Adibide gehiago ere aipa zitzakeen, dena den. Eta horixe egiten zuen jarraian. "Goazen aurrera, ordea. URSS-ek indarra badu. Eman dezagun, beraz, URSS-ek, Hanoiko gobernuaren egokitasunaz sinetsirik, eta beti ere Washington-en jokabide berbera harturik (alegia: maite ez dituen joerako gobernuak 'inolaz ere' nagusitzera ez uztekoa), Ipar-Viet-Nam-era 'kontseilari militarrek' bidaltzen has-

ten dela: 500.000 'marines', eta URSS-en VII Armada, hegazkinak eta guzti, hara agertzen dela; eta egunero, 850 hegazkin-mordo bidaltzen dituela bonbarka Saingon-a. Zer esango genuke?

Eman dezagun orain, beste alde batetik arazoa aztertzeke, Viet-Namdarrek lehorrera direla Kaliforniako itsasertzean: beste 500.000 'marines' hain zuzen, Amerikatarrek memento batez izan zituzten hainbat; eta egunero, Washingtonen 'burgesak' nagusi ez daitezen, 850 hegazkin-bonbaketa egiten dituztela Chicago, Cincinatti, New York, Miami, Filadelfia eta abar suntsituz. Eta horrela urtetan barrena, eta 1995era arte gutxie-

nez. Zer pentsatuko genuke?"

Horrela jarraitzen zuen Larresorok, antzeko etsenpluak eskaintzen, beti ere "Zer esango genuke?" galdera errepikatuz. "Erantzuna ez litzateke zalantzazkoa izango: inperialismo-ekintza ikaragarri horiek arras gaitzetsi behar dago, atzerritar okupazio horiek atzera behar dira egin. Hitz batez: *kanpora okupatzaileak!* esango lukete denek. Eta gero, gerokoak".

Baina baieztapen horrek beste galderara batera zeraman artikulugilea: "Zergatik ez, hortaz, gaurko gudu ikaragarri eta ezin bidegabeago horretaz? Komunistak nagusituko direla esateak ez du ezer garbitzen, komunista ez diren hauek edo haiek nagusituko direla esateak garbituko ez lukean bezala". "Larresoro" rentzat argi eta garbi zegoen auziaren giltza: "Ala inperialismo guztiak gaitzesten dira, ala atea zabalik uzten zaie kolore guztietako zapalkuntzei. Ala Viet-Nam-go gudua osoki kondenatzen da eta, beraz, gero zer gerta ere, amerikarren aldegiara eskatzen; ala Praga, Biafra, Budapest, Ulster eta irakurleak dakizkien gainerrak onartu behar dago. Ateka hertsia baita, benetan. Zalantzarik gabe, beraz, guk ere 'USA, go home' famatua esaten dugu. Viet-Nam-go herri zoritxarrekoak hogei-ta-hamar urte honetan ordaindu duen odol-saria aski eta sobera baita" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Segura irratia berriro

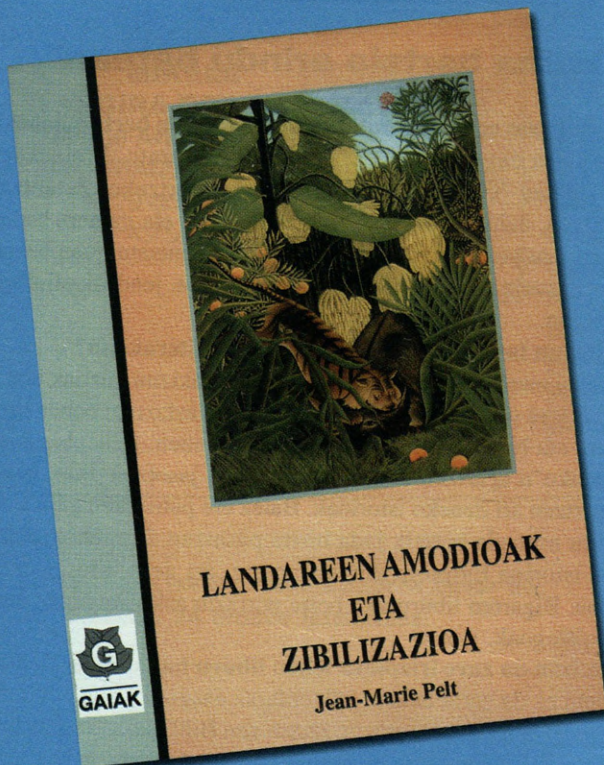
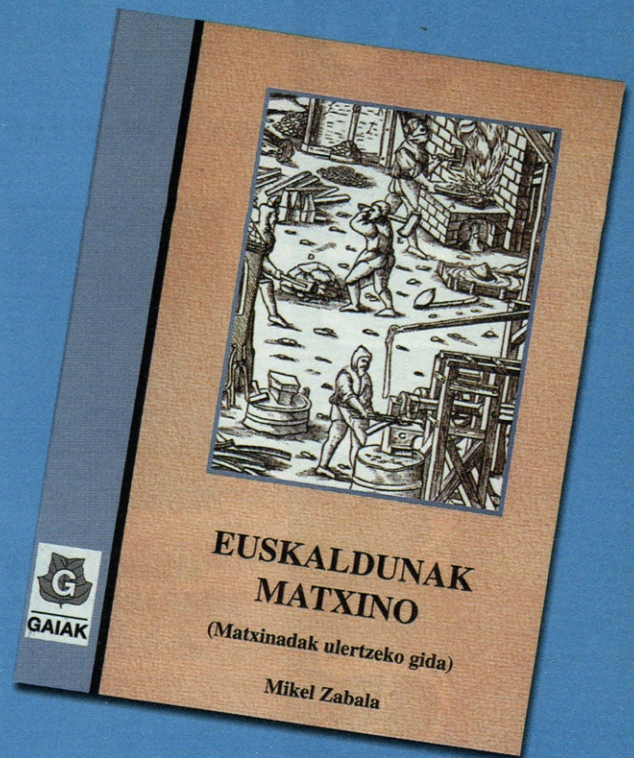
Harkaitz, 1972-V-28

Segura Irratiak, berriro ere, bere irratia saioak hasiak ditu. (...) Gaurko egunean, irratia bat martxan jartzea ez da izango erraza. Cesareo jaunak jarria du, eta hainbat aitona eta amona ez dira egongo haserre. Batez ere irratia herrikoia izan behar du, herriaren pentsa modu, arazo eta eztabaidaren espresio bide. Kanpoko kultura eta pentsa modua gure Herrian ezartzen ari diran irratia asko daude. Segurako herri irratia, bere izenak dion bezala, herriarena izan dedila. Horixe eskatzen diegu zuzendariei. Herrikoia baldin bada, zorionak eta hemen gaude laguntzeko prest ●

EUSKALDUNAK MATXINO (Matxinadak ulertzeko gida)

Euskal Herria beti erresistentzian ibili den herria da eta herriaren erresistentzia oso gogorra izan zen XVII. et XVIII. mendeetan, gaur ia idealizaturik ditugun "matxinadak" sortuz. Liburu honetan agertzen dira garai haietan Euskal Herrian gertatu ziren mendetasun ideologiko, politiko eta ekonomikoak, eta horien ondorioz sortutako herri-erreboltak. Ondorio ezin erakargarriagoak ateratzen dira liburuaren azken partean eta oso bibliografia zaindua ere agertzen da. Liburu bikaina, beraz, gure herria hobeto ezagutu eta maitatzeko.

LANDAREEN AMODIOAK ETA ZIBILIZAZIOA

Landareen inguruan gehien dakien eta hoberen dibulгатzen dituen bere ezagutza Jean-Marie Pelt zientzialari ospetsua dugu. Biziaren sorreran itsasoetako algetatik eboluzionaturiko goroldioak, garoak eta koniferoen bidez landareek obulua, hazia eta polena asmatu arte, sexu-erakarpenak izan duen garrantzia azaltzen digu Peltek, nobela moduan, umore finez eta ia-ia X sailkapenean egon zitekeen (landareen amodio sutuengatik) historia. "Ekologiako Europar Instituto"aren lehendakaria den jeinu honek jende askorentzat urru dagoen unibertso hori, gozatzeko, maisuz hurbildu digu.

ARGITALDARIA

Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!

TESTAMENTU ZAHARREKO ISTORIOAK (I)

**AGINDUTAKO
LURRAREN BILA**

**J. A. Mujikaren
bertsioa
EREIN**

236 orrialde
15,50 euro

Erein argitaletxeak duen "Gure klasikoak" sailak modu irakurterrazean eskaini nahi dizkio egungo irakurleari gure kulturaren erreferentzia izan diren idazlanik nagusienak. Helburu horrekin plazaratu zituen Homeroren "Odisea", Ovidioren "Metamorfosiak" eta Omar Khayyamen "Rubaiyatak", eta helburu berberarekin kaleratu du "Agindutako lurraren bila. Testamentu Zaharreko istorioak (1)", Jose Antonio Mujikak eginiko itzulpen laburtua. Testamentu Zaharreko lehen liburuaren bertsioa da hau, hebertarrek "Tôra" eta gure artean "Pentateuko"

deitu ohi den horrena. "Jainkoak beretzat bereizi" zuen Israel herriaren lehen urratsak jasotzen ditu "Pentateuko"k, eta horixe eskaintzen du Jose Antonio Mujikak, baina alde batera utziz Biblian agertzen diren hainbat atal, hala nola geneologia astunak, lege bilduma luzeak eta kultu xedapenak. Nolanahi ere, narrazioaren hari nagusiarekin zerikusia duten atal guztiak itzuli ditu, hau da, Munduaren sorrera, Abraham, Isaak eta Jakob patriarken garaia, Israelgo hamabi leinuen gurasoak Egiptora jaitsi zirenekoa eta Moises gidari, agindutako lurralderantz abiatu zirenekoa.

▼ Egileari Galdezka

"Bibliako testua dago, baina bertsio arindu batean"

Jose Antonio Mujika

■ Zer ekarpen egiten du zuk eginiko Bibliaren bertsio honek?

Esan beharra dago hau ez zitzaidala niri bururatu. Ereinekoek eskatu zidaten "Gure klasikoak" bilduman sartzeko. Zalantzan izan nintzen, nahi duenak hor baitauka Biblia, eta gainera badira Bibliaren itzulpen oso egokiak. Baina gero pentsatu nuen behar-bada balio zuela modu egokitu honetan ematea, jendeak errazago irakur zezan.

■ Zailtasun berezirik izan al duzu lana egiterakoan?

Beno, ikusi nuen Testamentu Zaharreko kontakizun guztiak liburu batean sartzea oso zaila zela, bestela asko eta asko utzi behar ziren kanpoan, eta bi liburutan banatzea erabaki nuen. Lehenbizikoan "Pentateuko"n agertzen diren kontakizunak jasotzen ditut, Israel herria sortzen ari deneko istorioak. Batez ere patriarken garaia da, bizimodu nomada batetik jada hirira pasatzen direnekoa. Baita Joseren istorioa Egiptora dihoanean ere, eta gero, Moisesekin, askapena. Bigarren libururako beste narrazio asko gelditzen dira, baina solteagoak.

■ Zein izan da zure irizpidea lehen liburu hau osatzerakoan?

Berez hau ez da garai batean guk erdaraz ezagutu genuen "Historia Sagrada" hura. Hori gehiago izaten zen Bibliako gai narratiboa hartu eta bertsioaren egileak bere hitzekin kontatzea. Nik jatorrizko testuarekiko errespetua izan dut, baina ez naiz iritsi itzulpen zehatza egitera, alde batera utzi baititut kontakizun ez diren zati guztiak. Hemen zati narratiboak agertzen dira, baina horiek ere denak ez daude osoak, egokitu behar izan ditudalako irakurtzeko errazak izan zitezten. Baina narrazioaren estiloa zaindu dut. Beraz, hemen Bibliako testua dago, baina bertsio arindu batean.

L I B U R U A K

LARREPETIT

Pello Lizarralde

EREIN

127 orrialde

11,55 euro

PELLO LIZARRALDEREN AZKEN NOBELA

Ihes bat kontatzen du Pello Lizarralde "Larrepetit" izenburua daukan Inobela, ihesean dabilenak berriro preso izatearen arriskua ekiditeko nahi-taez erne izan behar dituen zentzumenen ahalmenean nabarmenki bere arre-ta jarritz. Hiru gizon dira bere nobela honetako protagonistak, mugatik gertu dagoen herri bateko kalabozotik ihes egitea lortu duten biak eta beraiei lagun-duko dien saltzailea. Iheslarietatik bat oso gaztea da, eta ez du eskarmentu handirik. Bestea edadetuagoa izateaz gainera, bazterrak eta pertsonak ondo ezagutzen aspaldi ikasi zuen ijitoa da. Mugara iritsi nahi lukete, eta horretara-ko belarriak zorroztu beharko dituzte zeharkatu beharreko bidexka, malkar eta muino guztietan, atzetik dauzkaten Goardia Zibilek harrapa ez ditzaten.

IRUZURGILEA

James M. Cain

IGELA

149 orrialde

7 euro

CAINEN IDAZLAN EZ HAIN EZAGUNA

Nobela beltza irakurtzea maite dutenetatik gutxi izango dira James M. Cai-nek idatzitako "Karteroak beti bi aldiz deitzen du" eta "Galbidea" bezala-ko idazlanen berririk ez dutenak. Xabier Olarrak euskaratu duen "Iruzurgilea", berriz, ez da hain ezaguna, baina dosi txikiagoan bada ere, beste bien osaga-riak ditu: amodioa, lapurreta, heriotza. Banketxe bateko zuzendaritza zeharo harriturik dago bere sukurtsalik txikienetako batean aurrezki gordailuen eta gordailu komertzialen arteko ratioa beste edozein bulegotan dutenaren halako bi delako, eta mirari hori ikertzera bidaltzen du nobelako protagonista. Feno-menoa Brent izeneko tipo bat da, aurrezki departamenduaren arduraduna.

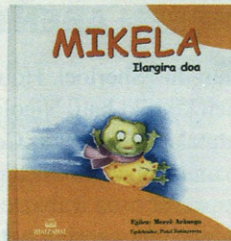
**MIKELA
ILARGIRA DOA**

Mercé Aránega

IBAIZABAL

29 orrialde

4,75 euro

IGELATXOA BERE NAHI BIZIA BETETZEN

Etxeko txikienetan pentsaturik Mercé Aránegak idatzi eta Patxi Zubizarre-tak euskaratutako Mikela igelatxoaren abenturetako bat dugu "Mikela ilargira doa". Gauza da gure igelak oso gustukoa duela ilargia, eta beti dagoe-la hari begira. Haraino joan nahi luke, baina nola lortu bere nahi hori betetzea, ordea? Kezka horrekin oheratzen da gau batez. Eta loak hartu orduko, ame-tsetan dugu. Amets horretan bere lagunekin elkartzen da, eta bere irrikaren berri ematen die. Haiei oso ondo iruditzen zaie bere asmoa, eta Mikelak ilar-gira iristeko erabil ditzakeen hainbat bide aipatzen diote. Baina azkenean Mikelaren nebatxoa izango da irtenbidea eskainiko diona, eskuan dakartzan globoetako bat bere arrebari oparitu nahi eta brist! alde egiten dihonean.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantiarik handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarerik handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzulako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

MENTIRAS/ ENTRE LINEAS

Teresa Calo
ARTEZBLAI
80 orrialde
9 euro

TERESA CALOREN BI ANTZERKI LAN

Hainbeste antzerkitan eta zenbait filmetan parte hartzen ikusi ahal izan dugun Teresa Calo, egunkarietako zutabegilea, antzerki irakaslea eta telebistarako gidoilaria ere badugu. Baina ahalegin horiez gain, antzerki lanek ere idazten ditu, Artezblai plazaratutako "Mentiras" eta "Entre líneas" lanak agerian uzten duten bezala. Bietan, umorea armatzat harturik aztertzen ditu Teresa Calok protagonisten harreman pertsonalak. "Mentiras"en gizon baten emaztea eta maitalea ezustean elkartu eta gizon horrekiko bata besteari esaten diona kontatzen du. Lan hau jadanik taularatua izan da, eta bi urte iraun zuen bira bat egiteko eman zuen. "Entre líneas"en pertsonai gehiago agertzen dira: beti biran dabilen aktorea, zain duen andregaia, haren etxekonekoa eta abar.

BIHOTZ ZELATARIA/ KATU BELTZA

Edgar Allan Poe
DESCLÉE
47 orrialde
4,78 euro

EDGAR ALLAN POEREN IPUIN BI

Beldurra eta intriga bermaturik daude Desclée argitaletxeak kaleratu duen liburu hau irakurtzen duen ororentzat, Edgar Allan Poeren "Bihotz zelataria" eta "Katu beltza" ipuinak baitira liburuskan agertzen direnak. Berez, Ana Arakistain Jaureguik itzuli dituen bi ipuinok euskaltegiko 5. urtetik gorako ikasleentzat egokituak izan dira, eta halaber irakaskuntza ertaineko 5. mailatik gorako ikasleek erabil ditzaten, baina beste edonork irakurrita ere, ziur ez dela damutzen. Liburuaren amaieran datozen ariketak egitea ere, behar bada ez zaio hain gaizki etorriko gainera... Hilketa dute amankomunean bestenaz zeharo ezberdinak diren bi istorio hauek. Eta gizakiak beste bat hiltzeko izan ditzakeen arrazoietan ere sakontzen da bietan.

SHERLOCK HOLMES ETA KIROL ARRISKUTSUE- TAKO ELKARTEA

Pierre Veys/
Nicolas Barral
JEAN FRANÇOIS
SAURÉ
48 orrialde
14,42 euro

SHERLOCK HOLMESEN ABENTURAK KOMIKIAN

Bego Montoriok euskaratu du "Sherlock Holmes eta kirol arriskutsuetako Elkartea" izenburua duen komiki hau, Nicolas Barral gidoigileak eta Pierre Veys marrazkilariak osatutakoa. Sir Arthur Conan Doylek asmatutako pertsonaietan oinarritzen da, baina erabateko askatasunarekin. Hemen, adibidez, Watson da jendearen mirespen ia osoa irabazten duen pertsonaia. Sherlock Holmesek bere zientzia zaletasuna agerian uzten du eta Scotland Yardecko Lestrade inspektoreak eskatzen dizkien kasu guztiak konpontzen ditu, baina Watson da miresleen gutunak jasotzen dituen. Halako batean, erresumako terroristarik bilatuena harrapatu behar dutela esaten die Lestradek, erreginaren erretratu ofizial guztietan biboteak marrazten dabilen horixe bera....

DISKOAK

HERRITMILENIO

Enrike Zelaia
ETXE-ONDO
12 kanta
14,10 euro

ENRIKE ZELAIAREN ERRITMOA NAGUSI

Erritmoa landu du bereziki Enrike Zelaiak "Herritmilenio" deritzan hamabi kantuko bere azken emaitza honetan. Eta horretarako, bere betiko akordeoiaz gain, txalaparta, tobera eta zarpantzar joareak erabili ditu, bateria eta teklatuarekin batera, munduari nor garen, nondik gatozen, non gauden eta nora goazen agertzeko. Laguntzaile, talde homogeneo bat izan du, guztiak nafarrak: Iñaki

Olondriz bateria joz, David Lainezek txalaparta eta tobera, Iñigo Redinek dunbak eta bateria elektronikoa, eta José Miguel Huarte "Patxa" k teklatuak. Denen artean grabatu dituzte "La antz", "De martxa", "Oilo, oilo", "Brass hil", "Iautziak", "Hegi", "Kontra ian...jjj Zas III", "Harri bada", "Momotxorroak", "Ha llegado el carnaval", "Moscuando" eta "Car naval, car naval".

Informazio gehiago: www.gureagenda.com

ELGOIBAR ekainaren 1a arte

Erakusketa

Fernandino Scianna argazki erakusketa zabalik da. Sciannana 1943an jaio zen Siziliako Bogheria herrian. Erakusketan Leonardo Sciascia idazlearekin ateratako argazkiez gain, Borgesi ateratako argazkiak aurki daitezke. Kultur etxea.

ONDARROA maiatzak 25

Kontzertua

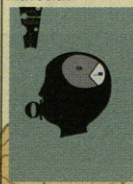
Barricada Iruñeko talde historikoa disko berria aurkeztzen dabil. "Besame" plazaratu berria du eta aurkezpen biran dabilen honetan Ondarroara gerturatu da. Bertara hurbiltzen direnentzat doinu indartsuak, oihartzun gogoangarriak eta zuzeneko bizia ziurtatuta daude. Kafe Antzokia 22:30

DONOSTIA maiatzak 23-25

Publizitate Jaialdia

Donostiako XVII. Publizitate Jaialdia ospatuko da. Bertan Espainiako iragarkirik onenak ikusteko aukera izango da. Bi epaimahai izango dira: zinema, telebista, grafiko eta irati arloa alde batetik eta euskarri interaktiboena bestetik. Sari banaketa maiatzaren 25ean izango da arratsaldeko 19:00etatik aurrera. Kursaal

HAZPARNE maiatzak 24

Hitzaldia

Egun Euskal Herrian euskarak bizi duen egoera ikusita, "Euskararen irakaskuntza haurrei eta euskararen eguneroko erabilera" izenburupean hitzaldia antolatu dute Hazparneko ikastolak eta Euskal Kultur Erakundeak. Elgar zentroa 20:30

BILBO maiatzak 24

Kontzertua

Urtero legez, Gabriel Aresti euskaltegiak Udaberriko jaia antolatuko du maiatzean. Aurtengoan jaia goizeko zortzietan hasiko da; jokoak, dantzak, kantak... izango dira Albia lorategian. Jaiari amaiera emateko erromeria izango da Tapia eta Leturiaren eskutik. Kafe Antzokia 21:00

EIBAR maiatzak 27

Antzerkia

Deba Beheko XVIII. Eskolarteko Antzerki Erakusketaren barruan, 33 emanaldi eskainiko dituzte: 25 euskaraz eta 8 gaztelaniaz. Horien artean "Las mil y una noches" ikuskizuna eskainiko du Bartzelonako Roseland Musical dantza taldeak. Hezkuntza esparruko aretoa 15:00

ZALDIBIA maiatzak 24

Bertsolaritza

AEK-k antolatu duen euskarazko kultur programazioaren baitan, bertso emanaldi berezia ikusteko aukera izango da. "Datozenak" izenburupean, bertsolari gazteek saioa eskainiko dute. Antzokia 22:00

HERNANI maiatzak 18-23

Musika

"Tangoka" izeneko emanaldia ikusteko parada izango da. Kantuz abesbatzak prestatu du ikuskizuna baina herriko kultur eta talde eragile askoren laguntza jaso du. Emanaldiak Benito eta Bitoriren amodiozko istorioa kontatzen du, Euskal Herrian eta Argentinan lekutatutako amodiozko istorioa. Biteri kultur etxea 20:00

GASTEIZ ekainaren 16a arte

Erakusketa

"Bestearen begirada" izeneko erakusketa dago ikusgai. Erakusketaren abiapuntua Margaret Cameronek bere ezagunei eginko erretratuak eta Andy Warholek bere buruari eginkoak dira. Artium museoa

IRUNEA ekainaren 2a arte

Erakusketa

Pilar Garcia-Escribano artistaren margoak bildu dituzte. Artistaren margo lanetan argia eta kolore biziak dira ezaugarri nagusiak. Erakusketan ikusi ahal diren lanetan paisaiek hartzen dute leku gehien. Zitudelako Bolborategia.

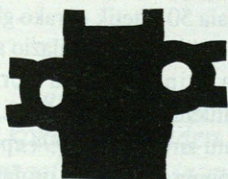

Agendarako deialdiak hogeai egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioako laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

"Amorphophallus titanum" loraldi ikusgarria duen landare sumatrarra da. Eguneko 10 cm hazteko gai da eta botatzen duen usain txarrarengatik "kirats jauna" deitzen diote ingelesek.

LORE HASERREA, BERE BIZIKOA

Sumatra uharte erakargarriko oihanetan bizi da *Amorphophallus titanum* deituriko landarea. 1878an Edoardo Beccari botanikari italiarrak igorrita iritsi ziren Europa landare honen lehen haziak. Haie-tatik sortutako lehen landarea Londreseko Kew lorategi ezagunera bidali eta 1889an bi metrotik gorako ezpata ikusgarri batez loratu zen. 1926an, bigarrenaz garatu zenean sona itzela izan zuen ikuskizunak, jende des-detxa kontrolatzearen polizia ere deitu behar izan omen zuten-eta.

Landare hau suge-belarra, kalak, kala-teak, filodendroak eta anturriunak bezala aroideoen familiakoa da. Bere lore hase-

FAIRCHILD TROPICAL GARDEN

rra zuzenean lurpeko erreboiletik gartzen da, eguneko hamar zentimetro inguru

haziz, eta ezagutzen den era honetako handiena izateaz gain loraldirik ikusgarrienezat jotzen da. Aipaturiko erreboila hogeita hamar bat kilokoa eta metro erdiko diamentrokoa izaten da. Loreak guretzako haragi ustelaren tankerako kiratsa eta polinizatze-erakarki nahi dituen intsektuentzako usain ederra zabaltzen du. Hiru egunen buruan zimeldu egiten da, eta fruitu pin-porta gorriak eman ala ez sei metro garai eta bost zabalduko den hosto bakar bat emango du. Garai batean lorearen usainagatik bereizten ziren aroideoak, honi "kirats jauna" deitzen diote ingelesek eta "hilotz lorea" Sumatran.

♦ **JAKOBA ERREKONDO**
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Aho minbiziaren inguruko prebentzio liburuxka baten arabera tabakoa eta alkohola dira gaitza sortu dezaketen faktorerik ohikoenak, gehienbat gizonetakoek pairatzen dute.

AHOKO MINBIZIA

Tabakoa, alkohola, ahoko higie-ne eskasa, hortz-haginen falta, ezarritako hortz pieza berriak, gehiegizko eguzki esposizioa eta bero lokalaren aplikazioa ezpainetan (esate baterako zigarroak edo pipa erre-tzea): horietatik dira ahoko minbiziak agertzeko arriskua gehien areagotzen duten faktoreak.

Iaz Espainiako Aho Medikuntzako Elkartearen VI. Kongresua egin zen Bilbon, eta biltzarra aprobetxatuz ahoko minbiziaren prebentzio eta diagnostikoari buruzko informazioko liburuxka bat banatu zuten. Arrisku faktore nagusiak aipatzeaz gain (goian irakurri ahal izan dituzun horietatik), liburuxkak susmoa pizteko balio duten sintomen zerrenda bat ere ematen du, edonoren alertarako baliagarriak gerta daitezkeenak: sendatzen hamabost egun baino gehiago beharko duten ultzerak; aho edo lepo inguruan agertzen diren gogordurak edo hanturak; arrazoirik gabeko odoljarioak; mantxak; mina, inurridura edo lehortasuna, arrazoirik gabe, eta baita

ALBERTO ELOSEGI

ten du, edonoren alertarako baliagarriak gerta daitezkeenak: sendatzen hamabost egun baino gehiago beharko duten ultzerak; aho edo lepo inguruan agertzen diren gogordurak edo hanturak; arrazoirik gabeko odoljarioak; mantxak; mina, inurridura edo lehortasuna, arrazoirik gabe, eta baita

irensteko, hitz egiteko edo murtzikatzeko zailtasunak ere.

Adituen iritziz, minbiziak zentimetro bateko tamaina iritsi baino lehen diagnostikatzen denean, gaitz hau % 100ean sendatu egiten da. Baina, zoritxarrez, gaur egun diagnostiko goiztiarra ez da kasuen erdietan ere egiten. Gaia 50 urtetik gorako gizonetako dagokie gehienbat, populazio sektore hori baita minbizi mota horren intzidentziarik altuena duena. EAEn 2.548 kasu diagnostikatu ziren 1986-1994 epealdian. Gizonetakoentzat minbizi orofaringeo (ahoko eta eztarrikoa) seigarrena da maiztasunari begira minbizi mota guztien artean, baina gero eta gehiago diagnostikatzen da.

♦ **JABIER AGIRRE**

Lapurdiko Artzamenditik itsasaldeko lautadari so

■ Arluketako harrespilen atalaiaitik Lapurdiko lautada aldeko paisaje ederra menperatzen da.

Lapurdiko megalitoak ez dira nabarmentzen sekulakoak izateagatik, mota sinplekoak baitira. Hala ere, kokatuta dauden muino erakargarrien testuinguruak xarma berezia ematen die. Zenbaitzutan gainera, megalito mota ia guztiak biltzen dituzten multzoak osatuz elkartuta agertzen dira, Artzamendi inguruko lepo eta mazeletan daudenak kasu. Bertan trikuharriak, harrespilak, zutarriak eta tumuluak topatuko ditugu, paisaje zoragarri batean bildurik, bai inguruko mendiek sorturik eta baita hain hurbil nabaritzen den itsasoaren agertzearengatik ere. Hainbat megalitoren kokapenak itsasalde horri begira eraiki zirenaren irudia sorrarazten digu, hain zuzen ere.

FITXA TEKNIKO A

Itsasu

DENBORA
3-4 ordu

LUZERA
9 km

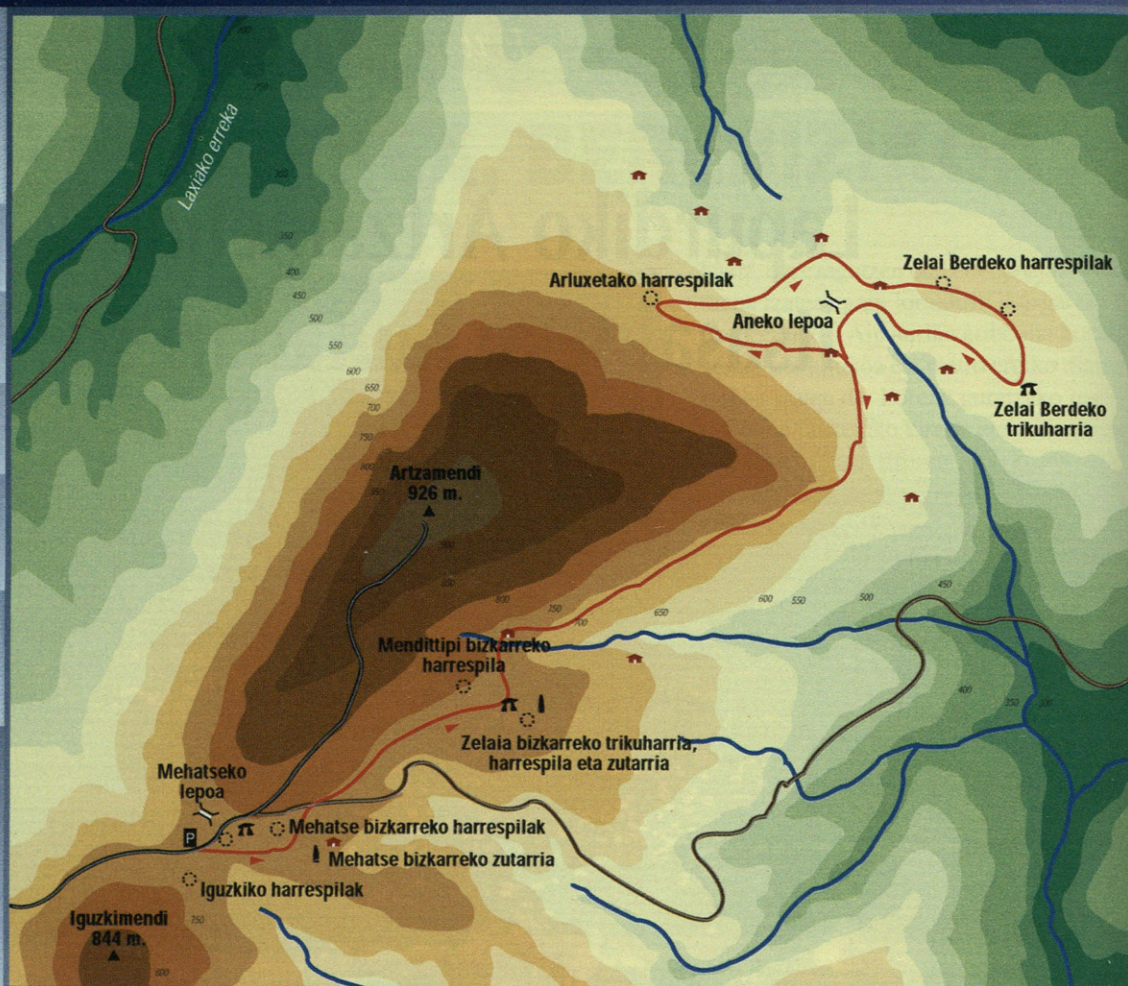
DESNIBELA
150 m.

GARAI EGOKIA
Negua-Udaberria

ZAILTASUNA

KARTOGRAFIA
1:25.000 eskalako eta
Frantziako IGNko 1345 OT
Cambo-Les-Bains mapa

Artzamendi, Lapurdiko mendirik garaiena izanik ere, bisitatuena da, bere tontorreraino iristen den pistari esker.

Urrunetik begiratuta, gainaldean telefono parabolak bereizturik, itxura leun eta errazekoa iduri du. Aitzitik, Artzamendik bi alde guztiz ezberdinak dauzka; mendebaldekoa, bortitza eta malkartsua, Laxiako erreka jaus ten den pendoitza eta ekialdekoa, haatik, Bidarra eta Errobi haranen aldera luzatzen diren alaleku lasai eta leunen mazelena. Gure ibilbideak azken alaleku hauek helburu gisa izanen ditu, bertan dauden megalitoak Artzamendi, Lapurdiko mendirik garaiena izanik ere, bisitatuena da, bere tontorreraino iristen den pistari esker. Urrunetik begiratuta,

gainaldean telefono parabolak bereizturik, itxura leun eta errazekoa iduri du.

INIGO TWINTYURETA

Aitzitik, Artzamendik bi alde guztiz ezberdinak dauzka; mendebaldekoa, bortitza eta malkartsua,

Laxiako erreka jaus ten den pendoitza eta ekialdekoa, haatik, Bidarra eta Errobi haranen aldera luzatzen diren alaleku lasai eta leunen mazelena. Gure ibilbideak azken alaleku hauek helburu gisa izanen ditu, bertan dauden megalitoak bisitatzeko xedez.

Hortarako, Itsasu herri tik ongi seinalizatuta dagoen Laxia eta Artzamendirako bidea hartuko dugu. Errobi ibai ondotik joaki den bide hertsu honetatik eta amu turistiko gisa aurkezen zaigun Atekagaitza iragan ondoren, Laxia auzora iritsiko gara. Bertako jate txue ugariak giblean utzirik, bide estuak Laxiako erreka ren paretik eramane n gaitu, xarmaz beteriko paisaje erakargarrian. Gorako bidean, Pedroenea paretik ezkerreko bidea hartuko dugu, beti Artzamendirako seinaleri jarraikiz, eta Sabukadoi (Col des Veaux) hegira

arribatu aitzin, ezkerraldera desbideratuko gara, Mehatseko leporako azken pata-rra igoz. Guztira, Laxiatik Mehatseko leporaino 9 kilometro zeharkatuko ditugu.

MEHATSEKO LEPOKO NEKROPOLISA

Artzamendi eta Iguzkimendiren arteko lepoan antolatutako parkinean utziko dugu kotxea, hots, bidearen ezkerraldean. Eskuinaldean utziz gero, bertan dauden 13 oroitzarrien bat oharkabea zapaldu eta kaltetu dezakegu, gehienak lurraren galgaren parean baitaude.

Ikusgarriena, lepoaren erdian ganbarako iparreko harlauza zutari baten gisan azaltzen duen trikuharria da. 1943ean Joxe Migel Barandiaranek hatzeman eta hegoaldean dagoen mendiaren izena hartuta, luzkadi bezala ezagutzera eman zuen. Egun aski funditua agertzen zaigu, pistak berak tumuluaren iparreko zatia pikatu diolarik. Trikuharriaren ganbara 3, 70 metro luze eta 1,70 metro zabalekoa da.

Honen inguruan eta lepo osoa nekropolisa bilakatuz, beste 12 hilobi txiki daude, ia lurrean nabarmentzen ez direnak. Hilobi gehienak industu dira, baina lepora iristen den jendetzak kalte egin ez diezaien, berriro lurrez estali dira. Banan-bana bereizteko, argitaratzen dugun plana lagungarri izan dakizueke.

Bestalde, lepoaren hegoaldean, Iguzkimendiren ipar mazelan kokatuta, lau harrespil ikus ditzakezue maldaren hastapenean.

Lepotik iparreki alderantz ateratzen den pistatik 250 metro oinez ibili ondoren Mehatseko bizkarreko zutarriraino iritsiko gara. Lurrean etzanik den 4,20 metroko harribakarrak 4 tona inguruko pisua dauka. Honen gainean, ehun metro ingurura iparmendebalderantz, Mehatseko bizkarreko harrespil ederra kokatzen da, megalitotegi honetako monumenturik ikusgarriena dena. Hamaika harrik osatzen duten 5,50 metro diametroko zirkuluaren erdia 81. mugarriaren kokapena ere bada, gizakiaren astakeriaren lekuko. Antzinako espiritu bateratzailearen eta gaur egungo zatiketaren arteko borrokan, paisajearen logika garaile ilki da. Harrespila inguratzen duen panorama zoragarriaz gozatzen, nork pentsa lezake bi herri ezberdinez mintzo garela? Harrespil ederraren alboan beste bost harrespil txiki agertzen dira ere.

ARTZAMENDIKO BESTE MEGALITO EZEZAGUNAK

Orain arte aipatutako megalitoak nahiko ezagunak dira mendi literaturan eta ohiko mapetan. Baina Artzamendin badira arkeologiari buruzko liburu espezializatueta soilik agertzen diren beste

megalitoak, bisita merezi dutenak.

Mehatseko bizkarreko harrespilen gaineko aldetik iragaten den pista zeharkatu eta mendiaren ekialdeko mazelatik doan bidexidorretik ipar-ekialderako norabidea harturik, sobera urrun ageri ez zaigun muinoratu buruz abiatuko gara.

Artzamendiren hegomendebaldeko zatia den Mendittipia eta Zelaiako bizkarraren izeneko muinoaren arteko lepora arribatuz, lehenbizi Zelaiako bizkarreko trikuharriaren aurriak topatuko ditugu. Zelaiako bizkarraren gainaldean gelditzen dira bi harrespil, haietako bat tumullarra eta lurrean etzanda dagoen zutari txikia. Lepotik 100 metro Artzamendi aldera, hots, mendebalderantz, Mendittipiko bizkarraren izeneko harrespila dago. Harrespilak eta trikuharria Joxe Migel Barandiaranek aurkitu zituen 1943.eko txango hartan.

Zelaiako lepotik Artzamendiko ekialdeko mazela osoa zeharkatzera abiatuko gara, Zelai Berde izeneko alalekura iristeko asmoz.

Lepotik hasten den bidezidor garbi batek hurbil dauden borda eta harresi batera eramaki gaitu. Bideari jarraiki ipar-ekialderantz eta harrizko kaosa gainetik iragan ondoren, Artzamendiko tontorretik ekialdera jausten den bizkarrari bira emanen diogu eta Aneko lepo zabalaren gainean agertuko gara. Lepora jau-

■ Iratzeak, saiak eta kotxe ilarak

Laxiako erreka inguruko parajea zinez ederra eta xarmaz beterik dago, baina udan eta opor garaietan turistak elemeniak etortzen dira Sabukadoi inguruko bentetan bapo jartzeko asmoz eta hargatik garai haietan bide xume hau mendiaren lasaitasunaz goatzera doan hankabikoak saihestu beharko luke. Ez da txantxa, aise pasa baitezakezue ordubete igoerako 9 kilometroetan sortzen diren kotxe ilara mantso eta luzeetan.

Udak daukan bigarren alde ezkorra iratzea da. Garai honetan ira bere gorenean dago eta aiseki estaltzen ditu altuera gutxiko mendialdeko megalito hauek. Beraz, garairik aproposena negua edo udaberria izango dira doikebe.

Bestalde, megalitoez gain, goiko zelai zabaletan edo haitz malkartsuen artean sai multzo itzela ikus dezakezue, bertakoa Lapurdiko saien koloniarik garrantzitsuena baita. Aunitzetan harrigarria da hegazti erraldoi hauek tarrapataka eta saia piloa

basatia sortuz abere baten gorpua jaten ari direlarik ikustea.

Bukatzeke, jateko lekua aurkitzeko ez duzue arazorik izanen, bai Laxia eta bai muga egiten duten goiko lepoen inguru guztia otorduak pronto eskaintzeko prest diren jatetxe, benta eta ostatuez beteta baitaude.

■ *Mehatseko bizkarreko zutarria, mendeen poderioz lurreen etzanik. Gibelean Iguzkimendiren isla.*

tsi orde, Artzamendiren iparrekialdeko mazela zeharkatzen segituko dugu. Altuera galdu gabe, 657. kota aldera hurranduko gara, Arluxetako harrespilak kokatzen diren tokira, hain zuzen ere.

Barandiaranek aurkituta 1938an, Arluxetako taldean 3 harrespil biltzen dira. Egoera hoberenean kontserbatzen ez badira ere, kokatzen diren tokian eta menperatzen duten ikusmiragatik bisita

merezi dute. Inguruko mendiak (Ursuia, Baigura, Arrokaragai...) begiztatzeaz gain, itsasoa bururatzen den Lapurdiko lautadaren behatoki bikainean gaude, gure azpian Atekagaitza eta Errobiren ur emariak igarri ditzakegarrik.

2000. urtean ohartu ginen bigarren harrespilaren harri antropomorfitik batek grabatu laukizuzena bazeukala, 5 x 7 zentimetroko neurrikoa. Ikerketa arkeo-

logikoak argitu beharko luke grabatu gizakiaren lana eta harrespilaren garaikidea den.

Artzamendiko megalitoen bisita biribiltzeko, Arluxetatik Aneko lepoko mendebaldeko isuraldean kokatzen diren artzain bordetara abiatuko gara, bertatik Zelai Berdera igotzeko jarraian.

Zelai Berdea Aneko Lepotik iparraldean agertzen den alaleku zabala da, Errobiko bailara menperatzen duena. Bertan, 1999. urtean, Hilarriak taldeak 13 metro diametroko harrespil eskerga aurkitu zuen. Dena den, hemen ere indusketak arkeologikoa beharrezkoa jotzen dugu eraikuntza honen zinezko izaera argitzeko.

Zelai Berdeko goiko aldean beste harrespil txiki

bat aurkitzen da, baina inguru honetako megalitorik nabarmena, Zelai Berdearen hegoaldeko lautadan kokatzen den trikuharria da. Bere ondotik pasatzen den bidetik Aneko lepoko itzuliko gara eta hortik, Mehatseko lepotik etorri garen bidezidorretik, Artzamendiko ekialdeko mazela zeharkatu eta Zelaiako lepoko iragan ondoren, aparkalekura iritsiko gara.

◆ **IÑIGO TXINTXURRETA**

Denbora-pasak

Asteko Lokuzioa

MANTAXUT MANTAXUT

**ZAZPIAK
BATMAN**

GARAT BAINO BELETAGOA IZAN

Aldakorra izan,...

EZ HADI FIO MAIDERREKIN...

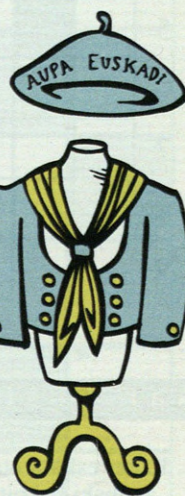
CHAQUETERO / CHANGER D'AVIS COMME DE CHEMISE /

...oso fidagarria ez izan

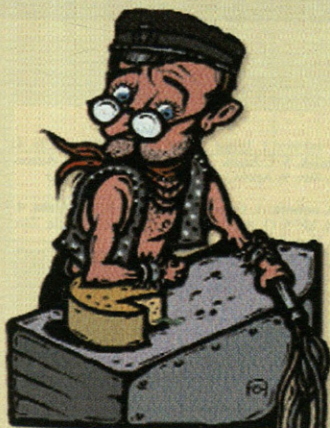
GARAT BAINO BELETAGOA DUN ETAI

A TURNCOAT

Kike Amonarrizen Umorea

LE PENEN BURUA

Frantziako Presidentea aukeratzeko bigarren itzulirako txartela lortu eta biharamunean medikuarengana abiatu zen Jean Mari Le Pen, goitik behera ikuska zezan, badaezpada ere.

Probak egiten ari zitzaizkiola, mediku bat bere buruaren erradiografiari begira sumatu zuen. Hurbildu eta:

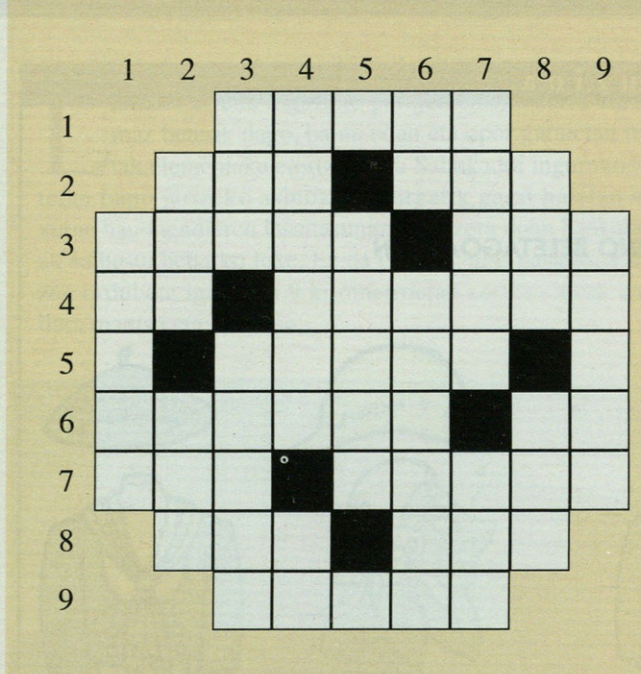
- Zerbait ikusten al da?
- Ez, ezertxo ere ez!

ONDO EZIK

Andrea garrasika hasi da bat-batean:

- Mediku anderea! Mediku anderea! Gaixo nago, ondo ezik!... Dena balantzaka sumatzen dut inguruan... Eta gainera, bihotzak erre egiten dit!
- Barkatu emakumea. Ezer baino lehen garbi utzi behar dizut ni ez naizela sendagilea; ni tabernaria naiz. Bi: zu ez zaude gaixo... zu zeharo mozkortuta zaude... Eta hiru: ez da bihotza erretzen zaituena... Hautsontzian sartuta daukazun titia baizik!

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Dolumin. 2.- Izaki ornogabe. Zenbaki bakoiti.
3.- Musulmanen liburu sakratu. Partitiboaren marka.
4.- Ez eme. Lezoar. 5.- Fosforoaren sinbolo kimikoa.
Maingua, elbarria. Potasioaren sinbolo kimikoa.
6.- Gizon zaharra. 2. eta 4. bokalak. 7.- Tente. Gogoa.
8.- Norekin atzizkia. Modua. 9.- Bare.

GOITIK BEHERA

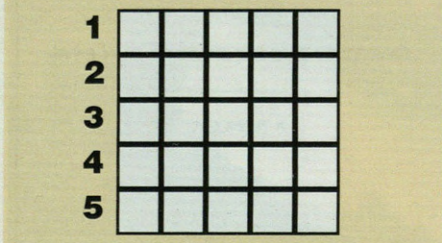
- 1.- Gai, gauza. 2.- Toki horretan. Garen hauek.
3.- Sartu aditzaren infinitiboa. Mutiko. 4.- Euskal Herriko
mendialde ezaguna. Sodioaren sinbolo kimikoa. 5.- Mila.
Nekadura. Kontsonantea. 6.- Alderantziz, bat eta bat. Janari
ongailua. 7.- Oparoa. Gaixo. 8.- ...tak, erlojuaren hotsa.
Juntagailua. 9.- Fruitu tropikala.

Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

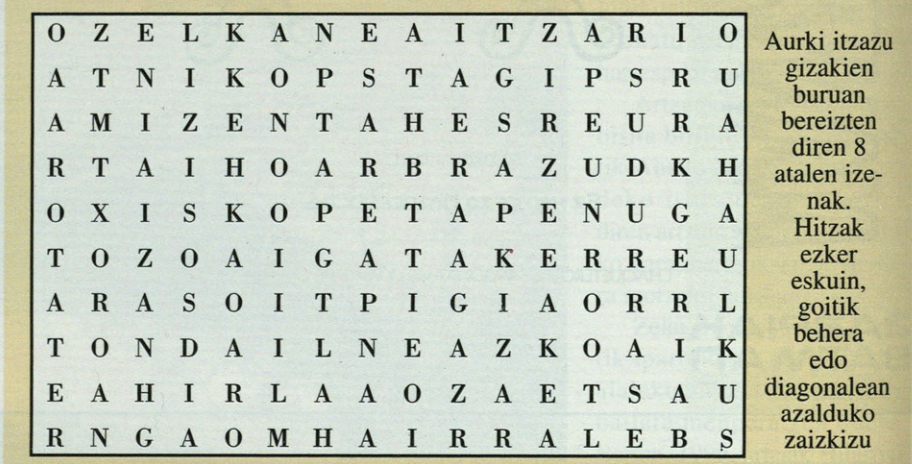
1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

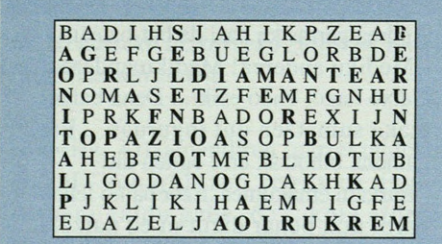

1. Kolore mota. 2. Hortaz.
3. Biz zatitzearen emaitza.
4. Lanbro. 5. Gari sorta.

Letra Zopa

[illegible]

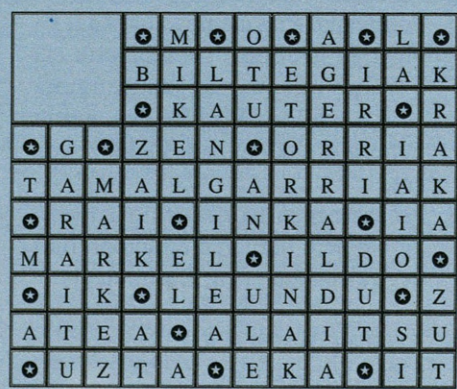
Aurreko asteko soluzioak

8ko txikian

1. Bakailao. 2. Arerioak. 3. Maindire. 4. Erdaldun.
5. Adreilua. 6. Bultzada. 7. Udazkena. 8. Frantses.
9. Haserrea. 10. Behateka. 11. Arrosela. 12. Malkarra.

1. Bakailao. 2. Arerioak. 3. Maindre. 4. Erdaldun.
5. Adreilua. 6. Bultzada. 7. Udazkena. 8. Frantses.
9. Haserre. 10. Behateka. 11. Arrosela. 12. Malkarra.

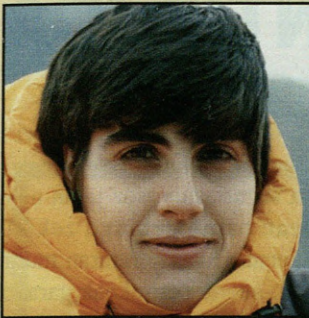
Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Igone. 2. Eta. Opa. 3. Egona. Ele. 4. Ga. Onilak. 5. I. Arana. A. 6. Zelaia. Ni. 7. Ura. Auzoa. 8. Eba. Sen. 9. Apain.

Goitik behera: 1. Egizu! 2. Ega. Ere. 3. Ito. Alaba. 4. Ganora. aP. 5. O. Anaia. A. 6. No! Inausi. 7. Epela. Zen. 8. Ala. Non. 9. Ekaia.

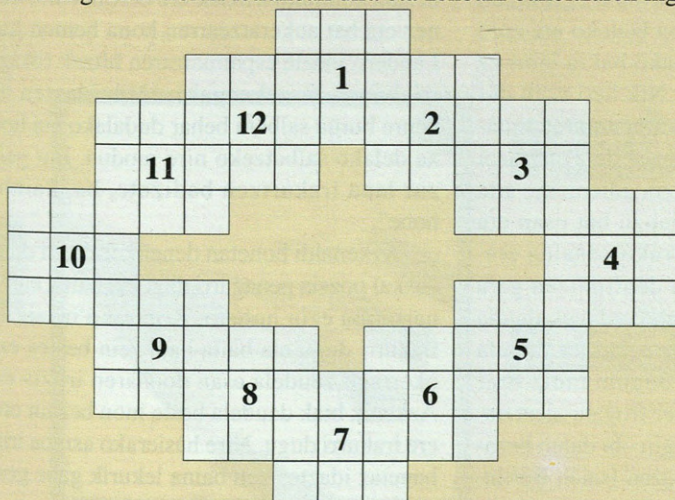
Hitz Gezidunak

	Leizeak	Zulagune	Deitura	Erne!	2001ean
	Izena	Gizon izena	Oparo	501	
				Egunak	
	Belazea				
	Azala				
Tripak	Oloa			Kontso- nantea	
Ipar., berriketa	Loreak irten		Doi	Interjek- zioa	
			Esan eta esan		Indar biren arteko berintasuna
Irakitearen hots		Selenioa	Trebe		
Hitzon- tziak		Iparre- tarrak	Uranioa		
				Kontso- nantea	
				Txinako iraultzailea	
Irudi geo- metrikoa			Kontso- nantea	Mezaren hasieran	
Katu, hitz elkarketan			Bokala	Gipuzkoa- ko autoetan	
		Errakun- tzak			
		Oxigenoa			
Errep., txori mota		Zintzoa	Hegazti mota		

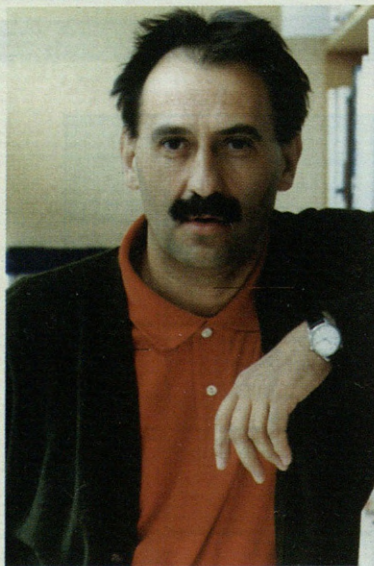
Pertsonaia: Eskalatzaille gipuzkoarra

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Antigalekoa
- 2.- Zantzeko makinak
- 3.- Errespetu
- 4.- Buruko zapi
- 5.- Salatzen duena
- 6.- Baliatua
- 7.- Bilboko
- 8.- Politak
- 9.- Lapitzak
- 10.- Narrasti mota
- 11.- Katuaren ume
- 12.- Pl., arrain mota

JOXEMARI ITURRALDE

ALBERTO ELOSEGI

EUSKAL LITERATURA ETA KOLORETAKO ANTIOJOAK

Azken hamar egunotan zenbait idazlek euskal literaturari eta honen egoerari buruz bere iritzia kaleratu du. Espero zitekeenez, denetik jaso dugu uztza moduko horretan. Badirudi gutako inor, euskal literaturaz eta honen ingurumariaz, berriketan hasten denean aurretik koloretako betaurrekoak jantzita hasten dela. Batzuek zuri baitiote besteek beltz dela azpimarrazten dutenean, batzuek badela esaten baitute besteek ez dela deusik errepikatzen duten bitartean. Jakina, ez da gauza erraza gaiari behar den lekutik ere heltzea eta nahaste-borraste horretan azkenean literaturaren mundura inguratzen den irakurle xumea potaje baten erdian aurkitzen da. Baina alde horretatik ez dago kexatzeko motiborik, horrelaxe izan baita beti eta leku guztietan; ez da Euskal Herriko gauza berezia.

ARTIKULU polit batean halaxe zioen orain dela gutxi Arantxa Iturbek: "Umorea behar da gero (euskal) idazlea izateko!" Eta askok arrazoia ematen diogu horretan, izan ere aspalditik esan izan baita hemen tarta oso txikia dela denontzat, edo beste modu batera esanda, idazle gehiegi garela hain irakurle gutxi duen herri batentzat. Latza da ordea segidan botatzen duena: "Umorea behar da ia inori axola ez zaion eginkizun batean denbora galtzen ari zarela jakinda, eginkizun horretan jarraitzeko gogoia izateko eta zure bizitzako ardatz nagusietako bat ia inori ez zaiola axola onartzeko". Nik beti esan dut zein den arazorik larriena literaturaren munduan, edozer esanda ere denek dutela arrazoi apur bat. Beste modu batera adierazita, arte munduan posible dela gauza bat esan eta baita juxtu horren kontrakoa esatea ere. Horrexegatik hain zuzen deprimitzen gara askotan, konturatzen garelako denek dutela arrazoi apur bat baina horregatik ez dugula inoiz aurrera egiten, ez dugula inoiz ezer ikasten, ezin dela inoiz ezer frogatu zientzialariek zientzia munduan egin ohi duten bezalaxe. Horrexegatik hain zuzen Isaiah Berlin-ek zioen aldatu egin behar izan zuela

diziplinaz, lasaitasun sentsazio hori berreskuratzeko, alegia, denbora eta urteak aurrera joan ahala segurtasun osoz jakin nahi zuela hasi zenean baino gehiago zekiela bere azken urteetan. Guk, literaturan murgildurik gabiltzanok, suerte txarrekoak gara, dudarik ez. Inoiz ere ez baitugu izango lasaitasun sentsazio hori, inoiz ere ez baitugu jakingo gehiago gure azken urteetan eta okerrean, inoiz ere ez dugulako literatura alde batera utziko, inoiz ere ez dugulako diziplina hori baztertuko eta ez garelako beste zerbaiten bila hasiko. Eta orain galdera nagusia, Orduan zer? Literaturak, ene ustez, esperientzia ematen digu. Hori da azkenean geratzen zaiguna. Literatura niretzat liburuak dira eta horiek eman ohi diguten esperientzia. Ez dauka niretzat zer ikusirik izen handiekin, kanon eta sailkapenekin, sari eta txapelketekin, hots, arrazoi estraliterarioekin. Hartu liburu bat, irakurri eta ondoren hartu hurrengo, inolako behar edota inposiziorik gabe. Eta horrela segidan beti ere. Hori da niretzat literatura, ez dago besterik.

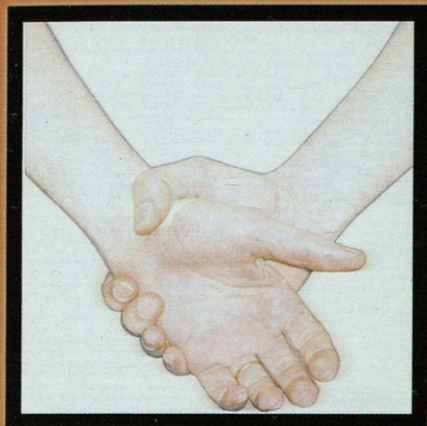
DESBIDERATZEN ari naiz. Harold Bloom-ek esango luke literaturak baduela baliagarritasunik bizitza honetan, zerbaiterako balio duela sikiera nork bere burua ezagutzeko baldin bada ere eta horrela, besteak ere ezagutzeko. Iturbek esandako horiek nik ederki asko ulertzen ditut eta bat nator -alde batetik - berarekin baina oraintxe esan dudan bezala kontrako iritziak ere berdin balio duenez eta bat aukeratzearren hona hemen Luis Landero idazle espainiarraren hitzak (osagarriak izan liratekeenak): "Nik idazten dut neure burua salbatu behar dudalako eta horixe delako salbatzeko nire modua. Eta gero, zur lana irakurtzen badizute, ba, hainbat hobe".

Azkenaldi honetan denetik irakurri dugu: euskal poesia penagarri dagoela baina euskal narratiba ezin hobeto. Kontrako iritzia ere irakurri dugu eta baita bata zein bestea ezin okerrago zeudela esan duenaren iritzia ere. Azkenik biak daudela beste inon bezain ongi ere irakurri dugu. Nire hasierako asmoa iritzi hauetaz idaztea zen baina lekurik gabe geratu naiz. Hurrengo batean, agian ●

"Azkenaldi honetan denetik irakurri dugu: euskal poesia penagarri dagoela baina euskal narratiba ezin hobeto. Kontrako iritzia ere irakurri dugu eta baita bata zein bestea ezin okerrago zeudela esan duenaren iritzia ere. Azkenik biak daudela beste inon bezain ongi ere irakurri dugu"

AEKren ESKUTIK

datozenak [bertso - ekimena]

maiatzak 24, ostirala

22.00etan

Zaldibiko antzoki aretoan

[**Zaldibia**]

3 euro

[AEK-ko euskaltegietan eta bertan]

kontzertuak

aeKantuz

maiatzak 25, larunbata

22.00etan

Usurbilgo frontoian

[**Usurbil**]

9 euro [aldez aurretik] bertan 11 euro

ondo esan beharko [antzezlanak]

maiatzaren 25ean, 20.00etan

Zineman [Araian]

maiatzaren 26an, 20.00etan

Kalderapeko Kulturgunean

[**Bilbo**]

ARGIA

laguntzaille:

scanning

Pentsa ezazu milaka lagun ari direla
zure aurrezkiez arduratzen.

aBiziaEtxeals
ezkiaAutoaO
Etxealstripua
AutoaOsasun
IstripuakAurr
OsasunaBizia
akAurrezkia

LAGUN ARO
SEGUROS - ASEGURUAK

Euskadiko Kutxa Taldekoa

Beti zugan pentsatzen